

สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ : รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ :
รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ :
รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

๓๗๐.๗๘ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ถ ๖๙๑ ถ สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ :
รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย
๑๒๘ หน้า
ISBN 978-616-270-187-0
๑. การศึกษา-ข้อคิดเห็น ๒. สภาการศึกษาเสวนา
๒๐๑๘ : รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ :
รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ ๔๙/๒๕๖๑
พิมพ์ครั้งที่ ๑	ธันวาคม ๒๕๖๑
จำนวน	๑,๐๐๐ เล่ม
ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๓๑๔, ๒๓๑๖, ๒๓๑๒, ๒๓๑๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๗๙๑๕ Website : http://www.onec.go.th
พิมพ์ที่	บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด ๑๙/๒๕ ม.๘ ถนนเต็มรัก-หนองกวางเขน ต.บางคูรัด อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๑๕๐-๙๖๗๖-๘ โทรสาร ๐-๒๑๕๐-๙๖๗๙ E-mail : ๒๑centuryprint@gmail.com www.๒๑century.co.th

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดให้มีเวทีการประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จนถึงสิ้นสุดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้เป็นเวทีกลางหรือเป็นช่องทางให้ภาคประชาสังคมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิพากษ์ อภิปราย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างกว้างขวาง โดยการจัดประชุมทางวิชาการดังกล่าวนับเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามและประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙ และเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานฯ กำหนดให้จัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา ๒ เดือน/ครั้ง เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๑ รวมจำนวน ๕ ครั้ง โดยได้เลือกประเด็นหัวข้อทางการศึกษาที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นที่สังคมต้องการคำตอบจากวงการศึกษในช่วงเวลาดังกล่าว รวมทั้งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยได้มีการจัดทำสรุปผลการประชุมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุมเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานฯ ขอขอบคุณวิทยากร ผู้อภิปรายนำ และผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่านที่ร่วมเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย รวมทั้งร่วมขับเคลื่อนนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ไปสู่การปฏิบัติและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “สภาการศึกษาเสวนา ๒๐๑๘ : รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย” ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ผู้บริหาร นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปปรับใช้กับการดำเนินงานในมิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาทัดเทียมนานาชาติต่อไป

(นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) เป็นปีที่ ๓ ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐ เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๑ รวมจำนวน ๕ ครั้ง เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและองค์ความรู้ทางการศึกษาที่สำคัญ และเพื่อให้เป็นเวทีกลางสำหรับภาคประชาสังคมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิพากษ์ อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยการจัดประชุมดังกล่าว นับเป็นส่วนหนึ่งในการติดตามและประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานฯ ได้เลือกประเด็นหัวข้อการประชุมที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นที่สังคมต้องการคำตอบจากวงการศึกษา ในช่วงเวลาดังกล่าว รวมทั้งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประเด็นการเสวนากับการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

การจัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ มุ่งเน้นการตอบโจทย์ปัญหาคุณภาพการศึกษาของประเทศ และประเด็นเกี่ยวข้องเชื่อมโยงที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เป็นความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมเป็นพลังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย โดยมีหัวข้อการประชุม ๕ เรื่อง ดังนี้

๑. รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
๒. การปฏิรูปครูทั้งระบบ
๓. บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์

๔. โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน

๕. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

จากการประชุมทางวิชาการทั้ง ๕ ครั้ง มีผลการดำเนินงานและความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่สำคัญที่มีการนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา แยกตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ส่งเสริมและสนับสนุนให้นำกระบวนการ PLC หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไปใช้ในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งมีแนวคิดให้ “สถาบันครูพัฒนา” สังกัดสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ทำหน้าที่พิจารณาหลักสูตรที่จะใช้อบรม PLC โดยให้หน่วยงานทุกภาคส่วนสามารถร่วมเสนอหลักสูตรการอบรมให้สถาบันพิจารณาได้ นอกจากนี้เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้ประกาศหลักเกณฑ์ใหม่ในการขอเลื่อนวิทยฐานะครู ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เพื่อเป็นการปรับระบบการพัฒนาวิทยฐานะครูให้สอดคล้องกับภาระงานสอนที่แท้จริงในห้องเรียน โดยกำหนดให้ครูที่ต้องการเลื่อนวิทยฐานะไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติงาน PCL จำนวน ๕๐ ชั่วโมงต่อปี

การปฏิรูปครูทั้งระบบ

ครูนับเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาไม่อาจประสบผลสำเร็จได้หากปราศจากการยกระดับคุณภาพครูหรือการปฏิรูปครูทั้งระบบทั้งในด้านการผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนา ทั้งนี้ในรอบปีที่ผ่านมา (กันยายน ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑) กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครูอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปรากฏผลชัดเจนจากการดำเนินงานโครงการที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นโครงการผลิตครูในระบบปิดเพื่อดึงดูดและจูงใจให้เด็กและ

เยาวชนที่เป็นคนดี คนเก่ง ได้เข้ามาศึกษาวิชาวิชาชีพครูในสถาบันฝ่ายผลิตที่มีคุณภาพ (๒) การรับครูผู้สอนในสาขาวิชาขาดแคลน เพื่อเปิดโอกาสให้คนเก่งในสาขาขาดแคลน มาสอบเป็นครูได้ (๓) การจัดตั้งสถาบันครูพัฒนา เพื่อรองรับการคัดเลือกหลักสูตร พัฒนาคู โดยในปัจจุบันมีหลักสูตรการพัฒนาคูและมีการรับรองหลักสูตรมากกว่า ๓,๐๐๐ หลักสูตร และมีหน่วยจัดอบรมกระจายอยู่ทั่วประเทศ (๔) โครงการคูปอง พัฒนาคู เพื่อพัฒนาคูในรูปแบบที่ครบวงจร โดยให้ครูมีสิทธิ์เลือกหลักสูตรอบรม ผ่านระบบการลงทะเบียนออนไลน์ และมีส่วนกลางทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐาน ทำให้ ครูได้รับการอบรมในหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งครูได้รับโอกาส ในการพัฒนาอย่างทั่วถึง เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนา (๕) การพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมแบ่งปัน แลกเปลี่ยน และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยตรง และ (๖) โครงการเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตครู เช่น การจ้างครูธุรการ โดยมีนโยบาย ให้มีการจ้างผู้ปฏิบัติงานธุรการทำหน้าที่แทนครูให้ครบทุกโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อให้ ครูมีเวลาทุ่มเทให้กับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เป็นต้น

บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์

จากปรากฏการณ์กระแสความนิยมละครโทรทัศน์เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ทำให้คนไทยตื่นตัวเห็นความสำคัญ และให้ความสนใจกับการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยมีความเจริญ รุ่งเรืองเป็นอย่างมาก กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเยาวชนของประเทศให้เป็นที่คนดี เก่ง และมีความสุข รวมทั้งมีอัตลักษณ์ ความเป็นไทยควบคู่กันไป โดยได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างบุคลิก และอุปนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียน (Character Education) และกำหนดให้มีหลักสูตร การเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ไทย รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมของสถานศึกษาตามนโยบาย ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการในทุกกระดับและประเภทการศึกษา ให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในวิชาประวัติศาสตร์

โดยมีการพัฒนาครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งอบรมครู กศน. เพื่อขยายผลให้กับประชาชนทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังได้จัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์/หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม/หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ฉบับกระทรวงศึกษาธิการจัดทำหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยสำหรับนักเรียน และหนังสือส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน

โรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนให้เริ่มต้นแบบของโรงเรียนทั่วประเทศ ก่อกำเนิดขึ้นจากมติการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) เป็นประธาน ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ซึ่งได้กำหนดให้จัดการศึกษาในรูปแบบ “โรงเรียนร่วมพัฒนา” (Partnership School) โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ คือ มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการรุ่นที่ ๑ รวมจำนวน ๕๐ แห่ง เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภายใต้การสนับสนุนของบริษัท มูลนิธิ องค์กรหรือสถาบันทางการเงินจำนวน ๑๑ แห่ง เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) กลุ่มปตท. และกลุ่มมิตรผล มูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ และ IKEA เป็นต้น ส่วนการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการรุ่นที่ ๒ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ขณะนี้มีโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา จำนวน ๔๒ โรงเรียนที่มีผู้ให้การสนับสนุนแล้วจำนวน ๑๖ โรงเรียน (๙ บริษัท) โรงเรียนที่ยังไม่มีผู้ให้การสนับสนุน จำนวน ๒๖ โรงเรียน และมีบริษัทผู้ขอสนับสนุน แต่ยังไม่มีการสนับสนุน จำนวน ๔ บริษัท ซึ่งกลุ่มโรงเรียนที่มีผู้ให้การสนับสนุนแล้ว ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบ Partnership School ซึ่งมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร) เป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการได้

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อยกระดับผลการทดสอบ O-NET ให้สูงขึ้น และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) มีนโยบายมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ประสานงานร่วมกันในการพัฒนาข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยให้ สสวท.และ สพฐ.ร่วมกันกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการออกข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และให้ สสวท.เป็นผู้รับผิดชอบในการออกข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และให้นำไปใช้ในการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑

ส่วนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการประเมิน PISA สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีประกาศจัดตั้งศูนย์ PISA เป็นกลุ่มภายใต้สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ อาทิ กำหนดกลยุทธ์ แนวทางการพัฒนาและดำเนินการเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน กับการประเมินผล PISA ในส่วนของสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. วางแผน ออกแบบ วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนา เพื่อนำผล PISA ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน ขับเคลื่อนการนำผล PISA ไปใช้ในการพัฒนาระบบการประเมินผลในชั้นเรียนและระดับชาติร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ นอกจากนั้น ยังได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อยกระดับผลคะแนนการทดสอบ PISA ให้สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายคะแนนเฉลี่ยรวม ๓ วิชา เป็น ๔๕๐ คะแนนในอีก ๓ ปี ข้างหน้า

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

จากประเด็นหัวข้อการประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสนาทั้ง ๕ ครั้ง พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของประเทศ เริ่มต้น

จากครู ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ คุณภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ด้วยคุณภาพของครู จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปครูทั้งระบบ และครูต้องมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูกับครู และระหว่างครูกับผู้บริหารสถานศึกษา จนเกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ชาติไทยและสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดความรักชาติ และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ จำเป็นต้องใช้พลังการมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามรูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) และจำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งต้องเป็นการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีสมรรถนะเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน และอนาคต อันจะส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศที่สูงขึ้นและนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง

ทั้งนี้ หากกระทรวงศึกษาธิการและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมร่วมกันผลักดันการดำเนินงานและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามประเด็นหัวข้อการประชุมเสนาทั้ง ๕ ครั้ง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับและเทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งคนไทยจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เป็นทั้งคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติด้านการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ และเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ที่เกิดจากการรวมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทุกภาคส่วนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศให้สูงขึ้นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สารบัญ

คำนำ	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก-ข ค-ช
บทที่ ๑ ก้าวสู่ปีที่ ๓ ของสภาการศึกษาเสวนา	๑
บทที่ ๒ สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา	๕
- รวมพลังสร้างสรรค์ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	๗
- การปฏิรูปครูทั้งระบบ	๒๗
- บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์	๔๕
- โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน	๖๓
- การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA	๗๙
บทที่ ๓ จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไทย	๙๗
บรรณานุกรม	๑๑๕
คณะผู้จัดทำ	๑๑๖

“การประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษา
เสวนา (OEC Forum) เป็นช่องทางที่เปิดโอกาส
ให้ประชาสังคมทุกภาคส่วนทั้งระดับนโยบายและ
พื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการศึกษา
ของประเทศ ”

ก้าวสู่ปีที่ ๓ ของสภาการศึกษาเสวนา

หลักการและเหตุผล

การประชุมทางวิชาการเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายทางการศึกษาหรือสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) เป็นเวทีการประชุมกลางทางวิชาการที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดให้มีขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งนับเป็นปีที่ ๓ ของการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยหรือองค์ความรู้ทางการศึกษาที่สำคัญ รวมทั้งติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่มีผลกระทบและเป็นที่น่าสนใจของสังคมในวงกว้าง เป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิชาการ อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ โดยสำนักงานฯ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ตรงมาเป็นวิทยากรนำเสนอและถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเชิญผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมถึงเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมรับฟังความคิดเห็น และร่วมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพ ตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ การพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยมีความเคลื่อนไหวทางการศึกษาหรือเหตุการณ์สำคัญทางการศึกษาเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ อาทิ การปฏิรูปครูทั้งระบบทั้งด้านการผลิต การคัดกรอง

การใช้ และการพัฒนา นโยบายส่งเสริมกระบวนการทำ PLC หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ อันเป็นกระแสนิยมของสังคมจากละครโทรทัศน์ เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ที่ก่อกำเนิดขึ้นจากมติคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่มีนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) เป็นประธาน เพื่อให้เป็นต้นแบบของโรงเรียนทั่วประเทศ รวมถึงการวัดประเมินผลทั้งในระดับชาติ (O-NET) และนานาชาติ (PISA) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับประชาชนทุกคน ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา จึงได้ใช้ช่องทางในการจัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนาเพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้เป็นรากฐานในการผลิตและพัฒนาคนที่มีคุณภาพ และเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้เทียบเท่าระดับสากลต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากำหนดจัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา ๒ เดือน/ครั้ง รวมทั้งหมด ๕ ครั้ง โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

๑. พิจารณาจัดลำดับและเลือกประเด็นหัวข้อการประชุมตามประเด็นที่เป็นที่สนใจของสังคมและมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง รวมทั้งเป็นประเด็นทาง

การศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยุทธศาสตร์
กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒. ประสานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ตรง
ตามประเด็นหัวข้อมาเป็นวิทยากรนำเสนอองค์ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ตรง
รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

๓. เชิญผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟัง
ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิชาการ อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำเป็น
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๔. จัดทำสรุปผลการประชุมเผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายหลังการประชุมแต่ละครั้ง
และจัดทำรายงานสรุปผลการประชุมเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์
ตามพันธกิจที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงาน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุมหรือกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานทั้งใน
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคครอบคลุมถึงระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมถึงผู้มีส่วน
ได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและข้าราชการ
จากองค์กรหลักและองค์กรในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา
ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับจังหวัด สถาบันการศึกษาและสถานศึกษา
ทุกสังกัด สมาคม มูลนิธิ หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนที่สนใจ
ผู้สื่อข่าว รวมถึงผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน
ประมาณ ๑๒๐ คน/ครั้ง

ระยะเวลาและสถานที่

เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม – กันยายน ๒๕๖๑ ณ สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา

ประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการนำเสนอ การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์ รวมทั้งข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุม สำนักงานฯ ได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในมิติที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพทัดเทียมนานาชาติต่อไป

สรุปผลสภาการศึกษาเสนา (OEC Forum)

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กำหนดจัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสนา ๒ เดือน/ครั้ง เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๑ รวมจำนวน ๕ ครั้ง โดยได้เลือกประเด็นหัวข้อที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นที่สังคมต้องการคำตอบจากวงการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว รวมทั้งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ตลอดจนสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประเด็นหัวข้อ และวิทยากรในการเสนา

การจัดการประชุมสภาการศึกษาเสนาทั้ง ๕ ครั้ง มีประเด็นหัวข้อและวิทยากร ดังนี้

๑. **รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)** เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ วิทยากร ๔ คน ได้แก่ (๑) ดร.เกศทิพย์ ศุภวานิช ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒) รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกรผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์และเครือข่าย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (๓) ดร.กัมพล เจริญรักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไปรย จังหวัดศรีสะเกษ และ (๔) นางจันทร์ทิพย์ รักสม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ จังหวัดตรัง

๒. **การปฏิรูปครูทั้งระบบ** เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑ วิทยากร ๓ คน ได้แก่ (๑) ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา (๒) ศาสตราจารย์ ดร.สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ

ปนะธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) และ (๓) ศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิศิริบรรณพิทักษ์

๓. **บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์** เมื่อวันอังคารที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีวิทยากร ๔ คน ได้แก่ (๑) ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ประธานอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านกฎหมายการศึกษา (๒) ดร.ระวี สัจจโสภณ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ (๔) นายวิณะ บุญชัย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรม

๔. **โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน** เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ มีวิทยากร ๔ คน ได้แก่ (๑) นายมีชัย วีระไวทยะ ประธานมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ และประธานกรรมการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนร่วมพัฒนา (๒) รองศาสตราจารย์ ดร.จีระเดช อุ้วสวัสดิ์ กรรมการบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด (๓) ดร.บุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (๔) นายสมจันท์ พรบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุปถัมภ์) จังหวัดชัยภูมิ

๕. **การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA** เมื่อวันพุธที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑ วิทยากร ๒ คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และ ดร.สุนีย์ คล้ายนิล ที่ปรึกษาโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA)

ทั้งนี้ สรุปผลสภาการศึกษาเสวนาทั้ง ๕ ครั้ง มีรายละเอียด ดังนี้

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา

เรื่อง

รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา (นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์) กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสภาการศึกษาเสวนา เรื่อง รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้นำกระบวนการ “ชุมชนการเรียนรู้

ทางวิชาชีพ หรือ PLC (Professional Learning Community)” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้เชิญวิทยากรจากหน่วยงานระดับนโยบายจากส่วนกลาง และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อนำเสนอแนวคิด แนวทางการดำเนินงาน ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติในพื้นที่ และผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งได้เปิดเวทีให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จากภาครัฐและเอกชน ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นอย่างหลากหลายจะเป็นการจุดประกายความคิดในมุมมองใหม่ๆ และเป็นพลังขับเคลื่อนให้การดำเนินงานดังกล่าวประสบผลสำเร็จต่อไป

ข้อเสนอของวิทยากร

ดร.เกศทิพย์ ศุภวานิช ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน รักษาการผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำเสนอความ
เป็นมา แนวคิด หลักการ ความหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และแนวทาง
การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) สรุปได้ดังนี้
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์)

ได้มอบนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ (PLC) เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๐ ว่า
หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่ห้องเรียน
เพราะผลลัพธ์เกิดที่ผู้เรียน ดังนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการ
คือการปฏิรูปครู โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีการ
ดำเนินการหลายประการ ได้แก่ การลดภาระครู

การปรับปรุงตัวชี้วัดเพื่อการประเมิน โครงการคู่มือพัฒนาครู และการใช้กระบวนการ
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้
รับไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ เป็นการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันของครูที่อยู่ภายใต้บริบท
เดียวกัน เป็นการพัฒนาครูโดยไม่ดึงครูออกจากห้องเรียน เชื่อมโยงกับโครงการพัฒนา
ครูรูปแบบครบวงจรซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันของ ๔ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สถาบันคุรุพัฒนาภายใต้สำนักงานเลขาธิการ
คุรุสภา และหน่วยพัฒนาจากภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดความหมาย PLC
(Professional Learning Community) ว่า หมายถึง กระบวนการที่ครู รวมตัว ร่วมใจ
ร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและร่วมทำเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาครูด้วยกัน จนเกิดเป็น
วัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง โดยใช้โรงเรียน ห้องเรียนเป็นฐาน และนักเรียนเป็นหน้างาน
ก่อให้เกิดการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุดและหลากหลาย เกิดการพัฒนาที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
และยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการ PLC เกิดจากความเชื่อที่ว่าครูทุกคนเป็นผู้เชี่ยวชาญและเรียนรู้ร่วมกันได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) เพื่อให้เกิดการร่วมมือ รวมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการเรียนการสอน
สู่คุณภาพของผู้เรียน
- ๓) เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการพัฒนาผู้เรียน

PLC มีลักษณะการดำเนินงานเป็นวงรอบ เริ่มต้นจากการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share) เรียนรู้ร่วมกัน (Learn) นำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน (Do) หลังจากนั้นนำสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติมาสะท้อนผล (Reflect) ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้กลุ่มร่วมคิดและร่วมวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปฏิบัติเป็นวงรอบเช่นนี้ โดยมีการบันทึกหลังการสอน (Log Book) เพื่อเป็นบันทึกช่วยจำและเป็นการถอดบทเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ การดำเนินการ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน อาจดำเนินงานในกลุ่มของครูกลุ่มสาระวิชาเดียวกัน หรือครูต่างกลุ่มสาระวิชา หรือครูจากต่างโรงเรียนเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในระดับโรงเรียนก็ได้

ส่วนการประชุมหลังการสอนและการจัดทำบันทึกหลังการสอนหรือ Log Book นั้น หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้กำหนดรูปแบบที่แน่นอนไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระตามบริบทที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำตัวอย่างแบบฟอร์มการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้นำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้มีการกำหนดให้เป็นเกณฑ์หรือเงื่อนไขของครูในการประเมินเพื่อขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยให้สามารถสะสมชั่วโมงการทำ PLC ไม่น้อยกว่า ๕๐ ชั่วโมงต่อปี มาเป็นคุณสมบัติในการขอรับการประเมินวิทยฐานะ

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์และเครือข่าย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รักษาการผู้อำนวยการสถาบันคุรุพัฒนา นำเสนอความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง PLC กับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาและสถาบันอุดมศึกษา

รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำ PLC สร้างได้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ดำเนินการเรื่อง PLC มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และได้จัดทำระบบข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ (Learning Resource) โดยการเชื่อมต่อข้อมูลผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เอกสาร ข้อมูล องค์กรความรู้และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ PLC รวมทั้งกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมกระบวนการจัดทำ PLC ที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาศึกษาเรียนรู้และนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูเป็นอันดับแรก ดังนั้น กระบวนการพัฒนาครูจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้ครูมีทักษะของศตวรรษที่ ๒๑ ด้วย โดยกระบวนการพัฒนาครูควรอยู่บนพื้นฐานของข้อสรุป ดังนี้ (๑) คุณภาพของระบบการศึกษา จะไม่สามารถอยู่สูงกว่าคุณภาพของครู (The quality of an education system cannot exceed the quality of its teachers) (๒) แนวทางเดียวที่สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ คือ การพัฒนาการสอน (The only way to improve outcomes is to improve instruction) (๓) ระบบที่ดีต้องทำให้เด็กทุกคนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (High performance requires every child to succeed) และ (๔) ครูใหญ่เป็นผู้มีความสำคัญในการผลักดันการเรียนการสอน (Great leadership at school level is a key enabling factor)

ความสำคัญของ PLC คือ สามารถช่วยครูให้ไม่ต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยว โดยการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในวิชาชีพครูให้เกิดการร่วมแบ่งปันความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผู้เรียน และเพิ่มพลังอำนาจคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการตั้งคำถามเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) ต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร? ๒) จะประเมินความรู้นั้นได้อย่างไร? ๓) จะทำอะไรต่อเมื่อผู้เรียนเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว? เพื่อช่วยพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน และ ๔) จะทำอะไรหากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้เรื่องนั้น? ซึ่งเป็นการเน้นเป้าหมายที่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ความหมายของ PLC (อ้างอิงจาก DuFour, et. al, ๒๐๐๖) หมายถึง กลุ่มของนักการศึกษาที่มีข้อตกลงสัญญาที่จะร่วมมือกันทำงานบนฐานของกระบวนการที่พยายามสืบเสาะและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดมาช่วยส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จที่ดีกว่าสำหรับนักเรียน PLC ทำงานบนข้อตกลงเบื้องต้นว่า ปัจจัยของความสำเร็จคือความต่อเนื่อง และการพุ่งเป้าหมายไปที่การจัดการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and norms) ๒) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) ๓) การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ (Collaboration) ๔) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน (Expert advice and study visit) และ ๕) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection dialogue) ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรมีประมาณที่มละไม่เกิน ๕-๗ คน ประกอบด้วย ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าทีม (Model Teacher) ผู้ปกครอง ปราชญ์ชุมชน ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ อาจารย์จากสถาบันผลิตครูทำหน้าที่พี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์ และเพื่อนครู

ขั้นตอนกระบวนการทำ PLC มีดังนี้

๑. การจัดกลุ่มทำงาน โดยมีเงื่อนไขคุณลักษณะของสมาชิก ดังนี้ (๑) ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระดับช่วงชั้นเดียวกันจะสามารถทำ PLC ได้ดี

กว่าต่างกลุ่มสาระและต่างระดับช่วงชั้น (๒) มีครู ที่มีประสบการณ์สอนมานานอย่างน้อย ๑ คน (๓) สมาชิกกลุ่มควรอยู่ระหว่าง ๕-๗ คน (๔) มีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และ (๕) มีครูที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อย ๑ คน ทั้งนี้ ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของกลุ่มให้เกิดการเปิดใจ สร้างเครือข่าย เป็นหุ้นส่วนในการทำงานร่วมกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพและช่วยเหลือกัน

๒. การกำหนดปัญหาาร่วมกัน เปรียบเสมือนการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญ และจำเป็น โดยวิเคราะห์ให้ถึงจุดที่เล็กที่สุดที่สามารถจะแก้ปัญหาได้ โดยต้องคำนึง

ถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสำคัญ

๓. การวางแผน ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมการพัฒนา เพื่อมุ่งตอบโจทย์ปัญหาที่กำหนดร่วมกัน โดยสมาชิกในทีมวิพากษ์ สะท้อนคิดต่อแผนที่ถูกออกแบบมา และรวบรวมความคิดเห็นนำมาปรับแผน

๔. ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือปฏิบัติตามแผนกิจกรรม และจัดให้สมาชิกกลุ่มได้ไปสังเกตการณ์การปฏิบัติจริงตามแผน

๕. สนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective Enquiry) เพื่อมุ่งหาแนวทางหรือคำตอบ ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร? (๒) จะประเมินความรู้นั้นได้อย่างไร? (๓) จะทำอะไรหลังจากผู้เรียนเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว? และ (๔) จะทำอะไรหากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้เรื่องนั้น? ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้หลังจากนั้นบันทึกผลสำเร็จหรือสิ่งที่ต้องปรับปรุง

๖. นำจุดอ่อนมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าวเป็นวงรอบที่มุ่งพัฒนาหรือแก้ประเด็นปัญหาเดิม และทำซ้ำจนกว่าจะได้แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ในปัจจุบันวงรอบการทำ PLC ของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาโดยเฉลี่ยคือ ๓ รอบต่อ ๑ ภาคเรียน

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเพื่อ
การดำเนินงาน PLC โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับครู เป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทีละประมาณ ๕-๗ คน
จำนวน ๓ ทีม จะได้รับงบประมาณสนับสนุน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อทีม

๒) ระดับโรงเรียน เป็นการรวมตัวกันของครูทุกกลุ่มสาระ โดยผู้บริหารสถานศึกษา
ต้องมีบทบาทในการดำเนินงานค่อนข้างมาก มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ มีการ
จัดตั้งทีมหลัก มีการจัดทีมสำหรับครูอาวุโสและครูรุ่นใหม่ เป็นการบริหารจัดการ
เพื่อขับเคลื่อน PLC ในโรงเรียน จะได้รับงบประมาณสนับสนุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
ต่อโรงเรียน การทำ PLC ในระดับโรงเรียน สามารถเชื่อมโยงไปสู่คู่มือการพัฒนาครู โดย
โรงเรียนต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพื่อนำมากำหนดเป็นพันธกิจและยุทธศาสตร์

๓) ระดับเครือข่ายโรงเรียน เป็นระดับที่เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา
ไม่เข้าใจ จึงมี PLC ระดับนี้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน
๒๐๐,๐๐๐ บาท เช่นกัน

**ดร.กัมพล เจริญรักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย
จังหวัดศรีสะเกษ** นำเสนอแนวคิด แนวทางการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ตรงจากการดำเนินงาน PLC ที่โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย
โดยกล่าวถึงบริบทของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย
ว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูจำนวน ๑๒ คน และ
มีนักเรียนจำนวนกว่า ๑๕๐ คน มีที่ตั้งอยู่ห่างจาก
ชายแดนกัมพูชาประมาณ ๘ กิโลเมตร นักเรียน
ร้อยละ ๕๕ ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่น

หลักการทำ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาว
คำโปย มีวิธีการที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นทั่วไป โดยจะมีการบูรณาการองค์ความรู้
ที่หลากหลาย เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ขณะนี้ดำเนินการมาแล้ว
๕ ปี ในเบื้องต้นเริ่มกระบวนการกับผู้ปกครองและชุมชนก่อน โดยประกาศ
เจตนารมณ์และสร้างการรับรู้ให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าโรงเรียนจะปรับการเรียน

เปลี่ยนการสอน และนำวิธีการจิตศึกษา
ไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง มีการแจ้ง
ผู้ปกครองให้รับรู้และเข้าใจว่า
โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอน
โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้การแก้
ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based
Learning : PBL) ซึ่งในช่วงแรก
ประสบปัญหาการต่อต้านจาก

ผู้ปกครองและครูรุ่นเก่า มีการขอย้ายบุตรหลานออกจากโรงเรียนไปเรียนที่อื่นบ้าง
มีการรวมกลุ่มเพื่อขจัดผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนบ้าง จึงได้เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจกับ
ผู้ปกครอง และนำผู้ปกครองมาเข้าชั้นเรียนเพื่อสอนและทำกิจกรรมจิตศึกษา
โดยก่อนเริ่มสอนจะใช้กระบวนการ PLC กับครูก่อน ให้ครูเข้าใจกระบวนการและ
กิจกรรมของจิตศึกษา แนะนำวิธีการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) และการเรียน
การสอนโดยใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน เมื่อครูเข้าใจกระบวนการ จึงกำหนดให้นักเรียน
หยุดเรียนในวันปกติ ๑ วัน และให้ผู้ปกครองมาเข้าชั้นเรียนแทน ให้ครูกับผู้ปกครอง
ทำกระบวนการ PLC โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความพอใจและ
ความประทับใจให้ผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอยากมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนตามมา

หลังจากนั้น จึงจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC
ที่กำหนดให้ผู้แทนจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง
ห้องละ ๒ คน กรรมการสถานศึกษาทุกคน ผู้แทนนักเรียนประมาณ ๑๕ คน มาร่วมประชุม
ระดมสมองเพื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้รูปแบบของโรงเรียน
สุภาพะ ซึ่งประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข
สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข และใช้โจทย์ปัญหา
แบบง่ายถามผู้ปกครอง เช่น (๑) ต้องการให้บุตรหลานมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร
(๒) ในฐานะผู้ปกครองจะมีวิธีการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานอย่างไร (๓) ต้องการให้ครู

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะแบบใดไหน
ให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนถึง
การจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้
ครูต้องกลับมาพิจารณาทบทวน และเกิดเป็น
ข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง
ตั้งแต่เริ่มเปิดเทอม จัดทำเป็นกระบวนการ
ขั้นตอนที่ตกลงแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ

และนำกลับมาสะท้อนผล ๓ - ๔ วนรอบจนถึงระดับการพัฒนาเป็นรูปแบบที่ชัดเจนต่อไป

ส่วนกระบวนการทำ PLC ของครูในโรงเรียน เริ่มจากการปรับโครงสร้างตาราง
เรียนเป็นลำดับแรก โดยแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมออกเป็น ๒ ช่วง ดังนี้ ช่วงเช้า
เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น. เป็นกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การ
เรียนรู้ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. เป็นเวลาสำหรับชั่วโมงเรียน ๔ รายวิชา คือ ภาษา
ไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ช่วงบ่ายเป็นการทำกิจกรรม Body
Scan เพื่อฟื้นฟูและเยียวยาร่างกายและจิตใจ ด้วยการผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ
ให้ผ่อนคลายจากความกังวล ความกลัวหรือความเครียด หลังจากนั้น เป็นการบูรณาการ
รายวิชาต่างๆ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประมาณ ๑๐ สัปดาห์ และกำหนดให้มีการจัดทำ
PLC สำหรับครูใหม่และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ทุกวันอังคาร และทำ PLC ทั้งโรงเรียน
ในทุกวันพฤหัสบดี ส่วนวิธีการในการทำ PLC จะเริ่มด้วยการตั้งโจทย์ปัญหาที่ครู
ทุกคนสามารถตอบได้ เช่น การบริหารจัดการชั้นเรียนทำอย่างไร เปิดโอกาสให้ครูรุ่นเก่า
ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ครูรุ่นใหม่และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ได้รับรู้
เข้าใจ เพื่อให้เกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อนที่จะมีการทำข้อตกลงร่วมกัน

นอกจากนั้น ได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน
ของครูในทุกสองเดือน เนื่องจากการถอดบทเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญของกระบวนการ
PLC ใช้วิธีการตั้งโจทย์คำถามเชิงสร้างสรรค์ เช่น ครูที่ดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร ครูได้
เรียนรู้อะไรเพิ่มเติมจากเวลา ๒ เดือนที่ผ่านมา และให้ครูกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน
ที่ได้อยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม หลังจากนั้นในช่วงสิ้นปีกำหนดให้มีการทำ PLC อีกครั้งหนึ่ง

กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตั้งแต่ช่วงต้นปี ประกอบด้วย กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้แทนนักเรียน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน และจัดทำโครงการเพื่อรองรับการพัฒนาในอนาคตต่อไป โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่รอย ใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนาครูและบุคลากร เป็นการเติมเต็มศักยภาพของครูโดยไม่ต้องให้ครูออกนอกสถานศึกษา ในบางสถานการณ์อาจใช้วิธีการนำคลิปวิดีโอที่ดำเนินการถ่ายทำจากการไปออกรายการเพื่อเผยแพร่รูปแบบ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่รอย หรือจากการไปเป็นวิทยากรนำเสนอรูปแบบ PLC มาเปิดให้ครูได้ร่วมรับชมรับฟัง เป็นการเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

หลังจากที่โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่รอยได้เริ่มทำ PLC ผ่านไปประมาณปีครึ่ง จากเริ่มแรกที่โรงเรียนยังไม่เป็นที่รู้จัก ผู้บริหารและครูโรงเรียนอื่นไม่เห็นด้วยกับวิธีการและรูปแบบ PLC ที่นำมาใช้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน แต่ในช่วงของการดำเนินงาน โรงเรียนได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้เข้าไปเยี่ยมและให้กำลังใจ เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ประวีต เอรารวรรณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช และนายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ เป็นต้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้นำกระบวนการ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่รอยไปเผยแพร่ต่อให้สังคมได้รับทราบ ทำให้โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่รอยเริ่มเป็นที่รู้จักและเริ่มมีคนเข้าไปศึกษา เรียนรู้กระบวนการทำ PLC ของโรงเรียนเพิ่มขึ้น และได้นำแนวทางมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษารวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่สถานศึกษา มีการนำวิธีการและรูปแบบไปประยุกต์ใช้และขยายผลไปยังส่วนราชการหลายแห่งรวมถึงครูของศูนย์เด็กเล็กจนถึงอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

การทำ PLC มีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าแสดงออก และทำให้เด็กมีความสุข มีความรักในตัวเอง ครูสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยไม่ต้องใช้เวลาในการสอนมาก ครูมีความสุข มีความรักเด็ก และมีความเป็นครูที่แท้จริง ครอบครัวและผู้ปกครองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน รักโรงเรียน รักเด็ก รวมทั้งชุมชนมีความพึงพอใจ เกิดความรักห่วงหาโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับโรงเรียน สอดคล้อง

กับกระแสพระราชดำริด้านการปฏิรูปการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เรื่อง “ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

นอกจากนั้น PLC เป็นกระบวนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอนที่สามารถนำพาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย ๔.๐ ได้ ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานทุกอย่างต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เริ่มต้นจากครูและผู้บริหารลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมก่อน โดยเริ่มจากการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเมื่อลงมือปฏิบัติจนเกิดความเชี่ยวชาญจะเรียกว่า “ปัญญาปฏิบัติ” และนำสิ่งที่ปฏิบัติมาเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Share and Learn) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเรียกว่า การใช้ “ปัญญาร่วม” มีการจดบันทึก คิดวิเคราะห์ เกิดเป็นปัญญาปฏิบัติ หรือเมื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจนเห็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จะกลายเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากปัญญาร่วมที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและใช้จัดกิจกรรมในห้องเรียนได้ โดยรูปแบบการสนทนา หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการ PLC แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ คือ (๑) การอภิปราย ถกเถียง คัดค้านในใจ การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือเรียกว่าการโต้ว่าที่ (Debate) (๒) การแจ้งให้รับรู้และสั่งการ (Downloading) เป็นรูปแบบที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้ ซึ่งรูปแบบการสนทนาทั้ง ๒ ระดับ ไม่ก่อให้เกิดปัญญาร่วม เรียกว่าเป็น PLC ปЛОม (๓) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิด (Dialogue) หรือเรียกว่า “สุนทรียสนทนา” เป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง คิดใคร่ครวญและแผ่การตัดสินใจ เป็นระดับที่ก่อให้เกิดปัญญาร่วม จนไปถึงขั้นเป็นนวัตกรรมได้ในที่สุด เป็นบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้สึกไว้วางใจ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (๔) การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) โดยครูฝึกกำลังรวมกันเป็นทีม นำ เรียกว่า Core Team หรือ Team Learning ร่วมออกแบบแผนการสอนหรือกิจกรรมภายในห้องเรียน โดยให้ครูที่ร่วมเป็นทีมนำไปทดลองใช้ มีการแต่งตั้งผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายไปสังเกตการสอน และนำผลที่ได้มาสะท้อนการจัดการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางและหลักการทางจิตวิทยาในเชิงบวก คือ ชื่นชม ในสิ่งที่ครูทำได้ดีก่อนเป็นลำดับแรก ไม่มีการตำหนิหรือกล่าวโทษในสิ่งที่ไม่ดี รวมทั้ง มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะส่งผลก่อให้เกิดระบบการประกัน คุณภาพภายในของโรงเรียนตามมา

กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการทำ PLC คือ การลดความเป็นทางการ และการให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก เริ่มต้นกระบวนการด้วยการพูดถึง แต่สิ่งที่ดีและนำสิ่งดีๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก่อนเสมอ เนื่องจากในช่วงเริ่มแรกทุกคน อาจจะยังไม่เปิดใจยอมรับความเปลี่ยนแปลง เมื่อทุกคนเปิดใจและให้ความร่วมมือแล้ว จึงตามด้วยปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในขั้นตอนต่อไป

คุณภาพของการทำ PLC สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ระดับ ดังนี้ (๑) ผู้บริหารหรือ ครูลงมือทำ PLC (๒) เป็นการทำ PLC ที่มีระดับการสนทนาที่ทำให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ (๓) มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร เช่น

ทำทุกวันอังคารหรือทุกวันพฤหัสบดี เป็นต้น และ (๔) มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้ามโรงเรียนหรือสร้างเครือข่าย กับโรงเรียนอื่น โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การดำเนินการให้เป็นไปตาม ขั้นบันได คือ จาก ๑ ไป ๒ จาก ๒ ไป ๓ และจาก ๓ ไป ๔ ซึ่งกระบวนการ PLC สามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบ การพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ ที่เป็น

โมเดลการขับเคลื่อนประเทศโดยใช้นวัตกรรม ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถสร้างนวัตกรรม ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ทั้งนี้การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ได้ ต้องเริ่มต้น จากชั้นเรียน ที่ใช้กระบวนการ PLC จัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งหากมีการทำ PLC ได้ครบในทุกชั้นเรียน จะทำให้โรงเรียนกลายเป็นโรงเรียน ๔.๐ และหากโรงเรียนกลายเป็นโรงเรียน ๔.๐

ได้ร้อยละ ๘๐ ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดทั่วประเทศ จะเกิดเป็นการศึกษา ๔.๐ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ได้ในลำดับต่อไป

นางจันทร์ทิพย์ รักสม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ จังหวัดตรัง
กล่าวถึงบริบทของโรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๓ จังหวัดตรัง มีครูทั้งหมดจำนวน ๒๒ คน ทั้งที่เป็นข้าราชการและครูอัตราจ้าง ผู้บริหาร ๑ คน โดยมีทีมบริหาร คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายจำนวน ๔ คน เริ่มต้นกระบวนการทำ PLC โดยการทำกับครูทั้งโรงเรียน และเชิญผู้บริหารมาร่วมทำด้วย โดยจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณสำหรับการดำเนินการ จากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในปี ๒๕๕๙ และเสนอของบประมาณต่อเนื่องในปี ๒๕๖๐ ภายใต้ชื่อ “Active Learning คุณธรรมนำความรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑” และนำวิธีการของ PLC มาเป็นรูปแบบร่วมในการดำเนินโครงการ มีการปรึกษาหารือและพิจารณาแนวทางการดำเนินงานร่วมกับครูและผู้บริหารตลอดการดำเนินงาน ได้รับความร่วมมือจากครูในโรงเรียนเป็นอย่างดีรวมทั้งการขอคำปรึกษากับครูอาวุโส เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารเห็นด้วยกับกระบวนการทำ PLC และแต่งตั้งทีมดำเนินการ ๓ ทีม คือ ๑) ทีมกลุ่มอำนวยการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายทั้ง ๔ ฝ่าย ๒) ทีมกลุ่มดำเนินการ ประกอบด้วย ครูทั้งโรงเรียน และ ๓) ทีมคู่พัฒนา ประกอบด้วย ครูในแต่ละกลุ่มสาระเดียวกันจับคู่กัน ๒ คน

การดำเนินงานของทีมกลุ่มดำเนินการ ครูทั้งโรงเรียนจำนวน ๒๒ คน ร่วมกันดำเนินการ ในช่วงแรกมีกระแสต่อต้านจากครูรุ่นเก่า แต่เมื่อสามารถสร้างความเข้าใจทำให้เกิดการยอมรับและเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานแล้ว ได้แบ่งทีมดำเนินการออกเป็น ๔ ทีม เนื่องจากครูมีจำนวนน้อย แต่ละกลุ่มสาระก็มีครูน้อย ไม่สามารถทำในกลุ่มสาระเดียวกันได้ จึงเลือกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีธรรมชาติวิชาใกล้เคียงกัน ให้แต่ละทีมตั้งครูชำนาญการพิเศษซึ่งมีอยู่ ๔ คน เป็นผู้เชี่ยวชาญประจำทีมๆ ละ ๑ คน

และกำหนดจำนวนสมาชิกที่เมื่อจับคู่ในแต่ละกลุ่มสาระแล้ว ควรจะมีจำนวนสมาชิกที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน เมื่อกลุ่มดำเนินการมีทีมครบ ๔ ทีมแล้ว มีการดำเนินการค้นหาปัญหาาร่วมกัน และในเบื้องต้นของการดำเนินงานโครงการกำหนดให้เน้นการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และพิจารณานักเรียนที่มีปัญหาในการติด ๐ ร และ มส ก่อนว่าเด็กมีปัญหาและมีความผิดพลาดตรงไหน เช่น ขาดเรียนบ่อย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น และนำปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกัน กำหนดลำดับการแก้ไขปัญหาเริ่มจากปัญหาเร่งด่วน เมื่อตกลงชัดเจนแล้วจึงนำไปใช้ในการจัดทำแผน Active Learning และหาวิธีการหรือออกแบบกำหนดกิจกรรมร่วมกัน และนำแผนไปเสนอ มีการจัดตั้งกลุ่มไลน์เป็น PLC วิเชียรมาตุ ๒ มีสมาชิกประกอบด้วย ครูทุกคน และผู้บริหาร ครูสุภานอกจากสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแล้วยังสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและศึกษานิเทศก์จากมหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งได้เชิญให้เข้ากลุ่มไลน์ PLC ของโรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ ด้วย เพื่อให้สามารถช่วยแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง นอกจากนั้น จะมีการนัดพบทีมเพื่อประชุมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำแผนมาร่วมกันสะท้อนความคิด เพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

เมื่อนำแผนไปจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทีมคู่พัฒนาจะเข้ามาสังเกตการสอน แต่ที่โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ มีปัญหาคือมีครูกลุ่มสาระสุขศึกษา/พลศึกษาเพียงคนเดียว จึงต้องขอให้ครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและอาชีพ ไปช่วยเป็นผู้สะท้อนคู่พัฒนาให้ครูสุขศึกษา ผู้อำนวยการเห็นความสำคัญของ PLC จึงจัดให้มีชั่วโมง PLC สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง ดังนั้นทีมคู่พัฒนาจะพบกันทุกสัปดาห์ในชั่วโมง PLC กลุ่มสาระ ซึ่งจะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือในการสะท้อนความคิดได้ ในขั้นนำสู่ชั้นเรียนครูผู้สอนสามารถบันทึกพัฒนาการของผู้เรียนใน Log Book ทีมคู่พัฒนาที่เข้าสังเกตการสอนสามารถให้ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้เช่นกัน โดยทีมคู่พัฒนาจะช่วยถ่ายวิดีโอ นำเผยแพร่ในกลุ่มไลน์ เพื่อให้ทุกคนร่วมสะท้อนแนวคิด โดยไม่ต้องมีการนัดประชุมกัน สามารถโพสต์แสดงความคิดเห็น

ผ่านกลุ่มไลน์ และสามารถดาวน์โหลดไฟล์องค์ความรู้ที่มีประโยชน์เก็บบันทึกเป็นหลักฐานไว้ได้ นอกจากนี้จะมีการแสดงความคิดเห็นผ่านกลุ่มไลน์แล้ว โรงเรียนยังจัดเวลาให้ทุกวันศุกร์อีก ๑ ชั่วโมง เพื่อพบทีม โรงเรียนจัดสถานที่และห้องประชุมให้สำหรับ ๔ ทีม ซึ่งจะพยายามให้ทุกคนมาเข้าร่วมพบทีมและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ความพอใจที่ได้รับ ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยคนเดียวให้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้สมาชิกจะต้องมีการควบคุมเวลาไม่ให้เกิน ๑ ชั่วโมง กระบวนการสนทนามีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย คือ พูดคุยอย่างสร้างสรรค์ และเป็นไปในเชิงบวก แม้จะเห็นข้อบกพร่อง ก็จะเก็บข้อบกพร่องไว้และให้สมองประมวลผลออกมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุง โดยทำทางการพูด รวมถึงการแสดงสีหน้าและดวงตา ควรแสดงออกอย่างจริงใจ ลดความขัดแย้ง ให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมให้ข้อเสนอแนะและลดปัญหาความขัดแย้ง โดยมีข้อกำหนดหรือกติกาที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน

เมื่อได้ข้อคิดเห็นและข้อสรุปเป็นเอกฉันท์ร่วมกันแล้ว นำไปปรับปรุงแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้และนำสู่การปฏิบัติในวงรอบถัดไป โดยในปัจจุบันโรงเรียนสามารถทำวงรอบการทำ PLC ได้จำนวน ๘-๙ รอบในแต่ละภาคการศึกษา ขึ้นอยู่กับแผนการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันในทีม สิ้นภาคเรียนมีการนำผลงานที่ได้มานำเสนอ และมีการยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูที่มีวิธีดำเนินการปฏิบัติที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างได้ มีการออกเกียรติบัตรให้โดยพิจารณาจาก (๑) ครูมีแผนการสอนที่เป็น Active Learning (๒) มีผลงานนักเรียน และ (๓) มีบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่แสดงถึงวิธีการในการจัดการเรียนรู้วิธีการที่ใช้เมื่อนักเรียนมีปัญหา และผลที่ได้รับ โดยมีการนำเข้าสู่การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันศุกร์ นำเอกสารเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน เก็บรวบรวมใน Log Book และจัดทำเป็นแฟ้มผลงานของครู

สรุปขั้นตอนกระบวนการทำ PLC ได้ดังนี้ (๑) การพบทีม (๒) ทีมค้นหาปัญหา และความต้องการ (๓) ออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงแผนการจัดการ เรียนรู้ (๔) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนะในทีมและ ในกลุ่มไลน์ (๕) เมื่อได้แผนแล้ว นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (๖) ทีมคู่พัฒนา สังเกตการสอน วิเคราะห์ผลการสอนและให้ข้อเสนอแนะ (๗) มีการพบทีมกลุ่มใหญ่ เพื่อสะท้อนผลทุกวันศุกร์ (๘) จับกลุ่มแผนการจัดการเรียนรู้ และ (๙) นำไปใช้เป็น วงรอบ และเมื่อจบภาคเรียนมีการแสดงนิทรรศการผลงาน

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ครูมีนวัตกรรมซึ่งหมายถึงมีแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถลดจำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด ๐ จาก ๑๐-๑๖ คนในทุกภาคเรียน เหลือเพียง ๓ คน จากภาคการศึกษาที่ผ่านมา สร้างความภูมิใจให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลถึงจำนวนนักเรียน ที่มากขึ้นในปีการศึกษาถัดไป ครูมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดพลังความคิด สร้างสรรค์ และพลังร่วมคิดร่วมทำ และมีการทำ PLC ร่วมกับสหวิทยาเขตปล้นดา ซึ่งทำแผนการสอนแบบ Active Learning ทุกสาระวิชา และมีการส่งมอบแผนให้ สพฐ. เรียบร้อยแล้ว โดยความร่วมมือของครูทุกคน นำทีมโดยครูจันทร์ทิพย์ รักสม สร้างการยอมรับจากครูโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยใช้กระบวนการ PLC มาใช้ในการลดปัญหา ความขัดแย้งสามารถสร้างการยอมรับ และสร้างความสุขให้ครูทุกคนได้อย่างยั่งยืน

การอภิปรายทั่วไป

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ ดังนี้

๑. ประเทศไทยประสบปัญหาที่ไม่สามารถเปลี่ยนการสอนของครูได้ จึงทำให้เกิด การทำ PLC โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ครูเปลี่ยนวิธีการสอน แม้จะมีการทุ่มเท งบประมาณจำนวนมาก แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก ดังนั้น จึงต้องมีการเปลี่ยนการวัดประเมินผลและเปลี่ยนวิธีการสอน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาว คำโปรย ที่มีกระบวนการให้ผู้ปกครองในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นฐานพลังที่สำคัญ ของชุมชน และส่งผลให้กระบวนการทำ PLC ประสบความสำเร็จ

๒. กระบวนการทำ PLC ต้องมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้จริงเข้ามาช่วยดำเนินงาน โดยอาจใช้โปรแกรมประยุกต์ในลักษณะของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล (Digital Learning Platform) เข้ามาช่วยบริหารจัดการ เพื่อให้ครูและนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากปัจจุบันเป็นโลกยุคดิจิทัลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งสามารถดาวน์โหลดโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ มาใช้งานได้อย่างง่ายดายอีกด้วย

๓. จุดมุ่งหมายหลักของการทำ PLC คือ ต้องการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน แต่ในระยะหลังมีเรื่องของวิद्यฐานะเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงต้องมีการบันทึก มีร่องรอยหลักฐาน เพื่อที่จะนำไปประกอบการจัดทำวิद्यฐานะของครูด้วย แต่มีเสียงต่อต้านจากครูว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน จึงควรมีวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันว่า PLC เป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญสามารถนำไปใช้ในการขอมี/เลื่อนวิद्यฐานะได้อีกทางหนึ่งด้วย

๔. เป้าหมายหลักที่สำคัญของการทำ PLC คือ การพัฒนาผู้เรียน โดยการพัฒนาครูควบคู่กันไปด้วยใช้กระบวนการ PLC รวมทั้งส่งเสริมเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและมีปณิธานเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานในระยะแรกอาจรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ แต่หากมีการบริหารจัดการที่ดี มีการให้ครูสลับเวียนกันจดบันทึกใน Log Book ของโรงเรียน และหากครูคนใดต้องการนำผลงานไปประเมินวิद्यฐานะ สามารถนำข้อมูลที่โรงเรียนบันทึกไว้ไปประยุกต์หรือดัดแปลงเป็นผลงานได้ เป็นกติกากหรือหลักการที่ยอมรับร่วมกัน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกระบวนการ PLC

๕. การทำ PLC ต้องให้ความสำคัญและมีการจัดตารางเวลาการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นต้น และต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูทุกคนเพื่อให้เห็นประโยชน์ของ PLC โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องรับรู้กระบวนการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่

๖. ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้ใช้ PLC เป็นเกณฑ์ในการประเมินเพื่อขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะ ส่งผลให้ครู บางส่วนที่ไม่เข้าข่ายการขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะ ไม่สนใจการทำกระบวนการ PLC หากแนวโน้มในอนาคตกำหนดให้ PLC เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาครู โดยครู ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนเพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพดีขึ้น จึงควรมี มาตรการหรือนโยบายที่กระตุ้นให้ครูทุกคนเห็นความสำคัญของการทำ PLC และ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูได้รับรู้แนวทางการพัฒนาครูและการขอมิ/เลื่อนวิทยฐานะ ดังกล่าวโดยทั่วถึงกัน

๗. ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับ PLC โดยมีเหตุผลและมีความเชื่อว่าเป็น กระบวนการที่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง โดยควรคำนึงถึง การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำ PLC เช่น การจัดโต๊ะครู ในห้องพักครู ควรจัดในรูปแบบให้หันหน้าเข้าหากันเป็นกลุ่ม และมีการใช้อุปกรณ์ ต่างๆ ร่วมกัน ขนาดของห้องเรียนไม่ควรมากเกินไปโดยไม่ควรเกิน ๓๐ คนต่อห้อง มีครู ผู้สอน ๑ คน โดยมีครูช่วยสอน และมีผู้สังเกตการณ์นั่งหลังห้อง เพื่อนำข้อสังเกต ไปสนทนาแลกเปลี่ยนและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นต้น

๘. กระทรวงศึกษาธิการโดย สพฐ. ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจรวมทั้ง สร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ทุกองค์การวิทยฐานะ และผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและ เล็งเห็นความสำคัญของ PLC ว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียน การสอนของครู รวมทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพดีขึ้นและส่งผลต่อการพัฒนา การเรียนการสอนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยมีความเชื่อว่าครูทุกคนสามารถทำ PLC ได้

๙. กระบวนการ PLC เป็นกระบวนการสร้างความเป็นครูมืออาชีพ อาจมีความ แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งเชื่อมโยงกับความเชี่ยวชาญของครู แต่ละประเภท ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่เส้นทางการพัฒนาวิชาชีพที่มีระดับที่แตกต่างกัน ในอนาคต ทั้งนี้ ควรให้สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้ครูอาจารย์มีความเข้มแข็งและมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องให้ศึกษานิเทศก์เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

เพื่อพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ในการดำเนินงานไปพร้อมกัน จึงจะสามารถยกระดับกระบวนการทำ PLC ในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนการทำ PLC ในสถานศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีผ่านช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สามารถขยายผลได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

๒. สถานศึกษาทุกแห่งควรกำหนดให้มีโครงการ/กิจกรรม การทำ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และควรมีการนำกระบวนการ PLC ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทและความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษา

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของการทำ PLC ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ครูควรศึกษาเรียนรู้วิธีการของกระบวนการ PLC รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสรรค์ และพัฒนากระบวนการ PLC ให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างยั่งยืน

“ PLC หมายถึง กระบวนการที่ครูรวมตัว
ร่วมใจ รวมพลัง เรียนรู้ร่วมกัน และร่วมทำเพื่อ
พัฒนาผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาครูด้วยกัน จนเกิดเป็น
วัฒนธรรมองค์กร ”

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา
เรื่อง
การปฏิรูปครูทั้งระบบ
วันพุธที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๓.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวเปิดและชี้แจงวัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาเสวนา เรื่อง “การปฏิรูปครูทั้งระบบ” ว่าสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดให้มีการเสวนาในวันนี้ขึ้นเพื่อให้เป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปครูทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนาครู เนื่องจากการปฏิรูปครูเป็นกลไกสำคัญหรือเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องตามแนวนโยบายการปฏิรูปประเทศของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน โดยสำนักงานฯ ได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์ ดร.พญูธี ศิริบรรณพิทักษ์ ประธานคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูปครูทั้งระบบ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร. สุชีวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มาเป็นวิทยากรนำเสนอแนวคิดโดยมีรองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์) ร่วมนำเสนอแนวคิด รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ สภาการศึกษาเสวนาในวันนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกภาคส่วนทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาที่เป็นผู้ผลิต ผู้พัฒนา และผู้ใช้ครู เช่น สถาบันอุดมศึกษา คณะอนุกรรมการ

ด้านครูและอาจารย์ในคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ผู้แทนจากองค์กรหลักกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

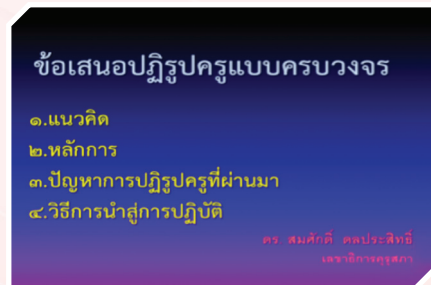
ข้อเสนอของวิทยากร

**ดร.สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่
เลขาธิการคุรุสภา** นำเสนอข้อเสนอการปฏิรูปครู ที่สืบเนื่องจากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปครูที่ผ่านมา โดยสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(๑) **ปัญหาคุณภาพครู** อาทิ เรื่องการสร้างแรงจูงใจให้ครูมุ่งมั่นพัฒนาการเรียนการสอน ครูได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น ซึ่งสวนทางกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ครูอยู่ภายใต้ระบบราชการทำให้ขาดความคล่องตัวในการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาขาดระบบการเตรียมการพัฒนาที่ดี การคัดเลือกเข้ารับดำรงตำแหน่งตามอาวุโส ไม่ได้รับการคัดเลือกตามความรู้ความสามารถ (๒) **ปัญหาระบบการผลิตและพัฒนาครู** ซึ่งปัจจุบันจำนวนบัณฑิตคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มีจำนวนมาก แต่คุณภาพลดลง โดยในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนผลิตมากถึง ๖๐,๐๐๐ คน ในขณะที่ตำแหน่งว่างไม่ถึง ๒๐,๐๐๐ ตำแหน่ง การผลิตครูบางสาขามีจำนวนมากเกินไป และขาดคุณภาพโดยมุ่งเพียงจบปริญญาเท่านั้น กระบวนการคัดกรองเพื่อมาเรียนครูมีความอ่อนแอ เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ การฝึกหัดครูยังไม่เข้มแข็ง การอบรมและพัฒนาเพื่อสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ยังไม่มีคุณภาพ ครูรุ่นใหม่ยังขาดความพร้อมด้านความรู้เนื้อหาและทักษะการสอน สำหรับการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู ควรพิจารณาความต้องการของการพัฒนาครูเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันครูต้องการใช้เวลาการสอนในห้องเรียนมากกว่าการทำงานธุรการและกิจกรรมอื่น (๓) **ปัญหาด้านการบริหารจัดการ** พบว่าการบริหารงานบุคคลยังรวมศูนย์อำนาจอยู่ส่วนกลาง โดยไม่สนใจเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินหน่วยงานเน้นงานเชิงปริมาณ กล่าวคือ ทำงานให้ถูกระเบียบมากกว่าที่จะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ขาดระบบการตรวจสอบดูแลความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูปโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางยังไม่ตอบสนอง

การแก้ปัญหา การกระจายอำนาจจึงเป็นเพียงรูปแบบ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงนำมาซึ่งข้อเสนอการปฏิรูปครูทั้งระบบ ดังนี้

๑) **ยกระดับคุณภาพครู** โดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิดของผู้บริหารและครู มุ่งสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารและการเรียนรู้ และส่งเสริมระบบการพัฒนาครูที่เน้นสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ปรับแก้กฎระเบียบ ค่าตอบแทนครูที่เชื่อมโยงกับผล การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คัดเลือกครูที่สอนเก่งแต่ละรายวิชามาสอน ในระบบการศึกษาทางไกล ด้วยระบบ Online - Offline ให้ครูในชั้นเรียนเรียน ร่วมกับเด็ก และเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ เด็ก มีการจัดทำกฎระเบียบ การประเมินครูโดยผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนร่วมกับผู้บริหาร เสริมสร้างสมรรถนะครูให้ครอบคลุม ทั้งความรู้ในวิชาที่สอน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนงบประมาณพัฒนา ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และทักษะด้าน ICT เพื่อการเข้าถึงวิทยาการใหม่ๆ ทั่วโลก และการผลิตสื่อ ICT เพื่อการเรียนการสอน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวกับโลกยุคใหม่ การปรับเปลี่ยนค่านิยมของครูที่เน้นการบริโภคสื่อมาเป็นผู้ผลิตสื่อ การเรียนการสอน และสร้างทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง จัดประสบการณ์ให้ครูได้เรียนรู้จากครูเก่ง ครูดี ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งทางตรงและ สื่อผสม (Multimedia) รวมทั้งอินเทอร์เน็ต

๒) **รีรูบบนการผลิตครู** โดยการกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตครูด้วยระบบ โควต้าที่สอดคล้องกับศักยภาพของสถาบันและจำนวนความต้องการใช้ครู โดยมีระบบ ข้อมูล Big Data เพื่อจัดทำ Teacher Mapping การดึงดูดและคัดเลือกคนเก่งและมีแววความเป็นครูเข้ามาเป็นครูอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมและพัฒนาคณะ และสาขาวิชาทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และมีระบบ

ฝึกหัดครู การปรับบทบาทสถาบันผลิตให้เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเป็น Coaching พัฒนครูและสอนครูอย่างเข้มด้วยระบบบรมครูสอนครูของครู และทักษะการวิจัยในชั้นเรียน กำหนดนโยบายการผลิตครูด้วยระบบปิดในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ในลักษณะของครูทายาท และจัดระบบหอพักในสถาบันที่ได้มาตรฐานเป็นแหล่งฝึกคุณลักษณะและจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการนำกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มาเสริมสร้างคุณภาพของครู ด้วยระบบคูปองหรือ Smart card การพัฒนาครู โดยบูรณาการสถาบันผลิตครู หน่วยงานพัฒนาครู และผู้ใช้ครู โดยรับผิดชอบร่วมกัน และมีระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงและบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน

๓) ปรับปรุงระบบการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการบริหาร การประเมิน การส่งเสริมความก้าวหน้าของครู จัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างเหมาะสมครอบคลุมการพัฒนาครูทุกประเภท ทุกสังกัดและทุกระดับ ปรับรูปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้านการปฏิรูปครู และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามทิศทางการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ปรับรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาวิชาชีพด้วยระบบ PLC&CPD (Professional Learning Community & Continuous Professional Development) ปรับปรุงมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน ปรับปรุงบทบาทและภารกิจของคุรุสภา เป็นสภานโยบาย (Policy) และมีคณะกรรมการมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ (กมจ.) และคณะกรรมการสวัสดิการครู (กสค.) ทำหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแลสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (Regulator) โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่บริหารกิจการคุรุสภาและเลขานุการคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะ (Operator) (แยกองค์การคำออกจากพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา) ยกสถาบันครูพัฒนาเป็นราชวิทยาลัยของครูทำหน้าที่รับรองหลักสูตรพัฒนาครู จัดอบรมหรือรับรองสถาบันพัฒนาครู คีทชาวิจัยองค์ความรู้ด้านการพัฒนาครู

สร้างเครือข่ายการพัฒนาครูทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาครูพิเศษ ครูชายขอบ บนเกาะ บนเขาและถิ่นทุรกันดาล

๔) **ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ** โดยการปรับสถานะสถานศึกษาทุกสังกัดเป็น นิติบุคคลหรือกลุ่มนิติบุคคล (สถานศึกษาขนาดเล็ก) ปรับปรุงกฎหมายบริหาร งานบุคคล (พ.ร.บ.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗) โดยปรับ คำสั่ง คสช.ที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของ พ.ร.บ.จัดสรรครูและกำหนดค่าตอบแทน ตามภาระงานและความรับผิดชอบ ค เพิ่มค่าตอบแทนตามผลงาน (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน) ปรับ สถานะครูชั้นพื้นฐานให้สังกัด เขตพื้นที่การศึกษา หรือ กศจ. แทนสังกัดสถานศึกษาเพื่อความ คล่องตัวในการมอบหมายงาน ได้หลายสถานศึกษา แก้ปัญหาครู ไม่ครบชั้นและไม่ตรงสาขา พัฒนา ทักษะและระบบการสอนแบบ e-learning และทักษะสื่อ (Media Skills) การจัดสรร งบประมาณแบบ Demand Side Financing ด้วยรูปแบบ e-smartcard

ปรับระบบการใช้ครู โดยให้ครูเก่งสาขาขาดแคลนหรือผู้บริหารเก่งสามารถสอน หรือบริหารสถานศึกษาได้มากกว่าหนึ่งแห่งโดยเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษ จัดระบบ การตรวจติดตามและดูแลความรับผิดชอบระดับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการประกอบอาชีพ ปรับหลักสูตร ให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึง กลุ่มพิเศษ พัฒนาครูให้มีทักษะการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ เร่งคำนวณค่าใช้จ่าย ต่อหัวผู้เรียนแต่ละประเภทและสังกัด โดยจัดสรรผ่านผู้เรียนด้วยระบบ e-smartcard ให้สิทธิผู้เรียนเลือกสถานที่เรียนได้ ปรับระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เป็นระดับ

ตามจำนวนปีที่ศึกษา เช่น หลักสูตร ๔ ปี ให้มีหนังสือรับรองอนุญาตการสอน (Certificate) เรียนต่อเฉพาะสาขาหรือฝึกปฏิบัติการสอนอีก ๑ ปี ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (License) เรียนเพิ่มอีก ๑ ปี เน้นการฝึกทักษะการสอนแบบเข้มและการวิจัยในชั้นเรียน ได้รับวุฒิปริญญาโททางการศึกษาในสาขานั้นๆ

นอกจากนั้น การจัดระบบความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ชัดเจนและสามารถเทียบโอนประสบการณ์เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพได้ สถานศึกษาที่มีความพร้อมเป็นนิติบุคคลสมบูรณ์แบบ มีระบบการคัดเลือกผู้บริหารมืออาชีพตามวาระโดยใช้ธรรมนุญโรงเรียนและมีสิทธิ์คัดเลือกครูได้ เน้นการบริหารเชิงพื้นที่โดยยึดแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

ศาสตราจารย์ ดร. สุชีวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และประธานที่ประชุมอธิการบดี

แห่งประเทศไทย แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับแนวคิดการปฏิรูปครูทั้งระบบ โดยได้กล่าวถึงประวัติและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูว่า บิดามารดาร์บราชาการเป็นครู ได้ปลูกฝังและบ่มเพาะนิสัยที่ดีให้มาโดยตลอด รวมทั้งได้มีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครูที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ

ในชีวิตจนถึงทุกวันนี้ จึงทำให้มีความเชื่อว่ามีครูดีในสังคมไทยเป็นจำนวนมาก ที่สามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพออกมารับใช้สังคมได้อย่างน่าภาคภูมิใจ แต่ยังขาดการสร้างแรงบันดาลใจและการสร้างพลังบวกให้ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง และมีความเห็นว่ามันนอกเหนือจากเรื่องการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและการปฏิรูปเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปครูแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปครู คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) เพราะแรงบันดาลใจสามารถสร้างปณิธานและสามารถพลิกชีวิตผู้เรียนได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่าการปฏิรูปครูทั้งระบบ ต้องเน้นย้ำหรือให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่จะส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรงเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะพิจารณาประเด็นสำคัญอื่นเป็นลำดับรองลงไป

ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ที ศิริบรรณพิทักษ์ ประธานคณะกรรมการจัดทำ
ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูปครูทั้งระบบ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำเสนอประเด็นวิกฤติเรื่องครู
และข้อเสนอการปฏิรูปครูทั้งระบบ ๔ ประการ ดังนี้

๑. ปฏิรูประบบและรูปแบบการผลิตครู
ให้สามารถผลิตครูสมรรถนะสูงที่สอดคล้องกับ
ความต้องการในอนาคต ประกอบด้วย

๑.๑ การผลิตครูสมรรถนะสูงที่สอดคล้อง
กับความต้องการในอนาคต โดยการสร้างคุณลักษณะ
ของครูที่มีสมรรถนะสูงใหม่ ประกอบด้วย

(๑) มีสมรรถนะสูงที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง (Pedagogy of Difference) เนื่องจากปัจจุบันการผลิตครูในภาพรวม มีจำนวนมากกว่าความต้องการ (Over Supply) แต่ในความเป็นจริงครูบางสาขายังขาดแคลน ในส่วนของคุณภาพการผลิตครู พบว่าครูยังไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ักเรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึง โดยครูให้กำลังใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง ขาดการให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน ดังนั้น จึงควรต้องปฏิรูปให้ครูมีคุณภาพที่เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ที่จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ักเรียนได้อย่างทั่วถึงทุกคนได้ รวมทั้ง ควรผลิตครูที่สามารถสอนให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งเนื้อหาวิชาความรู้ และการสร้างกำลังใจแก่ักเรียนในการเรียนรู้ รวมถึงสามารถสร้างแรงบันดาลใจของนักเรียน ในการตั้งเป้าหมายชีวิตได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนไม่เก่ง ถ้ามีการตั้งเป้าหมายในชีวิต จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนได้ดีขึ้น และสามารถอ่านออกเขียนได้เนื่องจากมีเป้าหมายในชีวิตของตน ดังนั้น ต้องเปลี่ยนหลักสูตรการผลิตครู เพื่อผลิตให้ครูมีวิธีการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และนักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายชีวิตได้

(๒) มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เพื่อที่จะไปเปลี่ยนแปลงชีวิตนักเรียน ครูต้องสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตนักเรียนได้ กล่าวคือ นักเรียนสามารถมีวิธีการเรียนรู้เพื่อเอาไป

ใช้ในชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งปัจจุบันเนื้อหาบางวิชายังไม่สามารถบอกได้นำไปใช้ในชีวิตจริงอย่างไร เพราะทุกคนมีโอกาสในการใช้เนื้อหาวิชาในชีวิตจริงของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน แต่สิ่งสำคัญในการผลิตครู คือ การผลิตครูต้องสอนวิชาครู

ที่เน้นการไม่ทิ้งเด็กไว้ข้างหลัง นักเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง และต้องทำให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงในเชิงสร้างสรรค์ได้ ไม่ใช่ใช้ชีวิตจริงแบบท่องจำ ดังนั้น การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการผลิตครู เพราะโลกในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงเร็ว ดังนั้น ควรทำให้ครูมีความมานะพยายามในการทำงานที่ดี สู้งานและสามารถกล้าคิดอะไรใหม่ๆ ได้

(๓) มีภาวะผู้นำเชิงประกอบการ (Entrepreneur Leadership) ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีภาวะผู้นำเชิงประกอบการ เพื่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ อย่างไรก็ตาม การผลิตครูที่มีสมรรถนะสูง ทั้งเรื่องการสรรค์สร้างนวัตกรรม การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเป็นผู้นำเชิงประกอบการ หรือแม้แต่การตั้งเป้าหมายในชีวิต สิ่งที่สำคัญที่สุดคือครูต้องมีคุณธรรมเป็นฐาน การผลิตครูต้องเน้นคุณธรรม กล่าวคือ ความสำเร็จที่แท้จริงของครูไม่ใช่ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ หรือไม่ใช่แค่ตัวเองเรียนรู้ได้ แต่อยู่ที่การนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์กับมวลมนุษยชาติ ดังนั้น การตั้งเป้าหมายชีวิตพึงมีเป้าหมายชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาตินั้นคือ มีคุณธรรมเป็นฐาน เพราะอะไรก็ตามที่เป็นประโยชน์กับมวลมนุษยชาติ แปลว่า มีคุณธรรมเป็นฐาน หรือสถานศึกษาที่มีครูที่มีสมรรถนะสูง (High Performing Teacher)

๑.๒ สร้างระบบและรูปแบบการผลิตครูสมรรถนะสูงใหม่ หรือการผลิตครูที่มีสมรรถนะสูง อาจพบว่าการผลิตครูที่มีสมรรถนะสูง แต่ครูไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับนักเรียนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การกำหนดสมรรถนะครูในอนาคต ควรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสอนของครู ไม่ใช่คำนึงถึงเพียงสมรรถนะของครูเพียงอย่างเดียว ครูควรมีทั้งศาสตร์และศิลป์ของการสอน คือ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ และต้องรู้ว่าอะไรคือความรู้ที่สำคัญยิ่งยวด (Critical Knowledge) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์ความรู้ เนื่องจากความรู้แต่ละตัวไม่เหมือนกัน ดังนั้นทักษะที่สำคัญที่สุดของครู คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ไม่ใช่เพียงทักษะการอธิบายให้นักเรียนรู้เรื่อง หรือทักษะการบรรยายเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนสามารถหาความรู้ได้จากทางอินเทอร์เน็ต ปัจจุบัน การผลิตครู การพัฒนาครู ยังขาดครูที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ นักเรียนทุกคนได้ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ที่สำคัญเพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ (Critical Skill) และต่อ ยอดนวัตกรรมได้

(๑) มีระบบทางเลือก (ระยะสั้น) มาเสริมระบบหลัก (ระยะยาว) รูปแบบการผลิตครูมีรูปแบบที่เป็นกระแสหลัก อย่างน้อยควรมี ๒ รูปแบบหลัก คือ (๑) เรียนหลักสูตรสายตรง คือ เรียนครู ๕ ปี ไม่ว่าจะป็นสามัญหรืออาชีวะ (๒) หลักสูตรต่อยอด ๔ ปี บวก ๑ ปี หรือ ๔ ปี บวก ๒ ปี กล่าวคือ จบปริญญาอื่นมา ๔ ปี แล้วสามารถเรียนเพิ่ม อีก ๑ หรือ ๒ ปี เพื่อมาเป็นครู แต่ในขณะนี้ยังขาดการผลิตครูที่เป็นระบบทางเลือก ดังนั้น ควรมีการผลิตครูระบบทางเลือก หรือการผลิตครูแบบเร่งด่วน (Fast Track) โดยคนที่ไม่ได้เรียนครู ก็สามารถเข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานวิชาชีพครู ได้ เพื่อเสริมการผลิตครูในระบบหลัก

(๒) มีสถาบันการผลิตครูโดยเฉพาะ ควรมีการจัดตั้งสถาบันการผลิตครูโดยเฉพาะขึ้นมาเป็นรูปแบบการผลิตครูโดยเฉพาะ (Teacher Ed. University)

(๓) เน้นการสร้างค่านิยมใหม่และปฏิบัติการใหม่ (New Prof. Values and Practices) ปัจจุบัน สถาบันการผลิตครูยังคงเน้นความรู้มากกว่าประสบการณ์ ควรมีหลักสูตรการผลิตครูที่เน้นประสบการณ์มากขึ้น เพราะสิ่งที่ทุกประเทศพูดถึงคือความรู้และประสบการณ์อาจยังไม่เพียงพอ แต่สิ่งที่สำคัญในหลักสูตรการผลิตครู

คือ “จิตวิญญาณความเป็นครู” (Professional Values) สำหรับประเทศสิงคโปร์หลักสูตรการผลิตครูเน้น VSK โดยนำ V = Values ขึ้นก่อน S = Skill มาตามหลัง K = Knowledge วัสดุสุดท้ายคือลดความสำคัญของ Knowledge โดยให้เพิ่มความสำคัญของ Values และ Skill ให้มากขึ้น

๑.๓ สร้างกลไกขับเคลื่อนการผลิตครูสมรรถนะสูง โดยมีคณะกรรมการระดับชาติด้านนโยบายและการผลิตครูสมรรถนะสูง และใช้เครือข่ายเชิงพื้นที่ในการผลิตครูสมรรถนะสูง เพื่อเป็นกลไกการบริหารจัดการให้เกิดแนวทางการปฏิรูประบบการผลิตครูสมรรถนะสูงใหม่ และแก้ไขปัญหาวิกฤตทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในการผลิตครู ซึ่งควรเป็นกลไกที่มากำกับและดูแลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยเป็นการกำกับแบบมีพลังเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนแปลงตลอด (Dynamic) และมีลักษณะในการขับเคลื่อนนโยบายที่ไม่ใช่จากบนลงล่าง (Top down) เพียงอย่างเดียว หรือจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

(Centralize) แต่ควรมีระบบการผลิตครูสมรรถนะสูงที่มีกลไกกำกับการผลิตในระดับชาติ ร่วมกับการมีระบบกลไกการกำกับในระดับพื้นที่ด้วย

๒. ปฏิรูประบบการคัดกรองครู การปฏิรูประบบการคัดกรองครูแบ่ง ๒ ชั้น ดังนี้

๒.๑ ปฏิรูประบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้เป็นระบบคัดกรองเข้าสู่วิชาชีพที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพโดยตรง

๒.๒ ปฏิรูประบบการคัดกรองครูเข้าสู่สถานศึกษา โดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานที่มีความต้องการใช้ครูมีทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาของท้องถิ่น

ทั้งนี้ ข้อเสนอการปฏิรูประบบคัดกรองครูทั้ง ๒ ระดับชั้น คือไม่ควรกำหนดให้มีการสอบมากเกินไป เนื่องจากการคัดกรองครั้งแรกเพื่อขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูกำหนดให้มีการสอบแล้ว การเข้าทำงานหรือเข้าสู่ระบบวิชาชีพ จึงไม่ควรต้องมีการสอบข้อเขียนอีก ให้สถานศึกษาสามารถเลือกรับได้เลย เพราะการจัดสอบแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์ของประเทศที่มีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ควรนำเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดสอบไปให้สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจะเกิดประโยชน์กับประเทศมากกว่า

๓. ปฏิรูประบบการใช้ครู

จากปัญหาการใช้ครูที่ไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ สถาบันผลิตครูมีการผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา รวมทั้งมีระบบการโยกย้ายครูที่ไม่ตรงตามความต้องการของครูหรือของสถานศึกษา จึงต้องมีการปฏิรูประบบการใช้ครูให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงเสนอให้มีการปฏิรูประบบการใช้ครู ดังนี้

๓.๑ จัดหาครูสมรรถนะสูงให้ทันเวลาและให้ได้ครูที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของสถานศึกษา นอกจากปัญหาการได้ครูที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งอาจเชื่อมโยงไปสู่การปฏิรูประบบการคัดกรองครูให้มีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีปัญหาการขาดครูในช่วงต้นปีงบประมาณ เนื่องจากมีครูเกษียณ และรัฐไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังครูมาทดแทนได้ทันเวลา จึงควรมีแนวนโยบายและวิธีการแก้ไขปัญหาการจัดสรรอัตรากำลังครูให้ทันกับความต้องการใช้ด้วย

๓.๒ มีระบบสัญญาเป็นทางเลือกเพิ่มขึ้นจากระบบปกติ มีข้อเสนอว่าจากการสอบบรรจุครูเข้ามาในระบบราชการและให้อยู่ในระบบวิชาชีพตลอดจนเกษียณอายุราชการ ควรมีทางเลือกเพิ่มเติมโดยการทำเป็นระบบสัญญาจ้างที่ยังคงสถานะความเป็นข้าราชการ

๓.๓ มีระบบเงินค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นที่จูงใจครูคุณภาพสูงในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ควรจัดให้มีระบบเงินตอบแทนเพื่อส่งเสริม

ให้ครูมีสมรรถนะสูง หรือครูคุณภาพสูงเพื่อให้สามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างทั่วถึง โดยควรมีระบบเงินค่าตอบแทนที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสอบบรรจุ เช่น ให้ค่าตอบแทนพิเศษกรณีครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนที่เรียนไม่เก่ง เพราะทำให้ครูต้องมีความยากลำบากในการสอน และต้องมีการเตรียมแผนการสอนมากกว่าปกติทั่วไป รวมทั้งควรมีเงินเพิ่มพิเศษให้กับครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เป็นต้น

๓.๔ มีระบบวิทยฐานะแบบใหม่ที่อิงผลลัพธ์การพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ระบบเงินวิทยฐานะควรเป็นระบบที่พิจารณาตามผลงาน การเลื่อนวิทยฐานะควรพิจารณาจากคุณวุฒิทางการศึกษาและความสามารถทางวิชาการ เช่น กำหนดระดับเงินเดือนตามวุฒิการศึกษา และการเลื่อนวิทยฐานะให้พิจารณาความสามารถทางวิชาการด้วย การจ่ายเงินค่าตอบแทนโดยไม่พิจารณาผลงาน เป็นปัญหาของประเทศไทย มาโดยตลอด หรือหากจะกำหนดให้ใช้ระบบจ่ายเงินค่าตอบแทนตามวุฒิการศึกษาก็ควรพิจารณาวุฒิการศึกษาอย่างเดียว โดยไม่ต้องใช้ความสามารถทางวิชาการมาประกอบการพิจารณา เพื่อให้เป็นไปแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ

๔. ปฏิรูประบบและรูปแบบการพัฒนาครู

จากประเด็นวิกฤติของการพัฒนาครูที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและการสร้างนวัตกรรม จึงเสนอให้มีการปฏิรูประบบและรูปแบบการพัฒนาครู ดังนี้

๔.๑ สร้างเครือข่ายการพัฒนาครูแบบไตรภาคีเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

๔.๒ สร้างรูปแบบทางเลือกในการพัฒนาครูเชิงพื้นที่โดยเน้นการพัฒนาแบบ On The Job Training ที่เป็นทางเลือกใหม่ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การนิเทศภายใน และการร่วมมือกับสถาบันผลิตครู

๔.๓ สร้างระบบทรัพยากรสนับสนุนการนำสิ่งที่เรียนรู้จากการพัฒนาครู ไปใช้ในการปรับปรุงปฏิบัติการของครู

๔.๔ สร้างระบบกำกับติดตามผลการปรับปรุงการปฏิบัติการของครู เป็นผลงานสำคัญสำหรับการเลื่อนวิทยฐานะและความดีความชอบประจำปี

การพัฒนาครูนอกจากเป็นไปตามรูปแบบปกติทั่วไป คือ การส่งครูเข้ารับการอบรมหรือจัดให้มีวิทยากรมาอบรมครู โดยรัฐให้การสนับสนุนคูปองเพื่อการพัฒนาครูจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี แล้ว ควรกำหนดให้มีการพัฒนาครูรูปแบบอื่นที่สามารถใช้ระบบคูปองการพัฒนาครูได้ด้วย เช่น ระบบ Coaching หรือระบบนิเทศภายใน เป็นต้น และมีข้อเสนอว่าในการให้เงินสนับสนุนการพัฒนาครู ควรกำหนดให้มีการนำเงินส่วนหนึ่งไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการอบรมมาใช้ปฏิบัติการในห้องเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรมีระบบการกำกับติดตามและประเมินผลว่าได้มีการนำสิ่งที่ได้รับการอบรมไปปฏิบัติจริง และควรกำหนดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนวิทยฐานะของครูจากการนำผลการอบรมไปสู่การปฏิบัติด้วย

การอภิปรายทั่วไป

ที่ประชุมได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสรุปได้ ดังนี้

๑. ควรยกระดับสถาบันครูพัฒนา เป็น ราชวิทยาลัยครู และควรเร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรมเพื่อสามารถรองรับการพัฒนาครูได้ทั่วประเทศ ส่วนสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ควรมีจุดเน้นการพัฒนาเฉพาะผู้บริหารหรือพัฒนาครูเพื่อเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ

๒. ไม่เห็นด้วยกับการตั้งสถาบันครูพัฒนา มาทำหน้าที่ในการพัฒนาครู เนื่องจากประเทศไทย มีสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งเป็นสถาบันผลิตครูแห่งแรกของประเทศไทย หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นต้นแบบของการผลิตครูในท้องถิ่นที่มี

กระบวนการบ่มเพาะ และมีหลักสูตรการผลิตครูที่ได้มาตรฐานผ่านมาตรฐานหลักสูตร TQF (Thailand Qualification Framework) และการตั้งองค์กรใหม่อาจต้องใช้คนใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น จึงควรสนับสนุนงบประมาณไปที่สถาบันต้นแบบการผลิตครูที่มีอยู่เดิมแล้ว

๓. การปฏิรูประบบการผลิตครู ควรคำนึงถึงนักศึกษาที่เข้ามาเรียนสาขาวิชาชีพครูทั้งหมดซึ่งมีจำนวน ประมาณ ๖๐,๐๐๐ คนต่อปี ไม่ใช่ปฏิรูปและจัดระบบดูแลเฉพาะผู้ที่เข้ามาเป็นครูเพียงจำนวน ๒๐,๐๐๐ คนเท่านั้น ควรมีทางเลือกและมีระบบรองรับให้ผู้เข้ามาเรียนสาขาวิชาชีพครูสามารถออกไปประกอบอาชีพอื่นได้ด้วย และรัฐควรจัดหาทุนวิจัยหรือสนับสนุนให้ผู้เรียนทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หรือสายสังคมศาสตร์ได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองหรือได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น หรือมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้เรียนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๔. ปัจจุบันกระบวนการรับนักศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น คือ ผู้ที่นิยมมาเรียนครูส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีผลการเรียนในระดับดี และมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเป็นครู เช่น ในกรณีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีสถิติว่าตลอด ๗ ปีที่ผ่านมา ผู้ที่มาสมัครเรียนครูมีผลคะแนนไม่เกินอันดับ ๓ ของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ส่วนเรื่องการสอบบรรจุ ควรกระจายอำนาจให้ผู้ใช้ครูคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้จัดสอบเอง

๕. ควรเร่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการสั่งบรรจุโยกย้ายที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการใช้ครูได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเรื่องระบบตำแหน่งครู ควรมีการทบทวนเพื่อกลับไปใช้ระบบตำแหน่งเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ที่กำหนดให้มีตำแหน่ง ครูสาย ป. ปฏิบัติการสอน ครูสาย บ. บริหาร และครูสาย ส. สนับสนุน เพื่อเป็นการใช้ครูที่ตรงกับสายงานและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

๖. ควรสนับสนุนให้มีการผลิตครู ๕ ปี เนื่องจากเป็นระบบการผลิตครูที่มีกระบวนการบ่มเพาะทักษะและจิตวิญญาณความเป็นครูที่ชัดเจน โดยควรกำหนดให้เริ่มต้นกระบวนการการบ่มเพาะทุกเรื่องในชั้นปีที่ ๑ และต่อเนื่องไปถึงชั้นปีที่ ๒ และควรให้มีการฝึกประสบการณ์การสอนตั้งแต่ปีที่ ๑-๒ โดยการให้ไปสัมผัสประสบการณ์จริงที่โรงเรียน ปีที่ ๓ เริ่มเข้าไปการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ไม่ใช่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนแค่ปีที่ ๕ เท่านั้น เพื่อทำให้เกิดความต่อเนื่องในการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู และหากมีการผลิตครูที่มีระยะเวลาในการเรียน ๕ ปีบวก ๑ ปี ที่มุ่งทักษะการสอนรวมทั้งการทำวิจัยในชั้นเรียนจะทำให้กระบวนการผลิตครูมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

๗. ควรเสริมสร้างพลังจากแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้กับครูอย่างสม่ำเสมอ เพราะแรงบันดาลใจเป็นกระบวนการพัฒนาครูและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยผู้บริหารต้องกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีระบบเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครู เช่น การให้ค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ หรือการเปิดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาการศึกษาต่อ การศึกษาดูงานต่างประเทศ เป็นต้น

๘. ควรมีการปรับแก้พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้ครอบคลุมครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการกำกับดูแลเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน สมรรถนะ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยอย่างเป็นองค์รวมในอนาคตต่อไป

๙. ข้อเสนอการปฏิรูปครู ควรครอบคลุมใน ๔ มิติ หรือ 4 G คือ (๑) ครูต้องพัฒนาความก้าวหน้าทางความคิด (Growth Mindset) (๒) ครูต้องมีเป้าหมายในการพัฒนา

ที่จะสร้างแรงบันดาลใจหรือสร้างผู้เรียน (Goal) (๓) ครูต้องสู้งานและมีความพยายาม เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีความพยายาม (Grid) และ (๔) มีการทำงานเป็นกลุ่ม หรือสามารถทำงานร่วมกับคนอื่น (Group หรือ Group Dynamic)

๑๐. ควรมีการกระจายอำนาจการดำเนินงานเรื่องครูลงไปที่หน่วยปฏิบัติในระดับจังหวัดให้มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

๑๑. ควรปฏิรูประบบการคัดกรองการเข้าสู่วิชาชีพครูในรูปแบบวิชาชีพเดียวกับ ตำรวจ ทหาร แพทย์ และพยาบาล คือเมื่อสอบเข้าเรียนได้แล้ว ให้ทุนการศึกษาเรียนตลอดหลักสูตรและเมื่อเรียนจบแล้วสามารถเป็นครูได้โดยไม่ต้องมีการสอบบรรจุ เพื่อให้มีความมั่นคงตั้งแต่แรกและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อการเป็นครูตั้งแต่เริ่มต้น และฝึกอบรมเพื่อการเป็นครูโดยเฉพาะ มีระบบจำกัดรับ และระบบคัดกรองคนเก่งประจำตำบลเข้ามาเรียนครู เพื่อให้กลับไปพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรืองและมีสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันสูง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ในการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูทั้งระบบ ตั้งแต่ปฏิรูปการผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนาครู ควรเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นองค์รวมทั้งหน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานระดับปฏิบัติ โดยต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่หน่วยงานระดับจังหวัดให้มากขึ้น

๒. ควรส่งเสริมสนับสนุนสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครูโดยตรงให้มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

๓. ควรปฏิรูปวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีความมั่นคงและมีเป้าหมายที่ชัดเจน เหมือนวิชาชีพแพทย์ พยาบาล ทหาร และตำรวจ โดยต้องมีระบบคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริงเข้าสู่วิชาชีพครูอย่างมีคุณภาพ

๔. การปฏิรูปครูต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์หรือสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ เพื่อพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับโมเดลการพัฒนาประเทศไทยแลนด์ ๔.๐

๕. ควรปรับแก้พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้ครอบคลุมครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการกำกับดูแลเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน สมรรถนะ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยอย่างเป็นองค์รวมในอนาคตต่อไป

“ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปครู คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) เพราะแรงบันดาลใจสามารถสร้างปณิธานและสามารถพลิกชีวิตผู้เรียนได้”

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา

เรื่อง

บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์

วันอังคารที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร ชั้น ๓ อาคาร ๕๖ ปี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร. ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวเปิดและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุมว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดให้มีสภาการศึกษาเสวนาเป็นประจำต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ โดยเรียกชื่อย่อว่า OEC Forum เพื่อให้เป็นเวทีกลางในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในทุกมิติที่เป็นที่สนใจของสังคม เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้และสาระที่ได้จากการเสวนาไปดำเนินงานในมิติที่เกี่ยวข้อง โดยบางประเด็นที่เป็นเรื่องสำคัญจะมีการนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการสภาการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศในระยะยาวต่อไป

ในวันนี้ สำนักงานฯ ได้จัดให้มีสภาการศึกษาเสวนา เรื่อง “บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์” ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปรากฏการณ์กระแสความนิยมละครโทรทัศน์เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ที่สร้างความตื่นตัวให้สังคมไทยได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ และนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้คนไทยได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย

เพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างพลังสามัคคี ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน และความรักชาติบ้านเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ ได้จัดให้มีการแสดงนิทรรศการร่วมในประเด็นหัวข้อ “อุทยานนอกตำราเรียน” โดยหวังว่าผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อยุธยา และได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มากด้วยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการศึกษา ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วัฒนธรรมศาสตร์ และภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างดีในสังคมไทย จำนวน ๔ ท่าน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ประธานอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา ดร.ระวี สัจจโสภณ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนายวัฒน์ะ บุญจับ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรม

ข้อเสนอของวิทยากร

ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ประธานอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายศึกษานำเสนอ เรื่อง เกิดอะไรขึ้นกับประวัติศาสตร์อยุธยา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

เกิดอะไรขึ้นกับประวัติศาสตร์อยุธยา

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะในหลักสูตรหรือตำราเรียน การเรียนประวัติศาสตร์สามารถเรียนรู้ผ่านสื่อ ผ่านมิติต่างๆ ในสังคมได้ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือจากการบอกเล่า และการศึกษาด້วยตนเอง เป็นต้น หลักสูตรการเรียนการสอนในสมัยก่อนมีการกำหนดชื่อวิชาอย่างชัดเจน เช่น วิชาคุณธรรม วิชาจริยธรรม วิชาประวัติศาสตร์ ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนเนื่องจากมีความคิดว่าวิชาเหล่านี้ไม่สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวที่หลากหลายเข้าด้วยกันได้

จึงได้รวบรวมและบูรณาการวิชาเหล่านี้เข้าด้วยกัน จนกระทั่ง สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ มีพระราชดำรัสในวันเฉลิมพระชนมพรรษาว่า วิชาประวัติศาสตร์หายไปจากการเรียนการสอน ดังนั้น ส่วนกลางจึงจัดให้มีชั่วโมงการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ขึ้นโดยเฉพาะอีกครั้ง

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในประเทศไทย มีประเด็นคำถามมากมาย ข้อจำกัดของประเด็นคำถามทางประวัติศาสตร์ คือ

๑. ความรู้ทางประวัติศาสตร์ไทย มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา กล่าวคือ ไม่มีผู้ใดสามารถล่วงรู้ประวัติศาสตร์ได้ถูกต้องครบถ้วนทั้งหมด ประวัติศาสตร์เกิดจากเอกสาร และการค้นคว้า ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น เช่น หนังสือสมัยก่อนระบุว่า คนไทยมาจากเทือกเขาอัลไต แต่ปัจจุบันมีทฤษฎีที่หลากหลายเกิดขึ้น คำถามว่า “คนไทยมาจากไหน ?” ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน หลักฐานทางวิชาการอาจไม่มีข้อสรุปสุดท้าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่งของความรู้อันมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไป นอกจากประวัติศาสตร์จะมาจากหลักฐานทางโบราณคดีแล้ว ยังมาจากข่าวลือต่างๆ ที่ไม่มีเอกสารทางประวัติศาสตร์อ้างอิง และสิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่า เรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ โดยเหตุการณ์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพียงแต่ไม่มีผู้ใดรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในขณะนั้นจริง ดังนั้น การทำหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ จึงควรปรับให้เป็นปัจจุบันตามยุคตามสมัย มิใช่ว่าสิ่งที่เคยเรียนมาตั้งแต่ในสมัยก่อนจะถูกต้องเหมือนเดิมทั้งหมดเสมอไป

๒. การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในอดีตที่ผ่านมา เป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อให้เกิดความรักชาติบ้านเมือง แต่ในยุคสมัยปัจจุบันต้องตั้งคำถามให้ได้ว่า ต้องการให้ประวัติศาสตร์บอกอะไร เพราะประวัติศาสตร์สามารถอธิบายโดยบริบทของสังคมในสมัยนั้นๆ จากคำอภิปรายที่น่าสนใจของ ศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์ นักประวัติศาสตร์ ที่กล่าวว่า ไทยเรียนวิชาประวัติศาสตร์แบบมิติที่จำกัด คำนี้ถึงเพียงความรักชาติ รักพระราชวงศ์ กล่าวถึงแต่ในระดับผู้นำ ไม่เคยกล่าวถึงวิถีชีวิต การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ การค้าขาย การเข้ามาของคนต่างประเทศ ทั้งๆ ที่มีข้อมูลอยู่มากมาย ซึ่งละครเรื่องบุพเพสันนิวาส ได้สะท้อนให้เห็นภาพในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหาไม่ได้จากตำราเรียน

๓. การทำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้เป็นปัจจุบัน หากพิจารณาในมิติความคิดของคนปัจจุบันจะเห็นว่า มีบางสิ่งที่คนสมัยนี้เห็นว่าไม่ดีหรือไม่ชอบ เช่น ระบบทาส ระบบไพร่ เป็นต้น จึงไม่ควรนำมาตรฐานในปัจจุบันไปตัดสินประวัติศาสตร์ว่าไม่ควรนำส่วนนี้มาเรียน หรือสื่อให้เห็นว่าประวัติศาสตร์มีแต่สิ่งซึ่งดงามเสมอไป ควรต้องสอนให้เด็กรับรู้ถึงวิถีชาวบ้าน วิถีคนในท้องถิ่นทั่วไปด้วย เพื่อให้เด็กหรือผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบันมีใจที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น รู้จักโลกแห่งความเป็นจริง รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตัวอย่างเช่น เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ (คอนสแตนติน ฟอลคอน) เป็นคนดีหรือไม่ควรพิจารณาจากข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อมความเชื่อในยุคนั้น การเติบโตตามวัฒนธรรมที่ได้รับการสั่งสอนมา มุมมองของคนย่อมแตกต่างกันตามความคิดของแต่ละบุคคล ดังนั้น การตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ในมุมมองของคนอื่นอาจมีความเห็นที่แตกต่างกัน หากสามารถทำให้เด็กหรือผู้ใหญ่ในปัจจุบันมีแนวคิดเช่นนี้ได้ จะทำให้เด็กที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เมื่อพบเห็นสิ่งใดจะไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินว่าดีหรือไม่ดี จะพิจารณาหลักฐานประกอบ และพิจารณาปัจจัยอื่นอย่างรอบคอบก่อนจะตัดสินใจ

๔. การจัดวิธีการเรียนการสอน ควรเริ่มต้นที่ครู ครูเป็นผู้อำนวยการสำคัญของกระบวนการการศึกษา แต่ไม่ใช่หน้าที่ของครูเพียงคนเดียว สังคมยังมีแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มากมาย การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ไม่ใช่การท่องจำ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจมากพอที่จะสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ได้

๕. การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นช่วงเวลายาวนานกว่า ๔๐๐ ปี เป็นช่วงที่มีหลักฐานมากเพียงพอในความเป็นประวัติศาสตร์ชาติไทย ประวัติศาสตร์อยุธยาจึงไม่ได้หมายถึง เกาะหรือเมืองอยุธยา แต่หมายถึงสิ่งที่เป็นการร่วมมือร่วมสมัย รวมไปถึงมิติทางสังคมที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคนั้น ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ การอาศัยหลักฐานต่างๆ ในปัจจุบันที่พบหลักฐานมากพอสมควร แต่ยังคงมีข้อจำกัด จดหมายเหตุของชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นการเขียนจากคำบอกเล่า หรือเห็นด้วยตาก็สามารถเกิดอคติได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงควรเรียนรู้ว่าต้องฟังและพิจารณาหลักฐานต่างๆ ด้วยการใช้อย่างพิถีพิถัน เพราะหนังสือหรือตำราเรียนอาจไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด

มีสิ่งต่างๆ มากมายที่ทำทนายรอกการพิสูจน์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการเก็บรวบรวมสมบูรณัเพียงพอแล้วหรือไม่ว่างไร และหลักฐานกรุงศรีอยุธยา ก็มิได้จบเพียงเมื่อเสียกรุงครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เท่านั้น หลักฐานต่างๆ ไม่จำกัด เพียงตัวอักษร แต่ยังมีสถาปัตยกรรม โบราณสถาน การขุดค้นโบราณวัตถุต่างๆ ซึ่งจะต้อง มีวิธีการเก็บรวบรวมไว้ด้วยกัน การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไม่ได้เรียนเพียงเพื่อ ความรักชาติเท่านั้น แต่เรียนเพื่อให้เป็นคนมีดุลยพินิจ รู้จักการอยู่ร่วมกับคนอื่น รู้จักเลือกใ้วิจารณ์ญาณ รู้จักไตร่ตรอง และพิจารณาความหลากหลายของสิ่งที่พบเห็น เพื่อให้เป็นบทเรียนที่จะทำให้อยู่บนโลกนี้ด้วยความปกติสุข

กล่าวโดยสรุป คือ เกิดอะไรขึ้นประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา เกิดอะไรขึ้นกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย มีการกำหนดเป้าหมายอย่างไร และผลลัพธ์ สุดท้ายคืออะไร การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มีเป้าหมายเพื่อต้องการล้างสมองเด็ก ให้ต้องคิดเหมือนกันหมด จริงหรือไม่ หรือต้องการให้เด็กคิดได้หลากหลาย โดยอาศัย ตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์นำทางแนวความคิด วิชาประวัติศาสตร์มิได้หวัง ผลเพียงแคให้รู้ แต่เป็นการเตรียมคนข้างหน้าหรือคนที่อยู่กับโลกปัจจุบัน เตรียมคน อยู่กับโลกที่มีความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร เตรียมคนที่จะพบกับโจทย์ปัญหา ใหม่ กับคำถามท้าทายใหม่ๆ ซึ่งการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่มีคุณภาพ และมีวิธีการ ที่ดี จะเป็นคำตอบที่ดีให้กับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา

ดร.ระวี สัจจโสภณ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
นำเสนอเรื่อง การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

สภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ใช่เป็นยุค ที่มีแต่ภาพความสวยงาม หรือภาพจากหนังสือ ประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่สภาพความเป็นจริง หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นบริบทของกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยนั้นเป็นสังคมที่มีชนชั้น ซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทย พลเมืองทุกคนต้องมีมูลนายสังกัดเพื่อช่วยราชการเมื่อเกิดศึกสงคราม สาเหตุที่ต้องมีมูลนายเนื่องจากไม่มีทหารประจำการ หากเกิดศึกสงครามต้องมีการระดมพลจากคนที่มีมูลนายสังกัดอยู่ นอกจากนี้ยังมีระบบศักดินา ซึ่งไม่ได้หมายความว่า มีสิทธิถือครองที่นาจำนวนเท่าใด แต่หมายถึง ระบบที่กำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบตำแหน่งในการทำงาน หรือรับสิทธิบางประการ ระบบศักดินาจะมีมากน้อยตามตำแหน่งหน้าที่ ตั้งแต่ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ไปจนถึงประชาชน โดยศักดินาที่ต่ำสุดในสมัยนั้น เรียกว่า “ไพร่” อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสังคมในสมัยอยุธยาจะมีระบบชนชั้น แต่มิได้เป็นระบบชนชั้นแบบอินเดีย ที่ไม่สามารถเลื่อนชนชั้นได้ ระบบชนชั้นในสมัยอยุธยา หากทำความดีความชอบจะสามารถเลื่อนชั้นสูงขึ้นได้ ทั้งนี้ การที่จะได้รับความดีความชอบ เกิดจากการให้ความช่วยเหลือทางราชการ และเส้นทางที่จะช่วยให้สามารถขยับชนชั้นของตนเองขึ้นได้ คือ การศึกษา ความรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ลักษณะการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา แม้จะไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน แต่สิ่งที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในวรรณคดีต่างๆ หรือเรื่องราวที่ได้รับการยอมรับว่าได้บันทึกไว้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คนไทยให้ความสำคัญกับการศึกษา ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังปรากฏในสุภาษิตพระร่วงที่ว่า “เมื่อน้อยให้เรียนวิชาให้หาสินเมื่อใหญ่” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยนั้นให้ความสำคัญกับการศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยให้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้เมื่อเติบโตขึ้น ความสำคัญของการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา จะปรากฏอยู่ในวรรณคดีต่างๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน สุบินกุมาร จินตามณี เป็นต้น การเรียนรู้ในยุคนั้นจะเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย คือ จะเรียนรู้สิ่งใดก็จะแสวงหาโอกาสตรงนั้น รวมถึงการลองผิดลองถูก ครูพักลักจำ สำหรับการศึกษาในชนชั้นต่างๆ จะมีความสำคัญและเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่ละคนจึงได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากมีการแบ่งชนชั้น เช่น การศึกษาของชนชั้นสูง พระบรมวงศานุวงศ์ต่างๆ จะอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ในขณะที่ราษฎรทั่วไปจะอยู่ที่วัด การศึกษาแบบนี้จะมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ก่อนมีการจัดระบบการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำหรับการศึกษาของชนชั้นสูง ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่เพียงความทรงจำที่ถูกถ่ายทอดและบันทึกไว้โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

การศึกษาของราชบุรุษและหญิงมีความแตกต่างกัน เด็กผู้ชายทั่วไปจะเรียนที่วัด เรียกการเรียนในสมัยนั้นว่า “การต่อหนังสือ” ซึ่งเปรียบเทียบกับระบบ Child Centered ในปัจจุบัน ผู้ที่เรียนเร็วสามารถต่อหนังสือได้มาก และเร็วกว่าผู้เรียนช้า รูปแบบการเรียน

โดยจดจำตัวอักษร และครูจะคัดลอกตัวอักษรจากต้นฉบับให้หัดอ่าน ได้แก่ หนังสือประถม ก กา ซึ่งเป็นแบบเรียนที่ว่าด้วยการอ่านเขียน (หลักภาษาไทย) ที่เข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) นอกจากนี้ ยังมีหนังสือจินตามณี แบบเรียนเล่มแรกของไทยที่ประพันธ์โดยพระโหราธิบดี และมีการสันนิษฐานว่าเป็นแบบเรียนสำหรับผู้ที่จะถวายตัวเข้ารับราชการ หรือผู้ที่ฝึกฝนในเชิงกวี เนื่องจากมีฉันทลักษณ์ โคลงฉันท กภาพย์ กลอน กลบท ซึ่งมากกว่าแบบเรียนเขียนอ่านทั่วไป ส่วนการศึกษาของราชบุรุษซึ่งมีโอกาสในการศึกษาน้อยมาก เนื่องจากเกรงว่า หากผู้หญิงรู้วิชาแตกฉานจะไปเขียนเพลงยาวโต้ตอบผู้ชาย จึงให้รับการศึกษาเพียงแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น โดยเน้นไปที่การฝึกหัดกิริยามารยาท การเรือน และงานฝีมือต่างๆ

ในส่วนของสถานศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยามีทั้งหมด ๕ ลักษณะ คือ (๑) บ้าน เป็นสถานที่ศึกษาวิชาซึ่งตามบรรพบุรุษ (๒) วัด มีพระเป็นผู้สอนให้แก่ราชบุรุษทั่วไป (๓) สำนักราชบัณฑิต หมายถึง บ้านของขุนนางผู้มีความรู้ (๔) ราชสำนัก หมายถึง สถานศึกษาของชนชั้นปกครอง และ (๕) โรงเรียนมิชชันนารี หรือบ้านเณรของมิชชันนารี สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จะมีเยาวยุวชนานาชาติมาเรียนร่วมกับเยาวยุวชนสยาม ทั้งนี้ นอกจากการศึกษาแบบทั่วไป สมัยกรุงศรีอยุธยายังมีการศึกษา

แบบวิชาชีพเฉพาะด้าน เช่น วิชาช่าง ศาสนา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี ทหาร และรวมถึง การเรียนรู้ดาราศาสตร์อีกด้วย อุปกรณ์การเรียนในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ (๑) สมุดบันทึกซึ่งมี ๒ ชนิดด้วยกัน คือ หนังสือใบลาน ซึ่งมีเนื้อหาส่วนใหญ่ เป็นเรื่องทางศาสนา และหนังสือสมุดไทย หรือนิยมเรียกว่า สมุดข่อย เนื่องจากสมุด ดังกล่าวส่วนมากทำจากเปลือกข่อย มี ๒ สี คือ สีดำ เรียกว่า สมุดไทยดำ และสีขาว เรียกว่า สมุดไทยขาว (๒) กระดานชนวน ใช้ดินสอพองหรือดินขาวในการเขียน ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นที่รู้จักกันดี

อยุธยาและชาวต่างภาษาในสายตาเปอร์เซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชา ประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำเสนอเรื่อง อยุธยา และชาวต่างภาษาในสายตาเปอร์เซีย โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

เปอร์เซีย มีบทบาทมากในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยเฉพาะในช่วง ก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามามีบทบาทในช่วงปลายรัชสมัย (ประมาณ ๕ ปีของช่วงท้าย

รัชกาล) นักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาเอกสารข้อมูล ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ มักถูกรอบงำโดย อิทธิพลเอกสารจากชาวตะวันตก ยิ่งไปกว่านั้น นักวิชาการสาขาประวัติศาสตร์จำนวนมากส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาจากประเทศตะวันตก จึงมองข้าม ประเทศข้างเคียงอื่นๆ เช่น อินเดีย จีน ฯลฯ จากหลักฐาน

ทางประวัติศาสตร์ พบว่า เปอร์เซียได้มีการบันทึกเรื่องราวของกรุงศรีอยุธยาไว้เป็น เอกสารหลักฐานจำนวนมาก แต่มีข้อจำกัดบางประการ เช่น พงศาวดารที่เรียนในปัจจุบัน เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เหล่านี้จึงเป็นเพียงหลักฐานชั้นรอง เพราะฉะนั้น จึงต้องพิจารณาภูมิปัญญา ทศนคติ อุดมคติของคนที่บันทึกประกอบด้วย โดยสิ่งเหล่านี้อาจเป็นเพียงภาพมายาที่ถูก กำหนดขึ้น ไม่ต่างจากนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสที่ผู้แต่งประมวลสภาพความคิดเห็น ของตัวเองแล้วนำเสนอออกมาเป็นนวนิยาย จึงมีคำกล่าวว่า นักประวัติศาสตร์เหมือน คนเขียนนวนิยายที่มีเชิงอรรถ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า เรื่องราวของสยาม (ชียามาเนม ในภาษาเปอร์เซีย) มีวรรณกรรมเปอร์เซียที่มีชื่อเสียงมากสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้แก่ “ชาร์นอร์เม” (หมายถึง ตำนานของพระมหากษัตริย์) ซึ่งเป็นหนังสือที่สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงโปรดมาก และเป็นที่มาของเรื่อง “นิทานอิหร่านราชธรรม” ซึ่งราชสำนักประพันธ์ขึ้น และคัดบางส่วนมาจากวรรณกรรมชาร์นอร์เม ด้านการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เกี่ยวข้องกับเปอร์เซีย คือ มีโรงเรียนสอนภาษาของชาวมุสลิม ซึ่งเปรียบได้กับโรงเรียนนานาชาติ เพราะมีทั้งนักศึกษาไทย แวก ชาว และอินโดนีเซียเข้าเรียนด้วย และมีการสันนิษฐานว่า การจัดทำหนังสือจินตามณี อาจเนื่องมาจากการเข้ามาของชาวต่างประเทศ โดยการสอนให้คนไทยอ่านออกเขียนได้มีทั้งจากโรงเรียนมุสลิม โรงเรียนคริสต์ กรุงศรีอยุธยาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตัวเองและเป็นสาเหตุให้จัดทำหนังสือจินตามณีขึ้น ทั้งนี้ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ มีการแต่งหนังสือจินตามณี หรือการเขียนวรรณกรรมต่างๆ ขึ้นมากมาย เนื่องมาจากมีวรรณกรรมเปอร์เซียเข้ามาจำนวนมาก

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เปอร์เซียปกครองโดยราชวงศ์ซาฟาวิ อินเดียปกครองโดยราชวงศ์โมกุล และตุรกีปกครองโดยราชวงศ์ออตโตมาน ในขณะนั้น มีเฉพาะอิหร่านเท่านั้นที่นับถือนิกายชีอะฮ์ อิหร่านจึงขยายอิทธิพลของนิกายชีอะฮ์ลงไปยังคาบสมุทรเดคคาน (Deccan) ตอนล่าง โดยสร้างความสัมพันธ์และตั้งโรงเรียนสอนศาสนาที่เดคคานจนเป็นศูนย์กลางของนิกายชีอะฮ์ สำหรับด้านฝั่งตะวันออกมีเพียงกรุงศรีอยุธยาที่เปิดกว้างรับทุกศาสนา อิหร่านจึงเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อเผยแผ่ศาสนาชาวเปอร์เซียตั้งแต่ราชวงศ์ซาฟาวิ ชาวเปอร์เซียมีได้เรียกกรุงศรีอยุธยาว่า “โยเดีย” จากหลักฐานที่ปรากฏจะใช้คำว่า “ซุฮอล” ที่แปลว่า สวน ริมน้ำ เมืองแห่งผลไม้ ซึ่งหลักฐานแต่ละฉบับแปลความหมายแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังมีคำว่า “นาวานคร” ที่ชาวเปอร์เซียและมลายูใช้เรียกกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากภูมิประเทศมีรูปร่างลักษณะคล้ายกับเรือ

โลกแห่งมหาสมุทรอินเดียเป็นโลกที่ชาวสยามให้ความสำคัญมาก สมัยพระเจ้าปราสาททอง จีนเข้าสู่ยุคเสื่อมตั้งแต่สิ้นราชวงศ์หมิง และเกิดความวุ่นวายในช่วงสมัยปลายราชวงศ์ชิง การค้าในทะเลใต้หรือทะเลทางตะวันออกถูกโจรสลัดและมีปัญหา

ทางการเมือง สยามในเวลานั้นจึงเริ่มเปลี่ยนวิถีการค้ามาสู่คาบมมหาสมุทรอินเดีย ตั้งแต่ปลายสมัยพระเจ้าทรงธรรมเป็นต้นมา มีการพัฒนาเมืองท่าทางการค้าจำนวนมากขึ้น และหนึ่งในนั้น คือ เมืองมะริด (เดิมใช้ตะนาวศรีเป็นเมืองท่า) ทั้งนี้ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ต้องเร่งทำการค้าขายเพื่อระดมทุนมาทดแทนเงินที่เสียไปจากการเสียกรุงฯ จึงตั้งเมืองมะริดขึ้นเป็นท่าเรือนานาชาติ (International Port) ซึ่งมีพ่อค้าชาวต่างชาติมากมายหลายภาษา จนเป็นเมืองสำคัญที่ต่างชาติต้องการยึดครองมาก

เปอร์เซียมีบทบาทในประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม และขยายบทบาทจนมีอิทธิพลอย่างสูงในสมัยราชวงศ์ปราสาททอง มีความสัมพันธ์อันดีเป็นอย่างยิ่งกับสมเด็จพระนารายณ์ฯ ตั้งแต่ช่วยสนับสนุนในการปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์

ซึ่งจากประวัติศาสตร์ พระเจ้าปราสาททองทรงมีรัชทายาทที่จะขึ้นครองราชย์ คือ (๑) พระศรีสุธรรมราชา ซึ่งเป็นพระมหาอุปราชและเป็นพระอนุชาของพระเจ้าปราสาททอง และ (๒) เจ้าฟ้าไชย ซึ่งเกิดนอกเศวตฉัตร เนื่องจาก พระเจ้าปราสาททองเป็นสามัญชนที่ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์

จะเห็นว่าสมเด็จพระนารายณ์ฯ เกิดในเศวตฉัตรแต่พระองค์เป็นรัชทายาทอันดับ ๓ ดังนั้น พระราชบัลลังก์ต้องตกเป็นของพระศรีสุธรรม หรือเจ้าฟ้าไชย แต่ด้วยในพงศาวดารกล่าวว่า พระศรีสุธรรมมีนิสัยเกเร สมเด็จพระเจ้าปราสาททองจึงไม่ทรงโปรด (ในความเห็นของวิทยาการ การบันทึกข้อมูลหากจะทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดนั้นเสียชื่อเสียงเสียเกียรติ ก็สามารถทำได้ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรระมัดระวังของนักประวัติศาสตร์ในการศึกษาข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็พงศาวดารหรือบันทึก ย่อมมีอคติได้เสมอ) จากหลักฐานของชาวเปอร์เซีย จะเห็นได้ว่าเจ้าฟ้าไชยได้รับการสนับสนุนจากขุนนางฝ่ายปกครอง เช่น ออกญาจักรี ในขณะที่สมเด็จพระนารายณ์ฯ ได้รับการสนับสนุนจากขุนนางชำนาญการ และขุนนางต่างชาติ สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงยึดอำนาจและสังหารเจ้าฟ้าไชย และเชิญพระศรีสุธรรมราชาขึ้นครองราชย์ โดยเป็นหุ่นเชิด และในที่สุดสมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงเข้ามายึดอำนาจอีกครั้งหนึ่ง จากเอกสารทาง

ตะวันตกมีการกล่าวถึงเพียงสั้นๆ แต่เอกสารของเปอร์เซียปรากฏเอกสารอธิบายเรื่องราวอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเปอร์เซียมีส่วนร่วมในการยึดอำนาจครั้งนี้ เปอร์เซียกล่าวว่า สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงคลุกคลีกับชาวเปอร์เซียมาตั้งแต่เด็ก พระเจ้าปราสาททอง ทรงมีพระสหายสนิทเป็นชาวเปอร์เซีย (ต้นตระกูลขุนนาง) ในการช่วยยึดอำนาจ เอกสารเปอร์เซียระบุไว้ชัดเจนว่า สมเด็จพระนารายณ์ฯ อาศัยพิธีมุฮัรรัม หรือพิธีพระเจ้าเซินของชาวนิกายชีอะฮ์ ลักลอบนำทหารเข้าไปในขบวนแห่เพื่อยึดอำนาจจากพระศรีสุธรรมราชา ทำให้ขุนนางชาวเปอร์เซีย มีอิทธิพลอย่างมากในสมัยสมเด็จพระนารายณ์จนถึงปลายรัชสมัย เมื่อสร้างพระราชวังพระนารายณ์ราชนิเวศน์ได้นำสถาปัตยกรรมแบบอย่างเปอร์เซียและอินเดียมาใช้ในการก่อสร้างด้วย

การแต่งตั้งขุนนางในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ จะทรงแต่งตั้งขุนนางขึ้น ๒ ฝ่าย เพื่อคานอำนาจซึ่งกันและกัน คือ หัวหน้าขุนนางฝ่ายปกครอง ได้แก่ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ออกพระเพทราชา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ขุนนางชาวต่างชาติ ได้แก่ ออกญาพิชิต (อับดุล รัชซัค) ออกพระศรีเนาวรัตน์ (อากามูฮัมหมัด Aqa Muhammad) และออกญาวิชาเยนทร์ (คอนสแตนติน ฟอลคอน) ทั้งนี้ ชาวเปอร์เซียเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในพระราชสำนักกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ ทหารอาสา องค์กรกษัตริย์ (กองทหารรักษาวัง) กองทหารปืนไฟ ทหารม้าแขก และขันที (นักโทษ) ขุนนางชาวอิหร่านมีบทบาทสำคัญ ในการจัดการด้านการค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของพระราชทรัพย์ ชาวอิหร่าน จึงได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งสูงในคณะผู้บริหารราชการแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์ฯ ขุนนางที่มีบทบาทมากที่สุดในรัชสมัย คือ อากามูฮัมหมัด เป็นพ่อค้า ที่มีชื่อเสียง ต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งออกพระศรีเนาวรัตน์ นอกจาก อากามูฮัมหมัดจะเป็นพ่อค้าที่เชี่ยวชาญแล้ว ยังเป็นผู้มีความรู้ทางการปกครอง ศาสนา อิสลามนิกายชีอะฮ์ และกิจการในราชสำนัก ด้วยเหตุนี้ จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็น ที่ปรึกษาของกษัตริย์ ถวายคำแนะนำให้สมเด็จพระนารายณ์ฯ สร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับผู้นำมุสลิมด้วย

สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงส่งคณะทูตเดินทางไปกับเรือของพ่อค้าสู่อิหร่าน ๓ ครั้ง แต่ในครั้งแรก เรือถูกปล้นระหว่างทาง ครั้งที่ ๒ เรือของคณะทูตสยามแตกที่ชายฝั่งมะลาบาร์ แต่สมเด็จพระนารายณ์ฯ มิได้ทรงละความพยายามที่จะส่งคณะทูตชุดใหม่ไปยังราชสำนักของพระเจ้าซาร์แห่งอิหร่าน ทรงใช้ความพยายามอย่างมากในการติดต่อทางการทูตกับอิหร่าน เหตุผลสำคัญน่าจะมาจากปัญหาการเมืองภายในและภายนอก ความมั่นคงของราชบัลลังก์ พระองค์ทรงถูกต่อต้านจากขุนนางท้องถิ่นอยู่เป็นระยะ พระองค์จึงทรงหวังพึ่งกำลังของพันธมิตรต่างชาติที่เข้มแข็งและมีระบบจัดการทางทหารที่ดีกว่าทหารพื้นเมือง ด้วยเหตุนี้ จึงทรงจ้างกองทหารอาสา และกองกำลังทหารต่างชาติ ซึ่งขึ้นตรงอยู่กับพระองค์ไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ สมเด็จพระนารายณ์ฯ ยังทรงไม่ไว้วางพระทัยต่อบรรดาชาติตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลทางการค้าและกองเรือปืนในน่านน้ำรอบพระราชอาณาจักร

คณะทูตสยามเข้าเฝ้าถวายพระราชสาสน์แด่พระเจ้าซาร์สุลัยมานที่พระราชวังเซเฮลโซตัน (Chehel-sotun) ตั้งอยู่ในเขตพระราชอุทยานหลวง หลังจากคณะทูตได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสาสน์พร้อมเครื่องราชบรรณาการแด่พระเจ้าซาร์สุลัยมานแล้ว พระเจ้าซาร์สุลัยมานทรงแต่งตั้งให้

มุฮัมหมัด ฮุเซ็น เบ็ก (Muhammad Husain Beg) เป็นหัวหน้าคณะทูตอิหร่านร่วมเดินทางกลับมาพร้อมคณะทูตสยาม เพื่อนำพระราชสาสน์และของขวัญมาทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนารายณ์ฯ เป็นการตอบแทน คณะดังกล่าวประกอบด้วย กองเกียรติยศและขุนนางในตำแหน่งกองทหารรักษาพระองค์ “สำเภาขัตริย์สุลัยมาน” (The ship of Suleiman) เป็นบันทึกการเดินทางของ อิบน์ มุฮิมหมัดอิบรอฮีม มุฮัมหมัดราบี (Ibn Muhammad Ibrahim Muhammad Rabi) อาลักษณ์ประจำคณะทูตของพระเจ้าซาร์สุลัยมานที่เขียนขึ้นในปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๘ เอกสารนี้เทียบเคียงกับบันทึกของลาร์ลูแบร์ (Simon de La Loubère) แต่เป็นโลกทัศน์

ของชาวมุสลิม แสดงรายละเอียด ในช่วงก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา เป็นบันทึก เหตุการณ์จากชาวเปอร์เซียที่รับราชการในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ที่มีอยู่เป็น จำนวนมาก จึงค่อนข้างเป็นประจักษ์พยานได้ดี และมีหลายนัยที่สำคัญ ผู้เขียนเป็น ราชบัณฑิตเช่นเดียวกับลาร์ลูแบร์ ซึ่งมีความภูมิใจในฐานันดรศักดิ์ ดังนั้น เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับสมเด็จพระนารายณ์ฯ และพระราชสำนักจึงเป็นการวิจารณ์แบบตรงไปตรงมา จึงเป็นเอกสารที่น่าสนใจมากฉบับหนึ่ง

เมื่อคณะทูตเปอร์เซียมาถึงกรุงศรีอยุธยา แต่ถูกกัณฑ์ไว้ที่เมืองลพบุรีไม่ให้เข้าเฝ้า สมเด็จพระนารายณ์ฯ เป็นเวลาถึง ๘ เดือน ชาวเปอร์เซียจึงเป็นชาติเดียวที่บันทึก เรื่องราวของเมืองลพบุรีไว้อย่างละเอียดมาก คณะทูตได้รับรู้ความเป็นอยู่ของชาวสยาม ในเวลานั้นว่า มีความเป็นนานาชาติมาก มีการจ้างพ่อครัวทั้งเปอร์เซีย อินเดีย มาปรุง อาหารแจกให้กับคนในราชสำนัก เป็นยุคแห่งความเป็นนานาชาติสูงสุด การแต่งกาย ของขุนนางต่างชาติ จะแต่งกายตามวัฒนธรรมการแต่งกายของตนเอง สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ที่เป็นผู้ปกครองแบบสากลโลก (Universal Monarch) ไม่ว่าชนชาติใดเข้ามาพระองค์จะทรงอุปถัมภ์ไว้ทั้งหมด ดังที่ ลาร์ลูแบร์ กล่าวว่า อยุธยาในสมัยนั้น มีชนชาติต่างๆ ถึง ๔๐ ชนชาติ ๔๐ ภาษา ด้วยความเป็นนานาชาตินี้เองที่สะท้อนให้เห็น ถึงความเป็นศูนย์กลางของสมเด็จพระนารายณ์ฯ ที่สามารถปกครองคนได้หลายเชื้อชาติ ทรงวางพระองค์เป็นผู้อุปถัมภ์ทุกศาสนา

ในบันทึกเอกสารของชาวอิหร่านที่เรียกว่า “ชาหริเนา” (Shahri Nao) ซึ่งแปลว่า นาวานคร หรือนครแห่งเรือ ระบุว่าในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๒๒๘ สามปีหลังจาก การอสังกรรมของออกพระศรีเนาวรัตน์ สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงแต่งตั้งให้พลคอน ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาใหม่ของพระองค์ เมื่อคณะทูตของพระเจ้าชาห์มาถึงสยาม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอิหร่านและสมเด็จพระนารายณ์ฯ กำลังเสื่อมลง อำนาจ คณะบริหารราชการของขุนนางชาวอิหร่านถูกลดทอน ขุนนางชาวอิหร่านถูกปลดออก จากตำแหน่งและแต่งตั้งชาวตะวันตกขึ้นดำรงตำแหน่งแทน นอกจากนี้ มีการสถาปนา ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศสขึ้น จนกระทั่งในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๒๒๘ คณะทูตชุดแรกจากฝรั่งเศสก็เดินทางมาถึงกรุงศรีอยุธยา บรรดาขุนนางชาวเปอร์เซีย

ที่ติดตามคณะทูตมา ต่างมียศและตำแหน่งรวมทั้งมีความชำนาญด้านการทหาร เป็นหลัก ซึ่งกองกำลังดังกล่าวมีรูปแบบคล้ายคลึงกับกองกำลังของฝรั่งเศส ที่เข้ามาพร้อมคณะทูตของฝรั่งเศสเช่นกัน อาจเป็นไปได้ว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ราชสำนักสยามหวั่นหวงเหนียวคณะทูตเปอร์เซียไว้เป็นระยะเวลาเนิ่นนาน เพราะราชสำนักสยามต้องการเจรจาขอกองกำลังทหารฝรั่งเศสเข้ามาประจำการในสยาม เมื่อฝรั่งเศสยอมตกลง สยามจึงแสดงท่าทีเอ็นชากับคณะทูตอิหร่าน เพราะไม่จำเป็นต้องพึ่งพากองกำลังทหารเปอร์เซีย มูฮัมหมัด ราบีบี เชื่อว่าสมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงไม่ไว้ว่างพระทัยชาวอิหร่านในสยาม เพราะพอลคอนยูง เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้ว คณะทูตจึงเดินทางกลับใน พ.ศ. ๒๒๓๐ หลังจากคณะทูตของพระเจ้าชาห์เดินทางกลับเพียงหนึ่งปี สมเด็จพระนารายณ์ฯ ประชวรหนักและเสด็จสวรรคต เกิดการปฏิวัติขึ้นในสยาม พอลคอนถูกสังหาร กองกำลังของฝรั่งเศสถูกบังคับให้ถอนตัวออกไปจากสยาม ในที่สุดพระเพทราชาได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ ทรงสถาปนาราชวงศ์บ้านพลูหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑ พระองค์ทรงดำเนินนโยบายใหม่ด้วยการจำกัดการติดต่อกับชาวต่างชาติ และสยามเริ่มหันไปสนใจการค้าทางตะวันออกแทนการค้าทางมหาสมุทรอินเดีย

ภูมิปัญญาฝ่าวิกฤตในอดีตยุคบุพเพสันนิวาส

นายวัฒน์ บุัญจับ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรม นำเสนอ เรื่อง ภูมิปัญญาฝ่าวิกฤตในอดีตยุคบุพเพสันนิวาส โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

วิกฤต คือ ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสิ่งที่เป็นปัญหาในยุคบุพเพสันนิวาส หรือในยุคของสมเด็จพระนารายณ์ฯ คือ วิกฤตในการให้อ่านใจแก่ผู้ใดหรือ

กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมักเกิดปัญหา โดยเฉพาะปัญหาใหญ่เกี่ยวกับศาสนา และวิกฤตทางด้านองค์ความรู้ จะเห็นได้ว่า ภูมิปัญญาในสมัยนั้น คือ สิ่งที่ได้จากการลองผิดลองถูก เพื่อทำให้ชีวิตในสังคมอยู่รอดปลอดภัย เกิดความเป็นปึกแผ่น เป็นอัตลักษณ์จนทำให้เกิด

เป็นจุดเด่นในเชิงการท่องเที่ยวและทางการค้าได้ ทั้งนี้ วิกฤตที่เกิดขึ้นด้านการเมือง

จากยุคพระเจ้าปราสาททอง เป็นบทเรียนสำคัญ ด้านการให้น้ำหนักหรือความสำคัญแก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะเป็นการเปิดโอกาสให้สามารถชองสู่มก้าลังคนได้ ประวัติศาสตร์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ซ้ำรอยสมัยพระเจ้าปราสาททอง มีการขึ้นครองราชย์ที่คล้ายคลึงกัน คือ การปราบดาภิเษก โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ มาจากการสร้างความสัมพันธ์กับคนต่างชาติและชาวต่างภาษา สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงเห็นว่า วิทยาการของชาวต่างชาติมีประโยชน์มาก จนสามารถใช้คำว่า Universal Monarch กับท่านได้ เพราะท่านเปิดรับทุกองค์ความรู้ และเป็นวิสัยทัศน์ที่สำคัญที่ส่งผลให้ได้รับการถวายพระเกียรติเป็น “มหาราช” แม้จะมีปัญหาด้านการเมืองที่โยงโย่ไปสู่ความมั่นคงของชาติ

มีความเข้าใจกันโดยทั่วไปว่า โรงเรียนเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ในความเป็นจริงแล้วเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพียงแต่มีได้เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยตั้งแต่ต้น ชาวต่างชาติเข้ามาเปิดสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้ง

โรงเรียนมิชชันนารีแบบตะวันตก โรงเรียนสอนภาษาของชาวมุสลิมที่มีเปอร์เซียเป็นผู้ริเริ่ม มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังนั้น เมื่อต่างชาติมีองค์ความรู้เข้ามา หากกรุงศรีอยุธยาไม่มีองค์ความรู้ไปต่อด้าน อาจเกิดปัญหาการล้มล้างภาษาวัฒนธรรม และความเป็นชาติอาจจะล่มสลายไปได้ จึงจำเป็นต้องเกิดจินตามณีที่เป็นแบบเรียนเล่มแรก จินตามณีจึงไม่ได้เป็นเพียงแบบเรียน แต่เป็นองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นในเชิงการเมือง และสิ่งสำคัญ คือ ให้ชาวต่างชาติได้รับรู้ว่ากรุงศรีอยุธยาก็มีหลักองค์ความรู้เช่นเดียวกัน จากเดิมแหล่งการเรียนรู้อยู่ที่วัด และการเรียนการสอนเป็นแบบรู้เท่าที่ครูรู้ เมื่อมีแบบเรียนจินตามณี ทำให้เกิดความกล้าคิดในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีการประมวล และสร้างสรรค์องค์ความรู้ในด้านภาษาเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนในสมัยก่อนมีเพียง ๓ แนวทาง คือ (๑) การเรียนให้อ่านออก (๒) การเรียนให้เขียนได้ เด็กเกิดมาเรียนรู้ภาษาแต่ไม่รู้หนังสือ การมาเรียนเพื่อให้สามารถถอดรหัส

หนังสืออักษรได้ (๓) การศึกษาด้วยตนเอง อ่านในสิ่งที่สนใจ โดยมีครูแนะนำ การเรียนภาษาในสมัยก่อนจะเน้นการใช้ภาษามีได้เน้นที่ตัวอักษร แต่ในปัจจุบันมีการใช้ภาษาที่ไม่เป็นตัวหนังสือเกินกว่าร้อยละ ๘๐ ดังนั้น คนสมัยก่อนรู้ภาษาแต่ไม่รู้หนังสือ แต่คนปัจจุบันรู้หนังสือแต่กลับไม่รู้ภาษา

ด้านความสัมพันธ์กับวิกฤตทางการเมือง สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงมีบทเรียนมาจากพระเจ้าปราสาททอง ดังนั้น พระองค์จึงทรงไม่ให้อำนาจผู้ใดในด้านตำแหน่งหน้าที่ แต่จะเลือกกลุ่มที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนั้นมาดูแลรับผิดชอบ ทรงนำชาวต่างชาติมาช่วยแก้วิกฤต การเมืองและศาสนามีความเชื่อมโยงกัน การเปิดรับทุกศาสนาเป็นการถ่วงดุลระหว่างศาสนาต่างๆ ศาสนาเป็นแหล่งรวมศรัทธา เป็นที่มาขององค์ความรู้ เป็นแหล่งรวมศาสตร์ทางช่างทุกแขนง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ทุกศาสนาได้เข้ามากรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ จึงเป็นการเปิดเส้นทางให้องค์ความรู้ได้ผ่านเข้ามาทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยให้วิวัฒนาการในยุคของพระองค์เปิดกว้างและยังมาซึ่งความเจริญอย่างยิ่งของกรุงศรีอยุธยา

การอภิปรายทั่วไป

ที่ประชุมได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

๑. ปัจจุบันผู้ใช้นามสกุลขุนนางส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ทั้งๆ ที่ต้นสกุลขุนนาง นับถือศาสนาอิสลาม สาเหตุสำคัญในการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ เนื่องจาก เกิดการปรับเปลี่ยนระเบียบ สำหรับผู้ขึ้นดำรงตำแหน่งสูงสุด ในการรับราชการ ตั้งแต่รัชสมัยของ สมเด็จพระเพทราชาที่มีการกีดกัน

ทางศาสนาและจำกัดการเติบโตของชาวต่างชาติ โดยเมื่อครั้งพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มีพระราชดำรัสให้ผู้ติดตามเสด็จไปนมัสการพระพุทธรูปบาท ต้องเป็นผู้ที่นับถือ

ศาสนาพุทธเท่านั้น และพระยาเพชรพิไชย จึงได้เข้ารับการปฏิญาณตนเปลี่ยนจากนับถือศาสนาอิสลามเป็นนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งภายหลังพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์พระยาเพชรพิไชย (ใจ) ขึ้นเป็นเจ้าพระยาเพชรพิไชยสมุหนายก เจ้าพระยาเพชรพิไชย (ใจ) ได้ให้บุตรชาย ๒ คน คือ เสน กับ หนู เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ แต่ให้บุตรชายคนโต คือ เชน ยังคงนับถือศาสนาอิสลามต่อไป ทำให้สายตระกูลแตกเป็น ๒ กลุ่ม คือ สายตระกูลของท่านเชน ซึ่งภายหลังได้เป็นพระยาจุฬาราชมนตรี และสายตระกูลท่านเสน ซึ่งเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธตามบิดาและเป็นที่มาของต้นตระกูลของขุนนางสายตระกูลขุนนาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๒. องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีมากมายหลายมิติ เพราะเป็นยุคแห่งความเฟื่องฟูของไทย หากเลือกเรียนรู้และนำสิ่งที่ดีที่สุดทางประวัติศาสตร์ มาปรับใช้กับชีวิต จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และมีความเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นชาติไทยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ควรมีการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตามยุคสมัย โดยไม่จำเป็นต้องยึดมั่นว่าสิ่งที่เคยเรียนมาในอดีตจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้องคงเดิมทั้งหมดเสมอไป

๒. การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน นอกเหนือจากเรื่องความรักชาติ รักแผ่นดิน เพราะประวัติศาสตร์สามารถอธิบายบริบทของสังคมในมิติอื่นของแต่ละยุคสมัยได้ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การใช้ชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การค้าขาย และการเข้ามาพำนักอาศัยของชาวต่างชาติ เป็นต้น

๓. ควรส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เพราะเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อมและความเชื่อจากช่วงเวลาในอดีต รวมทั้งการเติบโตตามวัฒนธรรมที่สั่งสมมา เป็นกระบวนการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวิถีคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการพิจารณาหลักฐานประกอบ และ

พิจารณาปัจจัยอื่นอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ และสามารถนำไปสู่ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๔. ควรส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้มีคุณภาพและมีวิธีการที่ดี เพราะประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ของการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนข้างหน้าหรือคนในยุคปัจจุบันให้พร้อมรับความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร และความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในโลกอนาคต

สรุปผลสภาการศึกษาเสนา
เรื่อง

โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน
วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

นายชัยศ อิมสุวรรณ รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวเปิดและชี้แจงวัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาเสนา เรื่อง โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน ว่าเพื่อให้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และถ่ายทอดประสบการณ์ รวมทั้งรับทราบแนวปฏิบัติและรูปแบบที่ดีของโรงเรียนร่วมพัฒนาที่เกิดขึ้นตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand ๔.๐ ที่มีเป้าหมาย

ให้โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน รวมทั้งเป็นการฝึกและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้ผู้เรียน

การจัดประชุมในวันนี้ สำนักงานฯ ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นอย่างดี ประกอบด้วย นายมีชัย วีระไวทยะ ประธานมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ และประธานกรรมการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

ในรูปแบบโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนา ดร.บุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนร่วมพัฒนาสู่การปฏิบัติ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระเดช อู่สวัสดิ์ กรรมการบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ในฐานะภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนร่วมพัฒนา และนายสมจันท์ พรบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุปถัมภ์) ซึ่งมีประสบการณ์การดำเนินงานโรงเรียนเครือข่ายประชารัฐและโรงเรียนร่วมพัฒนา ร่วมกับภาคเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๔ คน จะมานำเสนอแนวคิด หลักการในการดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนร่วมพัฒนา และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งนำเสนอข้อคิดเห็นและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนร่วมพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถเป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอของวิทยากร

นายมีชัย วีระไวทยะ ประธานมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ และประธาน

กรรมการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนร่วมพัฒนา (Part nership School) นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนา สรุปได้ดังนี้

ความเป็นมา โรงเรียนร่วมพัฒนาเกิดจากความพยายามในการที่จะเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาและการบริหารจัดการระบบโรงเรียน เริ่มต้นจากความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) การจัดการเรียนรู้แนวใหม่เพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านธุรกิจของนักเรียนและสมาชิกในชุมชน (๒) การจัดตั้งเงินกองทุนให้นักเรียนและผู้ปกครองที่ยากจน (๓) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน โดยนายกรัฐมนตรีนเรนทรวิจิตร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

ได้อนุมัติให้ดำเนินโครงการตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เพื่อเป้าหมายในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนหรือบุคคลที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารจัดการโรงเรียนรัฐ โดยรัฐได้จัดให้มีพิธีลงนามความร่วมมือในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาระยะที่ ๑

ไปแล้ว เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ ทำเนียบรัฐบาล โดยในระยะที่ ๑ มีองค์กรเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุนการดำเนินงานจำนวน ๑๒ แห่ง และมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๕๐ โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) มีแนวคิดและหลักการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ความร่วมมือหรือความรู้สึกเป็นเจ้าของเพื่อเป็นพลังในการร่วมพัฒนาการศึกษาของประเทศจากทุกภาคส่วน ได้แก่ สถานประกอบการ ภาครัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษานานาชาติ มูลนิธิการกุศล และภาคเอกชน เพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ชุมชน เน้นการสอนงาน การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนส่งเสริมคนในชุมชนให้สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตน เป็นการลดปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๗ มาตรา ๕๘ ที่กำหนดสาระบัญญัติเรื่องการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาและสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ไปสู่การปฏิบัติ ที่กำหนดให้มีการสร้างช่องทางให้ประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับนโยบายและระดับพื้นที่ โดยนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการร่วมกับทุกภาคส่วน และมีประเด็นมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้ผ่อนคลายหรือปลดล็อกกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนเตรียมอนาคต เพื่อมุ่งเน้นการประกอบอาชีพต่างๆ (Career-based Academy) เช่น เกษตรกรรม พยาบาล ครู ผู้ช่วยทันตแพทย์ และธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) รวมทั้งการโรงแรมและการท่องเที่ยว และมอบหมายให้ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์ ขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ

เป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานโครงการ คือ การสร้างสถานศึกษาต้นแบบ จำนวนประมาณ ๗๗-๑๐๐ แห่ง ให้ครอบคลุมทุกจังหวัดและทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นที่เลี้ยง ทำหน้าที่ดูแลและขับเคลื่อนการดำเนินงาน และเชิญชวนภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามาร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น สนับสนุนวิทยากร สถานที่ทำงาน และงบประมาณ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น และให้คนในท้องถิ่นรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ การศึกษาของบุตรหลาน โดยได้รับการผ่อนคลายกฎระเบียบหรือปลดล็อกกฎระเบียบต่างๆ จากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และมีความรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนในโครงการฯ จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐเหมือนเดิม ทั้งนี้ บริษัทเอกชนที่เสนอเข้าร่วมโครงการ และร่วมบริหารจัดการโรงเรียนด้วยการสนับสนุนงบประมาณ สามารถนำเงินบริจาคไปหักลดหย่อนภาษีได้ ๒ เท่า

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ หากเป็นโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา ต้องมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน ๓๐๐ คน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษา ต้องมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน ๕๐๐ คน ทุกโรงเรียนมีกองทุนเงินกู้ให้นักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรระหว่างศึกษา อยู่ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการสอน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน และฝึกให้นักเรียนมีโอกาสในการทำธุรกิจจากกองทุนเงินกู้เพื่อส่งเสริมธุรกิจประจำโรงเรียน พร้อมทั้งฝึกทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่ชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งสร้างเสริมเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์ โดยไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ

สภาพการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการระดับชาติเพื่อกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการขับเคลื่อน รวมทั้งกำกับดูแลโรงเรียนในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร) เป็นประธาน เลขาธิการ กพร. และนายมิชัย วีระไวทยะ เป็นรองประธาน และมีเลขาธิการ กพฐ. เป็นเลขานุการคณะกรรมการฯ ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคณะกรรมการบริหารระดับโรงเรียน โดยมีผู้แทนภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วย ซึ่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร) ได้เสนอให้นำแนวทางการอบรมสมรรถนะตามแนวทางของสากล ๖ ด้าน มาใช้กับครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา ดังนี้

๑. การสอนเรื่อง Coding เพื่อการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น โดย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
  ๒. การสอนคณิตศาสตร์สำหรับประถมศึกษา โดยใช้หลักสูตรของ สสวท.
  ๓. สะเต็มศึกษา (STEM Education) ของ สสวท.
  ๔. แนวทางการสอนในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรของ สสวท.
  ๕. เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ (อยู่ระหว่างการเจรจากับมหาวิทยาลัย Cambridge)
  ๖. Research-based Learning ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- โรงเรียนร่วมพัฒนาจะมุ่งเน้นให้มีการสอนและการฝึกปฏิบัติด้านการทำธุรกิจ และการทำวิสาหกิจเพื่อสังคมประจำโรงเรียน หรือเรียกว่าธุรกิจแบ่งปัน (Social Enterprise) มีการจัดตั้งกองทุนเงินกู้เพื่อทำธุรกิจสำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนที่ยากจน ซึ่งเริ่มทำมาแล้วใน ๑๗๐ โรงเรียน ได้ผลตอบรับเป็นอย่างดีและมีความยั่งยืนในระดับที่น่าพอใจ โดยสถานศึกษาที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการสามารถติดต่อไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือบริษัทผู้ให้การสนับสนุน

หรือคณะกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญในการดำเนินโครงการฯ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างแท้จริง และมีความต้องการที่สอดคล้องกับบริษัทเอกชนที่จะเข้ามาสนับสนุนด้านการศึกษา จึงจะสามารถพัฒนาโครงการและสร้างความยั่งยืนให้โครงการได้ การดำเนินงานโครงการมีระบบการประเมินความก้าวหน้าด้วยตัวชี้วัดการทำงานภายใน ๑ ปี เพื่อกำหนดเป้าหมายในทุก ๓ เดือน และมีการรายงานผลให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการระดับชาติทราบเป็นระยะๆ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรเดช อุ่สวัสดิ์ กรรมการบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด

ในฐานะผู้แทนภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนร่วมพัฒนา นำเสนอสาระสำคัญของการเข้าร่วมสนับสนุนโรงเรียนร่วมพัฒนาว่า กลุ่มมิตรผลได้ดำเนินการตามหลักการและแนวทางของโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งพัฒนาและต่อยอดมาจากโรงเรียนพระราชรัฐ

ที่บริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด ให้การสนับสนุนโรงเรียนจำนวน ๓๑ โรงเรียน โดยใน ส่วนโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาระยะที่ ๑ ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ๕ แห่งใน ๔ จังหวัด ได้แก่ (๑) โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลศกกิจพิทยาคม จ.ราชบุรี (๒) โรงเรียนบ้านหนองไผ่

ดุสิตประชาสรรค์ จ.ขอนแก่น (๓) วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาเขตหนองเรือ จ.ขอนแก่น (๔) โรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุปถัมภ์) จ.ชัยภูมิ และ (๕) โรงเรียนสมสะอาดพิทยาสรรค์ จ.กาฬสินธุ์

ในการดำเนินงาน โรงเรียนร่วมพัฒนาเริ่มต้นจากแนวคิดการบริหารโรงเรียนรูปแบบโรงเรียนพันธะสัญญา (Charter School) พัฒนามาสู่การบริหารโรงเรียนในรูปแบบ Public School และสุดท้ายเปลี่ยนมาเป็น Partnership School ทั้งนี้ กลุ่มมิตรผลมีหลักการในการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ คือ ต้องเป็นโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้โรงงานของกลุ่มมิตรผล เพื่ออำนวยความสะดวกให้พนักงานของโรงงานสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และเพื่อสร้าง

ความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยกลุ่มมิตรผลได้ศึกษารูปแบบและแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารโรงเรียนจากต่างประเทศ และนำมาปรับใช้กับการบริหารโรงเรียนที่บริษัทให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม ภายใต้วิสัยทัศน์ “สร้างให้นักเรียนเป็นผู้ที่รักดี มีความรู้และใฝ่รู้ ใฝ่ถามตลอดเวลา ตั้งคำถามเป็น ทำงานเป็นทีม รักการอ่าน โอบอ้อมอารี มีจิตอาสา เข้าใจผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และพัฒนาไปสู่วิชาชีพที่เป็นความถนัดของตนเอง” และดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายเพื่อสร้างโรงเรียนร่วมพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาเพื่อเตรียมอนาคตสำหรับผู้เรียนและชุมชนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเติบโตตามศักยภาพ ความถนัด และความสามารถ เป็นรายบุคคล

นอกจากนั้น ได้กำหนดพันธกิจให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาของกลุ่มมิตรผล ดังนี้

- การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้สนุกกับการเรียนการสอน
- นักเรียนเรียนรู้จากการทำโครงงาน (Project-based Learning) คิดเป็น ทำเป็น ด้วยตนเอง ค้นพบความถนัดและพัฒนาไปสู่วิชาชีพที่เป็นความถนัดของตนเอง
- สร้างศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนตามความถนัดและความสามารถ ไม่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเดียว ต้องกระตุ้นให้นักเรียนสร้างอุปนิสัยใฝ่รู้ รักดี สร้างสรรค์ มีความโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและสังคมโลก
- โรงเรียนจะต้องดำเนินการได้อย่างยั่งยืน และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคนในชุมชน
- ครูต้องทันสมัย รักการเรียนการสอน และใฝ่รู้ตลอดเวลา
- ผู้บริหารร่วมแก้ปัญหาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (คุ้มค่าคุ้มทุน)

โดยกลุ่มมิตรผลได้ร่วมพัฒนาแผนและดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเพื่อการพัฒนาปีละหนึ่งครั้ง คลอบคลุม ๔ มิติ ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน ความพึงพอใจของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาสถานศึกษา ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถานศึกษา

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ครูต้องมีทักษะ การสอนสมัยใหม่และทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กได้เรียนรู้ และมุ่งหวังให้สถานศึกษา เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึง การสร้างงานเพื่อให้เกิดรายได้ ทั้งผู้นำสถานศึกษา เอกชน สถาบันอุดมศึกษาที่เป็น พี่เลี้ยง ชุมชน และผู้ประกอบการ จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืน ให้กับการศึกษาในชุมชนของตน

ในส่วนของโครงสร้างคณะกรรมการการบริหารของโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาของ กลุ่มมิตรผล ประกอบด้วยที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารโครงการ ภายใต้คณะกรรมการ บริหารโครงการของแต่ละโรงเรียนจะมีคณะกรรมการจากกลุ่มมิตรผลเข้าไปร่วม เป็นกรรมการสถานศึกษา โดยโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า ๓๐๐ คน มีคณะ กรรมการได้ ๑๔ คน หากมีจำนวนนักเรียนมากกว่า ๓๐๐ คน มีคณะกรรมการได้ ๒๐ คน และหากเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษา มีคณะกรรมการได้ ๑๙ คน โดยมีแนวคิดให้มี ผู้แทนชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งนี้ ในส่วนของแผนการดำเนินงาน กลุ่มมิตรผลได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงงานน้ำตาลมิตรภูเวียง จ.ขอนแก่น เพื่อระดม ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องและการติดตาม ประเมินผลโครงการ และเพื่อให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ชุมชน ผู้สนับสนุน และผู้จัดการ โรงงานที่อยู่ใกล้เคียงเข้าไปร่วมสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

ดร.บุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอ รายละเอียดการดำเนินโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาว่า สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการกระจาย อำนาจการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษาในด้าน การบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหาร ทั่วไป โดยเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการ

การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นับเป็นการร่วมพัฒนาระบบการศึกษาสมัยใหม่จากการเปลี่ยนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่เปลี่ยนจากการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาในหนังสือเรียน มาเป็นการมุ่งเน้นการสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสร้างทักษะพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ และปัจจุบันมีการปรับลดให้มุ่งเน้นด้านทักษะวิชาการและทักษะอาชีพ โดยให้ร่วมกันสร้างทักษะการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันให้ผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือ การสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นพบตัวเองหรือให้ความถนัดของตัวเองในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา กีฬา และอาชีพ เป็นต้น ซึ่งแนวทางของโรงเรียนร่วมพัฒนาสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ถือเป็นการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่ทุกคนแสวงหาความรู้ได้ทุกที่และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดย สพฐ. มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสนับสนุนแนวทางของโรงเรียนร่วมพัฒนาเพื่อต่อยอดการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

โรงเรียนร่วมพัฒนา นับว่าเป็นโครงการที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสม และเป็นความกระตือรือร้นของภาคเอกชนที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ โดยภาคเอกชนแต่ละแห่งต่างกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการตามรูปแบบที่ต้องการ และร่วมผลักดันการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ทั้งนี้โรงเรียนร่วมพัฒนาสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะ ในลักษณะเดียวกันกับโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะอีกหลายแห่ง เช่น โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ที่ต้องการมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ โรงเรียนไทยรัฐที่ต้องการมุ่งเน้นด้านการพัฒนาท้องถิ่นในชนบท โรงเรียนปัญญาอนุกุล มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนนวัตกรรม (Innovator) มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีความคิด

สร้างสรรค์ และคิดค้นนวัตกรรมให้กับประเทศ โดยโรงเรียนร่วมพัฒนาที่มีความต้องการ มุ่งเน้นทักษะอาชีพให้ผู้เรียนโดยความร่วมมือของภาคเอกชน และการพัฒนา ทักษะชีวิตที่ต้องสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ควบคู่กับ การพัฒนาด้านวิชาการ ทั้งนี้ในการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ บริษัทเอกชนสามารถ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหา และค้นพบความถนัดและความเป็นตัวตนของตนเองได้ โดยสามารถออกแบบ ทักษะอาชีพจากหลักสูตรสถานศึกษาหรือรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งในระดับประถมศึกษา กำหนดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมได้ร้อยละ ๑๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ ๒๐ และมัธยมศึกษาตอนปลายเกือบร้อยละ ๕๐ โดยสามารถจัดแผนการเรียนที่มีความแตกต่างรายบุคคล ทั้งนี้บริษัทเอกชนที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษาสามารถเสนอตัวเข้ามาร่วมสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะ อาชีพตามความต้องการได้

โรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นการดำเนินงานพัฒนาและต่อยอดมาจากโรงเรียนพระราชัฐ

มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับโครงสร้าง และสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยมีข้อเสนอจากภาคเอกชนให้มีการ ปรับเพิ่มจำนวนและสัดส่วนของผู้แทน จากภาคเอกชนให้มากขึ้น โดยมุ่งหวังให้มีการ เปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ให้มีประสิทธิภาพใน ๓ ด้านที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) วิชาการ มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นภาคบังคับ ส่วนที่เป็นหลักสูตรสถานศึกษาหรือรายวิชา เพิ่มเติม ให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำหนด รวมทั้ง ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง และพันธกิจของโรงเรียน

๒) งบประมาณของโรงเรียนหรือเงินค่าใช้จ่ายรายหัว คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้อนุมัติ โดยอนุมัติผ่านแผนปฏิบัติการประจำปี ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดทิศทางและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

๓) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีอำนาจในการเสนอรูปแบบและคุณลักษณะของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความต้องการ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา

สิ่งที่เป็นความต้องการสำคัญของการดำเนินโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา คือ การกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และการกำหนดคุณสมบัติของครูตามความต้องการ ซึ่งขณะนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวิสามัญขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่บริหารโรงเรียนในรูปแบบพิเศษต่างๆ เช่น โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย โรงเรียนร่วมพัฒนา เป็นต้น รวมทั้งอยู่ระหว่างการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องสัดส่วนและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จโดยไม่มีปัญหาอุปสรรค ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

นายสมจันท์ พรบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุปถัมภ์)

จังหวัดชัยภูมิ กล่าวถึงสภาพทั่วไปของโรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุปถัมภ์) ว่าตั้งอยู่บนเนื้อที่ ๑๘ ไร่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนใน ๓ ระดับ คือ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวน ๑๓๒ คน เป้าหมายของการจัดศึกษาของโรงเรียนบ้านภูดิน มี ๓ ประการหรือเรียกว่า ๓ ห่วง ประกอบด้วย (๑) นักเรียนมีความรู้ โดยความรู้ไม่ได้วัดเฉพาะจากผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อย่างเดียว แต่รวมถึงความรู้พื้นฐานตามบริบทของโรงเรียน (๒) นักเรียนมีคุณธรรม และ

(๓) นักเรียนมีอาชีพ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่าจุดแข็งของโรงเรียนบ้านภูดิน คือ มีจำนวนครูที่เพียงพอเป็นไปตามเกณฑ์ ครูส่วนใหญ่เป็นครูที่อยู่ในชุมชน เด็กมีความประพฤติดี มีจิตอาสา ชอบเล่นกีฬา ส่วนจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา คือ คะแนน O-NET ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับระดับชาติ แต่ในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาให้ดีขึ้น นอกจากนั้น ยังพบว่าเด็กขาดแรงบันดาลใจในการดำรงชีวิต เนื่องจากครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ รวมทั้งเด็กขาดความอยากรู้อยากเห็น ส่วนในเรื่องโอกาส พบว่าโรงเรียนบ้านภูดิน เป็นโรงเรียนในชนบทที่มีพื้นที่และบริเวณกว้างขวาง รวมทั้งอยู่ใกล้ชุมชน ชุมชนให้ความดูแลช่วยเหลือเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่เป็นอุปสรรคคือ ครูมีภาระงานอื่นมากนอกเหนือจากการเรียนการสอน ครูต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในการทำงานธุรการ และการเข้าร่วมอบรมโครงการต่างๆ ทำให้มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่เต็มที่ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

โรงเรียนบ้านภูดิน มีการพัฒนาจากการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่โรงเรียนดีประจำตำบลจนถึงโรงเรียนพระราชรัฐ ก่อนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาในปัจจุบัน และจากการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันกับกลุ่มมิตรผล ทำให้ทราบปัญหาพื้นฐานของโรงเรียนซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนทั่วไป คือ ครูขาดเทคนิคการสอน ซึ่งโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ ได้ให้การสนับสนุนและแก้ไขปัญหาโดยการให้โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในการสร้างเทคนิคและสื่อการเรียนการสอน ทำให้ครูได้ฝึกปฏิบัติและพัฒนาการเรียนการสอนขึ้นมาได้ระดับหนึ่ง และจากการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา โรงเรียนมีความคาดหวังว่าครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน จะได้รับการพัฒนาด้านเทคนิคและวิธีการสอน ไม่ต้องใช้เวลาไปกับการอบรมนอกสถานที่ และลดภาระงานอื่นของครูให้น้อยลง เพื่อให้ครูมีเวลาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และมีความเชื่อว่าไม่ว่าจะมีสื่อหรือเทคโนโลยีจะพัฒนาก้าวไกลไปเพียงใดก็ตาม จะไม่สามารถยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้หากขาดครู รวมทั้งมีความคาดหวังที่สำคัญจากการเข้าร่วมโครงการ คือ การทำให้เด็กในชนบท ให้ได้รับโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาที่เท่าเทียมกับเด็กในเมือง

นอกจากนี้ จากปัญหาที่โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กีฬา เป็นต้น การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาทำให้ได้รับความช่วยเหลือ โดยกลุ่มบริษัทมิตรผลจัดหาผู้ช่วยโค้ชมาทำให้โรงเรียน รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือในด้านการทำแผนอาชีพให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ สอนและแนะนำอาชีพด้านการเพาะพันธุ์ตาอ้อยให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นการปลูกฝังอาชีพให้ผู้เรียน และฝึกให้เรียนรู้อาชีพของผู้ปกครอง รวมทั้งช่วยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และให้ความช่วยเหลือในการจัดหาช่างเข้ามาช่วยเป็นครูสอนทางด้านวิชาชีพ นอกจากนี้ยังเน้นเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นทั้งคนดี เก่ง และมีสุข โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างความยั่งยืนเรื่องการบริหารจัดการให้โรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียน คือ ไม่ควรให้เกิดความซ้ำซ้อนในเชิงนโยบาย เพราะที่ผ่านมามีนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดค่อนข้างมาก หากโรงเรียนทำตามนโยบายอย่างเดียวอาจไม่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ แต่ที่เป็นปัญหาสำคัญในเชิงการบริหารจัดการ คือ ขาดครู ขาดบุคลากร จึงขอให้มีการเพิ่มจำนวนครูที่เพียงพอและครบชั้นเรียน รวมทั้งให้มีระบบบริหารงานบุคคล และงานวิชาการที่มีคุณภาพ และให้ครูมีเวลาอยู่กับเด็กให้มากขึ้นเพื่อสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านภูดิน ที่ต้องการสอนให้เด็กได้มีความรู้ และมีทักษะอาชีพ

การอภิปรายทั่วไป

๑. สพลฐ.ได้พยายามแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีจำนวนครูไม่ครบชั้น โดยให้นำการจัดการเรียนการสอนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ DLTV มาใช้ประโยชน์ เนื่องจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ครบทุกชั้นและทุกวิชา เพื่อเป้าหมายในการลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการเรียนการสอน

๒. สิ่งที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมโรงเรียนประชารัฐและโรงเรียนร่วมพัฒนา คือ ทำให้เด็กและคนในชุมชนเกิดความรักและความเป็นเจ้าของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเด็กได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านความถนัดทางอาชีพเฉพาะตัวเพิ่มขึ้น

๓. รัฐหรือกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้มีแผนการสอนกลางระดับชาติ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกวิชาและทุกระดับชั้นให้มีคุณภาพเท่าเทียมกันอย่างยิ่งยวด

๔. ปัจจุบัน DLTV มีการพัฒนาเป็น New DLTV ที่มีการปรับรูปแบบจากอนาล็อกเป็นดิจิทัล โดยครูสามารถเข้าไปศึกษาเบื้องต้นหรือเตรียมการจัดการเรียนการสอนล่วงหน้าก่อนได้ ๓ วัน เพราะจะมีการนำแผนการสอน ใบงาน ความรู้ รวมถึง VTR ที่ใช้ประกอบการสอนเผยแพร่ทางเว็บไซต์ ส่วนทางด้านเทคนิค มีการอบรมและถ่ายทอดความรู้โดยช่างเทคนิค แนะนำเว็บไซต์และวิธีการดาวน์โหลดข้อมูล มีการอบรมผู้บริหารสพฐ. ให้มีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้น หรืออาจเรียกว่าเป็นแผนการสอนกลางที่สามารถนำไปใช้ได้ทั่วไปกับโรงเรียนจำนวนกว่า ๒๐,๐๐๐ โรงเรียน เป็นแผนการสอนที่จัดทำโดยครูผู้มีประสบการณ์ ที่ได้มีการนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนในโครงการของสมเด็จพระเทพฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งนับว่าได้รับเสียงตอบรับจากครูเป็นอย่างดี

๕. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษา โดยใช้ผลการทดสอบ O-NET อาจเป็นตัวชี้วัดที่ไม่น่าเชื่อถือเพียงพอ เนื่องจากการนำคะแนนดิบของผลการทดสอบ O-NET มาใช้ ซึ่งข้อสอบ O-NET ในแต่ละปีจะมีความยากง่ายไม่เท่ากัน เช่น ปี ๒๕๕๙ ข้อสอบง่ายกว่าปี ๒๕๖๐ เฉลี่ยถึง ๖ คะแนน ควรมีการแปลงค่าคะแนนให้เป็นมาตรฐาน (Normalize Score) ก่อนจะนำคะแนนมาเปรียบเทียบปีต่อปี ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนการนำผลคะแนน O-NET มาใช้ โดยควรให้เป็นลักษณะเดียวกันกับ TOEFL Score ที่มีการแปลงค่าคะแนน

ให้เป็นมาตรฐานก่อนนำคะแนนมาเปรียบเทียบ

๖. ควรมีการทบทวนนโยบายการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษา โดยสนับสนุนให้ชุมชนและเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วม และควรมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา โดยให้ชุมชน เอกชน และผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

๗. ควรเร่งดำเนินการผ่อนคลายกฎระเบียบต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องการให้เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษา และความเป็นเลิศทางการศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุผลตามเจตนารมณ์

๘. โรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นวิธีการใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาโจทย์คุณภาพการศึกษาที่มีกรรมพลังจากภาคเอกชนและทุกภาคส่วน เป็นรูปแบบของการบริหารจัดการศึกษาที่มีความเป็นอิสระทั้งทางด้านวิชาการ บริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ รวมทั้งมีรูปแบบและแนวปฏิบัติที่ดีที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรขยายผลไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศให้มากที่สุด เพื่อให้เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน

๒. รัฐควรรณรงค์และเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุนโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถาบันอุดมศึกษา และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของประเทศ

๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผ่อนคลายหรือปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล หลักสูตรการเรียนการสอน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา
เรื่อง

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA
วันพุธที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๔.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวเปิดและชี้แจง วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาเสวนา เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA” ว่าเพื่อให้เป็นเวทีกลางในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการทดสอบ เพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงเพื่อเป็นการสะท้อนประสบการณ์ มุมมองจากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากทั้งการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

(Ordinary National Educational Test : O-NET) และผลการประเมินในระดับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) เป็นประเด็นที่เป็นที่สนใจของสังคมมาโดยตลอด และเป็นที่น่าท้อใจที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเด็กไทยมีผลการทดสอบหรือคุณภาพยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งเป็นการประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ คือ ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนน

O-NET แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันผลการประเมินจากโครงการ PISA ที่เน้นการประเมินสมรรถนะเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน และนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของประเทศเทียบกับนานาชาติ ยังคงมีคะแนนต่ำเช่นเดียวกัน อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนสอนการสอนที่ไม่สัมพันธ์กัน

ในการประชุมวันนี้ สำนักงานฯ ได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และ ดร.สุณีย์ คล้ายนิล ที่ปรึกษาโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ประเทศไทย มาเป็นผู้ให้ความรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสำนักงานฯ หวังว่า ผู้เข้าร่วมประชุมจะได้แนวคิดและมุมมองในส่วนที่วิทยากรจะได้นำเสนอ รวมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อร่วมเป็นพลังในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ และนำไปสู่การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล หรือการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ต่อไป

ข้อเสนอของวิทยากร

รองศาสตราจารย์ ดร. สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) นำเสนอประเด็นการวัด การประเมินผล

การเรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากผลการทดสอบ O-NET สรุปได้ดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับชั้นเรียน : แบบบันทึกผลการพัฒนา

คุณภาพผู้เรียนรายวิชา (ปพ.๕) ที่มีความถูกต้อง สามารถนำไปใช้พยากรณ์ผลคะแนน O-NET ในระดับที่สูงขึ้นได้

๒) ระดับสถานศึกษา : มีมาตรฐานของระบบ วิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผลโดยแบบรายงานผลการเรียนรู้หรือระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ (ปพ.๑) มีความถูกต้อง โดย ปพ.๑ จะแสดงผลการเรียนรู้เฉลี่ยตลอดหลักสูตรในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตลอดจนผลการทดสอบระดับชาติ

๓) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา : การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖

๔) ระดับชาติ : การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖

นอกจากการวัดและประเมินผลทั้ง ๔ ระดับแล้ว ยังมีการทดสอบที่สำคัญในระดับสากลหรือ PISA ที่มีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ๓ ด้าน คือ การรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งเมื่อมีการนำผล PISA มาทดสอบความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET จะพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง ๓ วิชา แสดงว่าผลการทดสอบ O-NET สามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์ผลการทดสอบในระดับสากลได้ สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับ ๑ และ ๒ จะนำไปใช้เพื่อการประเมินผลและนำไปสู่การพัฒนา

ผู้เรียน แต่หากระดับ ๑ และ ๒ มีเกณฑ์การทดสอบที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องอาศัยระดับที่ ๓ เขตพื้นที่การศึกษา และระดับที่ ๔ ระดับชาติ ซึ่งเน้นการประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้เรียนในระดับชั้น ป.๖ ม.๓ และ ม.๖ ทั้งนี้การประเมินทั้ง ๔ ระดับ ควรมีความเที่ยงตรงของการพยากรณ์ซึ่งกันและกันในแต่ละระดับ (Predictive Validity) และมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ตรวจสอบหรือประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การวางแผนยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

อย่างไรก็ตาม การยกระดับคุณภาพผู้เรียน ควรเริ่มจากระดับที่ ๑ คือ ชั้นเรียน โดยการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และการใช้ข้อสอบอัตโนมัติเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนในการจัดการความรู้มากกว่าการท่องจำ นอกจากนี้ ยังพบว่า สิ่งที่ทำให้ผลการทดสอบ O-NET มีคะแนนต่ำสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ คือ ทักษะในการทำกระดาษคำตอบ เนื่องจากกระดาษคำตอบที่ใช้ในการทดสอบ O-NET เป็นกระดาษคำตอบแบบดิจิทัล ใช้การฝนด้วยดินสอดำ และตรวจด้วยระบบคอมพิวเตอร์ แต่กระดาษคำตอบที่ใช้ในโรงเรียนสำหรับข้อสอบปรนัย เป็นแบบกากบาท ดังนั้น โรงเรียนควรนำกระดาษคำตอบแบบสากลไปใช้ในการสอบของโรงเรียน เพื่อเพิ่มความถนัดให้ผู้เรียนและแก้ไขปัญหาเรื่องทักษะการทำกระดาษคำตอบ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET สามารถจำแนกเป็นระดับได้ดังนี้

๑. **ระดับนักเรียน** : ในรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แสดงคะแนนของนักเรียนแต่ละบุคคล รวมถึงคะแนนมาตรฐาน (Standard Score) หรือที่เรียกว่า T-score ซึ่งนักเรียนสามารถดูผลคะแนนในแต่ละวิชาว่าสูงหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐานได้ เพื่อนำผลไปวางแผนการเรียนในปีถัดไป นอกจากการเปรียบเทียบคะแนนของตนเองแล้ว ในรายงานผลการทดสอบ O-NET ยังแสดงค่าเฉลี่ยของระดับโรงเรียน ระดับสังกัด ระดับประเทศ เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินและพัฒนาตนเองให้มีผลการเรียนดียิ่งขึ้น

๒. **ระดับครูผู้สอน**

๒.๑ **ครูผู้สอน** ควรใช้แบบ ปพ.๕ หรือแบบบันทึกผลการเรียนรายวิชา ที่ดำเนินการตามแนวปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีความเที่ยงตรง (Valid) และตรงกับสภาพความเป็นจริงเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของผู้เรียน โดยครูผู้สอนต้องนำแบบ ปพ.๕ มาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบ O-NET และครูผู้สอนแต่ละรายวิชาสามารถดูผลคะแนนรายวิชาที่ตนเองสอนจากใบรายงานผลการทดสอบ O-NET ฉบับที่ ๑ ซึ่งเป็นผลการทดสอบรายบุคคลสำหรับโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ว่าคะแนนทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กัน

หรือไม่ รวมถึงวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนเมื่อเทียบกับตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ขนาดที่ตั้งจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา สังกัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเปรียบเทียบและดูความสัมพันธ์แล้ว หากผลไม่สัมพันธ์กันหรือมีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน ครูผู้สอนต้องนำผลส่วนนี้ไปใช้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการประเมินตนเอง (Self-assessment) และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนต่อไป

๒.๒ ควรมีการใช้แบบ ปพ.๑ หรือแบบรายงานผลการเรียน ที่ประกอบไปด้วยคะแนน ๒ ส่วน คือ ระดับผลการเรียนของโรงเรียน และผลการทดสอบ O-NET เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อาจารย์จะใช้คะแนนตัวใดในการวัดและประเมินผลตนเอง ซึ่งนักเรียนจะวิเคราะห์ได้ว่าควรใช้ผลการทดสอบ O-NET เนื่องจากเป็นการทดสอบที่มีมาตรฐานและใช้ข้อสอบเดียวกันทั้งประเทศ แตกต่างจากการทดสอบในโรงเรียนที่แต่ละโรงเรียนใช้ข้อสอบคนละฉบับกัน ทำให้ไม่สามารถนำคะแนนมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนั้น เมื่อผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าควรใช้คะแนนตัวใด จะส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทดสอบระดับชาติและตระหนักถึงการนำผลการทดสอบระดับชาติไปใช้ประโยชน์

๒.๓ ครูผู้สอนต้องเป็น “ครูมืออาชีพ” คือ มีการวางแผนการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามคุณภาพผู้เรียนที่ระบุในหลักสูตร ตามตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ครูผู้สอนต้องสามารถแปลผลข้อมูลและสารสนเทศของการทดสอบได้ถูกต้อง นั่นคือ เมื่อจะสอนต้องรู้ว่าสอนวิชา สาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัดใด เพราะข้อสอบ O-NET เป็นข้อสอบที่ออกตามตัวชี้วัดและเป็นการบูรณาการ ครูมืออาชีพต้องสอนตามหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรจะแบ่งออกเป็นรายวิชา แต่ละรายวิชา มีหลายสาระ แต่ละสาระมีหลายมาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมีหลายตัวชี้วัด ดังนั้น ถ้าครูผู้สอนนำผลการทดสอบ O-NET ไปวินิจฉัยจากบนลงล่างว่าตัวชี้วัด มาตรฐาน สาระใด ยังต่ำหรือสูงกว่ามาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียน

ที่มีขนาด ที่ตั้ง และจังหวัดเดียวกัน จนถึงระดับประเทศ ครูผู้สอนจะสามารถนำผล ไปใช้ในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนได้

๓. ระดับผู้บริหารสถานศึกษา : ต้องพิจารณาค่าสถิติในทุกกลุ่มสาระวิชาและแยกย่อย ายมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสามารถพิจารณาผลการทดสอบในภาพรวมของวิชา จากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่เทียบเคียงกับโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน หรือโรงเรียนที่ อยู่ในสังกัดเดียวกัน ที่มีสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน และระดับ ประเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้ระบบการนิเทศศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนด้านต่างๆ โดยเฉพาะการ พัฒนาครูและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนเทคนิคการสอนแบบให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๔. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา : ในใบรายงานผลฉบับที่ ๒ ซึ่งเป็นค่าสถิติ แยกตามมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน และฉบับที่ ๓ ซึ่งเป็นร้อยละของนักเรียน ที่ตอบถูกในแต่ละข้อสำหรับโรงเรียน โดยแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้ แสดงคะแนน เฉลี่ยระดับพื้นที่ ทำให้รู้ว่าโรงเรียนในเขตพื้นที่มีผลการทดสอบ O-NET เป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน และโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานั้นๆ อยู่ในระดับปรับปรุง พอใช้ ดี หรือดีมากจำแนกในแต่ละรายวิชา ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำไปใช้ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดได้เป็นอย่างดี

๕. ระดับศึกษาธิการจังหวัด : ศึกษาธิการจังหวัดสามารถนำใบรายงานผลการ ทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่แสดงให้เห็นว่าในจังหวัดมีโรงเรียนอะไรบ้าง และผลการทดสอบ O-NET ของแต่ละโรงเรียนในกำกับเป็นอย่างไร โดยวิเคราะห์ ตามตัวแปรต่างๆ และนำไปใช้ในการกำกับ ติดตาม โรงเรียนในจังหวัดของตนได้

๖. ระดับต้นสังกัด : ต้นสังกัดของโรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถนำผลการทดสอบ O-NET ไปวิเคราะห์ตามตัวแปรต่างๆ ดูความเหลื่อมล้ำระหว่างสังกัด เช่น โรงเรียน เน้นวิทยาศาสตร์ จะมีผลการทดสอบ O-NET สูงกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น เป็นต้น เพื่อพัฒนาครูผู้สอนในสังกัดให้มีความรู้ ความชำนาญในสาขาวิชาที่สอน กระตุ้น

ผู้บริหารสถานศึกษาให้พื้นที่ ก้ากับ ติดตาม จัดทำระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งผลักดันให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

๗. ระดับประเทศ

๗.๑ กระทรวงศึกษาธิการนำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผลการทดสอบ O-NET ใน ๕ วิชาหลักของนักเรียนทั้งประเทศ

มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ ๕๐ ให้ได้ภายในปี ๒๕๖๑ และให้เป็นไปตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๖๑) ที่กำหนดเป้าหมายให้คนไทย การศึกษาไทยมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล

๗.๒ ด้านการกำหนดนโยบาย สามารถใช้ผลการทดสอบ O-NET ที่แสดงในรูปแบบแผนที่ประเทศไทยทั้งในระดับ ๗๗ จังหวัด ระดับภาค ๑๓ ภาค ซึ่งมีการใช้สีต่างๆ แสดงระดับคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET อย่างชัดเจนว่าอยู่ในระดับปรับปรุง พอใช้ ดี หรือดีมาก เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายทางการศึกษา

๗.๓ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนด้วย และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน โดยยึดหลัก “อย่าตีวอย่าเพิ่มภาระ และไม่แยกกลุ่ม” ซึ่งการตีวในที่นี้ มีความหมาย คือ การที่ต้องจ้างครูพิเศษมาตีว หรือเด็กต้องเสียเงินออกไปเรียนกวดวิชานอกโรงเรียน นอกจากนี้ต้องมุ่งพัฒนาครูผู้สอนให้ใช้หลัก OLE ในการสอน ซึ่งมีความหมายดังนี้

O : Objective คือ จุดมุ่งหมายในการศึกษา การจัดการเรียนการสอน มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกลุ่มสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด มีการวางแผนการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน รวมถึงแผนการวิจัยในชั้นเรียน

L : Learning Process คือ กระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องเน้น การสอนให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการสอนตามสาระการเรียนรู้ แกนกลางในทุกระดับชั้น เน้นให้ผู้เรียนเรียนเป็น เรียนรู้แบบร่วมมือกัน ทบทวนก่อนเรียน ตั้งใจระหว่างเรียน และทบทวนหลังเรียน

E : Evaluation คือ การวัดและการประเมินผล โดยใช้การสอบย่อย หน่วยการเรียนรู้ สอบกลางภาค สอบปลายภาคต้น/ปลาย โดยใช้ข้อสอบที่อิง Test Blueprint และรูปแบบข้อสอบ O-NET

๗.๔ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการบันทึกผลคะแนนผู้เรียนในแบบ ปพ.๕ และนำแบบ ปพ.๕ ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ไปใช้ในการวินิจฉัย ประเมิน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ผู้เรียน โดยต้องเริ่มตั้งแต่ ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เป็นต้นไป ไม่เพียงแต่ใช้ในระดับชั้นที่ต้องได้รับการทดสอบ O-NET แต่เพียงเท่านั้น

นอกจากนั้น ยังได้ชี้แจงเพิ่มเติม เรื่องมาตรฐานการออกข้อสอบ O-NET ว่าสทศ. มีการดำเนินการทดสอบตามมาตรฐานของข้อสอบ O-NET ๕ มาตรฐาน กล่าวคือ (๑) มาตรฐานบุคลากรด้านการทดสอบ (ครู/ครูของครู/ครูของครูของครู) (๒) มาตรฐาน การพัฒนาแบบทดสอบ (๓) มาตรฐานการบริการการทดสอบ (๔) มาตรฐานการพิมพ์ ข้อสอบ การตรวจ การให้คะแนน และการประเมินผล และ (๕) มาตรฐานการรายงาน ผลและการนำผลไปใช้ เพื่อให้การจัดการเกี่ยวกับการทดสอบได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ในระดับชาติและนานาชาติ และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นดังกล่าวอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การออกข้อสอบในโรงเรียน ซึ่งโดยหลักการโรงเรียนควรออกข้อสอบแบบอัตนัย แต่กลับพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ออกข้อสอบในรูปแบบของปรนัย กระทรวงศึกษาธิการ จึงมอบหมายให้ สทศ. เป็นผู้รับผิดชอบในการออกข้อสอบอัตนัยในการทดสอบ ระดับชาติ โดยเริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งทำให้รูปแบบของข้อสอบระดับชาติ ไม่เหมือนกับระดับชั้นเรียน ทำให้เกิดกระแสต่างๆ เกี่ยวกับการออกข้อสอบที่มีความยากเกินหลักสูตร

ข้อสอบ O-NET เป็นการทดสอบเพื่อวัดการนำไปใช้ ไม่ได้วัดความจำหรือความเข้าใจ เมื่อเชิญครูมาออกข้อสอบเพื่อประกันว่าข้อสอบ O-NET จะไม่ออกเนื้อหาเกินหลักสูตร และเพื่อเป็นการพัฒนาครู กลับพบว่า ครูไม่สามารถตอบข้อ ๑-๗ ในบัตรข้อสอบได้ สทศ. จึงขอแนะนำให้ครูผู้สอนมีการวางแผนการสอนโดยใช้แบบ ปพ.๕ มาพิจารณา ประกอบ และควรสอนตามตัวชี้วัด โดยต้องพิจารณาเนื้อหาที่กำหนดไว้หลักสูตรให้มากขึ้น และต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักการนำไปใช้ เพราะถ้าครูไม่ได้สอนการนำไปใช้ ครูผู้สอน ก็จะไม่สามารถเขียนข้อสอบได้ และส่งผลถึงผู้เรียนที่ไม่สามารถทำข้อสอบ O-NET ได้เช่นกัน

ดร.สุณีย์ คล้ายนิล ที่ปรึกษาโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ประจำ

ประเทศไทย นำเสนอประเด็นความเป็นมาของการเข้าร่วมโครงการ PISA ของประเทศไทยว่ามีเป้าหมายสำคัญ เพื่อต้องการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาและปรับปรุงระบบการศึกษา และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบาย แม้ว่าในช่วงเริ่มต้นของการเข้าร่วมโครงการของประเทศไทยจะไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐมากนัก แต่ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับผลการประเมินจากโครงการ PISA มากขึ้น รวมทั้งได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้มีผลคะแนนการประเมิน PISA ในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้จากผลการประเมิน PISA ล่าสุดในปี ๒๕๕๘ พบว่าประเทศที่มีขนาดเล็กหลายประเทศมีผลการประเมินในระดับดีมากหรืออยู่ในระดับสูงสุด ๕ อันดับแรก เช่น สิงคโปร์มีผลคะแนนเป็นอันดับ ๑ ตามมาด้วยประเทศในกลุ่มประเทศจีน ประกอบด้วย จีน-ไทเป มาเก๊า ฮองกง เซี่ยงไฮ้ รวมทั้งแคนาดา และฟินแลนด์ เป็นต้น โดยกลุ่มประเทศดังกล่าวจะมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาโดยมาตลอดตั้งแต่เข้าร่วมการประเมินครั้งแรกในปี ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กจึงสามารถบริหารจัดการและควบคุมปัจจัยต่างๆ

ได้เป็นอย่างดี ประเทศไทยจึงไม่อาจสามารถนำตัวอย่างประเทศเหล่านี้มาเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศได้ทั้งหมด เนื่องจากประเทศไทยมีจำนวนประชากรวัยเรียนมาก รวมทั้งมีการกระจายตัวของนักเรียนในชนบทห่างไกลและนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หรือเรียกว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาค่อนข้างสูง

ผลจากการเข้าร่วมโครงการ PISA ของประเทศไทย ครั้งแรกในปี ๒๕๔๓ พบว่า ผลคะแนนการประเมินของประเทศไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) แต่ยังไม่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับในปี ๒๕๔๘ ซึ่งมีผลคะแนนต่ำลงสุดในทุกรายวิชาตั้งแต่วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน โดยในปี ๒๕๔๖ ที่มีผลคะแนนต่ำลงจากในปี ๒๕๔๓ มีข้อน่าสังเกตว่าอาจเป็นผลมาจากเป็นช่วงที่ประเทศมีการปฏิรูปการศึกษา และมีนโยบายให้สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดทำตำราเรียนที่มีคุณภาพให้นักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการเท่าที่ควร ส่วนในปี ๒๕๔๙ จนถึงปี ๒๕๕๒ พบว่ามีผลคะแนนต่ำลงมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงปี ๒๕๕๕ มีผลคะแนนขยับสูงขึ้น และลดต่ำลงสูงสุดในปี ๒๕๕๘ ในขณะที่หลายประเทศมีผลคะแนนดีขึ้น โดยมีประเด็นปัจจัยที่น่าสนใจควรแก่การศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เปรู เป็นประเทศยากจนที่มีประชากรชนเผ่ามากกว่า ๒๐ ชนเผ่า พ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียน แต่กลับมีแนวโน้มผลการประเมินจากปี ๒๕๔๓-๒๕๕๘ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ทำให้ประเทศเปรูประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลคะแนนจากการเข้าร่วมโครงการ PISA พบว่า ประเทศเปรูให้ความสำคัญกับครู เป็นอันดับแรก โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการอบรมครูที่เข้มข้น รวมทั้งรัฐบาลมีการออกกฎหมายบังคับให้ชนเผ่าส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน หากไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษถึงจำคุก ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองกระตือรือร้นที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน และที่สำคัญคือ มีการกำหนดนโยบายให้เพิ่มชั่วโมงการอ่าน เพราะมีแนวคิดว่าการอ่านคือพื้นฐานของการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยตั้งเป้าหมายการอ่านไว้ว่าอ่านแล้วต้องสามารถจับใจความ และสะท้อนแนวคิดได้ด้วย

โปแลนด์ เป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลคะแนนของนักเรียนจากโครงการ PISA โดยมีผลการสอบเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากโปแลนด์ใช้นโยบายการเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนด้านการอ่านจากปกติอีกสัปดาห์ละ ๔ ชั่วโมง และมีการเปลี่ยนระบบการศึกษาทั้งระบบ นอกจากนี้โปแลนด์ยังมีนโยบายไม่แยกนักเรียนเป็นสายตามความสามารถทางวิชาการ จนกว่านักเรียนจะมีวุฒิภาวะหรือมีความรับผิดชอบเพียงพอ

ฟินแลนด์ มีนโยบายให้ความสำคัญกับการอบรมครูที่ไม่ใช่เฉพาะครูประจำการอย่างเดียว ยังให้ความสำคัญและมีการเตรียมความพร้อมครูรุ่นใหม่ก่อนประจำการด้วย โดยกำหนดว่าผู้เรียนที่มีผลคะแนนในระดับสูงสุดเท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์สมัครเป็นนักศึกษาครู รวมทั้งยังมีอัตราส่วนการคัดเลือกครูในระดับประถมศึกษาเป็น ๒๐ : ๑ นอกจากนี้ยังได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการ และเกณฑ์การคัดเลือกผู้เรียนไว้เป็นอย่างดีก่อนจะมาเป็นนักศึกษาครู โดยมีความเชื่อมั่นว่า

การจะมีครูที่ดีและมีคุณภาพได้ รัฐต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตครูที่มีคุณภาพ เพราะคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นได้ด้วยคุณภาพของครู ในลักษณะเดียวกันกับสหราชอาณาจักร ที่มีนโยบาย Teach First คือให้ความสำคัญกับการสอนของครูเป็นลำดับแรก และมีนโยบายกำหนดให้มีการพัฒนาครูทั้งครูประจำการ ครูเข้าใหม่ และผู้เรียนที่จะมาเป็นนักศึกษาครู เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

โปรตุเกส เคยประสบปัญหาผลคะแนนจากการประเมินในระดับต่ำ รัฐบาลแก้ปัญหาโดยการปรับสภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) โดยการแยกประเภทชั้นเรียนตามระดับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน มีการคัดเลือกนักเรียนด้วยเกณฑ์ด้านวิชาการที่เข้มข้น มีการกำกับดูแลเรื่องระเบียบวินัย และการปรับสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน

บราซิล เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ผลคะแนนการทดสอบ PISA มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับครู หรือนโยบายครูคือกุญแจสำคัญของประเทศ (Teachers are Key) โดยบราซิลกำหนดเป็นกฎหมายว่า (๑) ครูเป็นคนสำคัญที่สุด (๒) คนที่สำคัญเป็นอันดับสอง คือ ผู้บริหาร โดยผู้บริหารต้องสร้างความมั่นใจและให้หลักประกันว่าครูจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ (๓) ครูและผู้บริหารต้องได้รับการสนับสนุนด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่พอเพียง (๔) นักการเมืองที่ติอาจไม่ใช่เน้นการศึกษาที่แท้จริง ดังนั้นในการตัดสินใจเชิงนโยบายต้องมีเหตุผลทางการวิจัยรองรับ

อิสราเอล มีผลคะแนนการสอบ PISA ใกล้เคียงกับประเทศไทยในช่วงแรก ที่เข้าร่วมโครงการ โดยสูงกว่าไทยเล็กน้อย แต่ในปัจจุบันขึ้นไปสู่ระดับสูงมากเนื่องจากการเพิ่มการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาครูให้เป็นครูวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

เวียดนาม ผลคะแนนจากการประเมินโครงการ PISA ของประเทศเวียดนามทำให้เกิดปรากฏการณ์เวียดนามช็อค PISA ในขณะที่ประเทศอื่น เช่น บราซิล อิสราเอล เป็นปรากฏการณ์ PISA ช็อค เพราะผลคะแนนต่ำมาก แต่กรณีของเวียดนามไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าเวียดนามจะทำได้ คะแนนการสอบวิชาวิทยาศาสตร์ของเวียดนามอยู่อันดับสูงสุด ๑๐ อันดับแรก สร้างความประหลาดใจให้กับนานาชาติรวมถึงประเทศไทยในแถบยุโรปด้วย เพราะเวียดนามเป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านการศึกษาต่ำ โดยนักเรียนมีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำกว่านักเรียนไทยครึ่งต่อครึ่ง แต่นักเรียนเวียดนามสามารถทำคะแนนได้ดี สร้างความตื่นตะลึงให้กับวงการศึกษเป็นอย่างมาก รวมทั้งครูของเวียดนามก็มีเงินเดือนต่ำ แต่มีความเป็นครูในระดับครูวิชาชีพ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูค่อนข้างสูง ครูเวียดนามจะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นหลัก และมีนโยบายให้ประกาศผลคะแนนของนักเรียนต่อหน้าสาธารณชน เพื่อให้เป็นที่รับรู้กันอย่างเปิดเผย เมื่อนักเรียนต้องการที่จะมีผลคะแนนดี และต้องการที่จะมีชื่อปรากฏตามที่ต่างๆ ต้องตั้งใจเรียน และที่สำคัญคือครูไม่สามารถสอนกวดวิชานอกโรงเรียนหรือนอกชั้นเรียนได้ โดยกำหนดเป็นกฎหมายไว้ตั้งแต่ ๒ ปีที่ผ่านมาว่า หากครูรับเงิน

จากเด็กจะมีโทษถึงจำคุก เพราะมีข้อมูลพิสูจน์ว่ายิ่งให้เด็กเรียนกวดวิชามากเท่าไร ยิ่งทำให้ผลคะแนน PISA ต่ำลงมากเท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กเวียดนามเห็นความสำคัญและให้ความเอาใจใส่ต่อการศึกษามากของบุตรหลาน ไม่ได้ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของภาครัฐฝ่ายเดียว

ดังนั้น จะเห็นว่าประเทศส่วนใหญ่ที่มีการพัฒนาผลคะแนนการประเมินจากโครงการ PISA สูงขึ้น เกิดจากการให้ความสำคัญกับครู ว่าครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดของประเทศ หรือครูคือกุญแจของประเทศ รวมทั้งการมีนโยบายการเพิ่มชั่วโมงการอ่านให้มากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยมีชั่วโมงการเรียนการสอนภาษาไทยน้อยกว่าวิชาอื่นทุกรายวิชา จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้เพิ่มชั่วโมงการอ่านให้มากขึ้น เพราะการอ่านมีความสำคัญที่สุด และโรงเรียนสามารถส่งเสริมการอ่านด้วยวิธีการที่หลากหลายแม้ว่าหลักสูตรจะบังคับให้สอนเพียง ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมการอ่านหน้าชั้นเรียน หน้าเสาธง การจัดประกวดแข่งขันการอ่าน เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ และจากกรณีศึกษาประเทศที่ประสบความสำเร็จ พบว่ามีนโยบายสำคัญทางการศึกษาดังนี้ (๑) ไม่มีการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาต่อ (๒) ไม่จัดชั้นเรียนให้นักเรียนที่มีความสามารถทางวิชาการระดับเดียวกันไปอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เพราะจะทำให้เด็กที่มีผลการเรียนไม่ดี ไม่มีแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น รวมทั้งไม่ได้เห็นวิธีการเรียนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากเพื่อน ทำให้เกิดปัญหาการมั่วสุมและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ผู้เรียนอาชีวศึกษาที่มีกรณีปัญหาการทะเลาะวิวาท เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสามารถทางวิชาการน้อย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ไม่มีตัวอย่างที่ดีให้นำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน

ทั้งนี้ การอ่านตามนิยามของ PISA หมายถึง ความสามารถในการหาข้อมูลหรือสาระที่เกิดจากการอ่าน สามารถจับประเด็นสำคัญได้ รวมทั้งมีความสามารถในการตีความหรือประเมินความได้ถูกต้อง และสามารถประเมินวัตถุประสงค์ของผู้เขียนได้ รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อม เป็นการฝึกผู้เรียนให้คิดเป็น ซึ่งสามารถฝึกได้ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้น การอ่านจึงเป็นความพยายามในระดับนานาชาติ (National Effort) ที่หลายประเทศกำหนดเป็นนโยบายสำคัญ หลายประเทศมีการสอนการอ่าน โดยกำหนดให้โรงเรียนมีผู้ดูแลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอ่าน รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์ในการอ่าน ที่ต้องให้ความสำคัญกับการอ่านทุกรายวิชา ไม่ใช่แต่เฉพาะวิชาภาษาไทย ทั้งคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สามารถอ่านกราฟอ่านคู่มือ และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ หรือประโยคสัญลักษณ์ได้ ต่อจากนั้นจึงจัดโปรแกรมการอ่าน (Reading Program) ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนมีการอ่านตลอดเวลา หรือเรียกว่าให้ผูกพันกับการอ่าน รักการอ่านและสามารถอ่านได้ในทุกเวลาและสถานที่ โดยขั้นตอนแรกคือฝึกอ่านให้เป็นก่อน จากนั้นต้องสามารถทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจะทำให้เกิดความผูกพัน เน้นการผูกพันกับการอ่านและการประเมินการอ่าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการสอบ O-NET ด้วย เพราะ O-NET เป็นการประเมินเนื้อหาที่ได้สอนไป

นอกจากนี้ จากโครงการ PISA พบข้อมูลที่สำคัญว่า นักเรียนไทยมีการเรียนกวดวิชามากที่สุดรองจากประเทศโคลัมเบีย ซึ่งเป็นประเทศคะแนนต่ำเหมือนกัน และพบว่านักเรียนยิ่งเรียนกวดวิชามาก หรือมีการติวมากยิ่งทำให้คะแนน PISA ต่ำ

การอภิปรายทั่วไป

ที่ประชุมได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น โดยให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

๑. ควรให้มีการจัดสอบ O-NET ต่อไป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัด ประเมินผล ผู้เรียน และใช้เทียบเคียงกับมาตรฐานในระดับประเทศ นอกจากนี้ ผลการทดสอบ O-NET ยังมีความจำเป็นต่อการรับนักเรียน เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะ การรับเป็นนักเรียนทุนของสถาบันอุดมศึกษา ต่างประเทศ ซึ่งจะต้องมีการทำบันทึก ความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) เนื่องจากผลการทดสอบระดับชาติ เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ต้องการจากโรงเรียนเพื่อประกอบการพิจารณาการให้ทุนแก่นักเรียน เนื่องจากทำให้ ทราบมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน และระดับความสามารถทางวิชาการของ ผู้เรียน และใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีมาตรฐานสากลต่อไป

๒. สทศ. ควรชี้แจงและทำความเข้าใจกับสังคมเรื่องมาตรฐานการออกข้อสอบ O-NET ว่าสทศ. มีระบบการออกข้อสอบที่มีมาตรฐานในทุกขั้นตอนและกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและป้องกันปัญหาการกล่าวหาในสังคมออนไลน์ว่า ข้อสอบ O-NET ไม่มีมาตรฐานและไม่เป็นธรรมต่อนักเรียนในบางภูมิภาค

๓. ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หรือ ทำงานปกติให้เป็นงานวิจัย (Routine To Research : RtoR) รวมทั้งนำกระบวนการ บริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA มาใช้ในการพัฒนาผลการทดสอบ O-NET และควร ผลักดันให้ครูนำผลการทดสอบ O-NET ไปเทียบเคียงกับการให้เกรดหรือระดับผล การเรียนของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและ ผลการทดสอบ O-NET ให้สูงขึ้น

๔. ในแบบ ปพ.๕ ไม่ควรนำคะแนนการส่งผลงานของนักเรียนและคะแนนสอบมารวมไว้ในช่องเดียวกัน ควรแยกเป็นคนละช่องเพื่อให้รู้ถึงที่มาของคะแนน และคะแนนดิบของการสอบวิชาต่างๆ เพื่อสามารถนำคะแนนส่วนนี้ ไปใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มของผลการทดสอบ O-NET ได้

๕. ต้องสร้างความตระหนัก (Awareness) ให้แก่ผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร ให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการทดสอบ O-NET เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการสอน การบริหารและการนิเทศ รวมทั้งแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาผลการทดสอบ O-NET ให้สูงขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบ O-NET จะสูงขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอน ผู้บริหาร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคำสั่งหรือนโยบายที่กำหนดให้ทุกสถานศึกษา ต้องมีผลการทดสอบ O-NET ดีขึ้น

๖. ควรกำหนดเกณฑ์การวัดสมรรถนะของผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารคือหัวใจสำคัญในการบริหารงานวิชาการ หากผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ หากไม่มีการวัดสมรรถนะของผู้บริหาร จะไม่ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและช่องว่างที่จะทำให้สามารถพัฒนาต่อไป หรือหากพัฒนาได้ก็เป็นการพัฒนาที่ไม่ตรงประเด็น ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในเรื่องของเวลาและงบประมาณ

๗. การกำหนดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักและความเข้าใจบริบทที่เกิดขึ้นในการทดสอบ O-NET แก่นักเรียน ครู และผู้บริหาร รวมถึงการลดภารกิจของโรงเรียนและครูผู้สอน เพื่อให้ครูมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

๘. ไม่ควรนำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ในการประเมินหรือตัดสินทางวิชาการของผู้เรียนและสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบท กระบวนการ และความพร้อมที่แตกต่างกัน การประเมินต้องประเมินผลการปฏิบัติงานที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ เป็นหลัก เช่น ประเมินความตั้งใจของครูผู้สอนในการสอน นโยบายของผู้บริหาร ความใส่ใจของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ประเทศไทยควรเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนที่เน้นการอ่านหรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอ่านมากขึ้น โดยเน้นการอ่านที่ทำให้ผู้เรียนอ่านแล้วสามารถสรุปประเด็น วิเคราะห์และประเมินสิ่งที่ได้จากการอ่าน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่สัมฤทธิผลที่สูงขึ้นในวิชาการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในการทดสอบระดับนานาชาติ
๒. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักและความเข้าใจบริบทที่เกิดขึ้นในการทดสอบ O-NET แก่นักเรียน ครู และผู้บริหาร รวมถึงการลดภารกิจของโรงเรียนและครูผู้สอน เพื่อให้ครูมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
๓. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาออกข้อสอบแบบอัตนัย ในการสอบระดับสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และฝึกผู้เรียนให้มีความคุ้นชินกับข้อสอบ O-NET ที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ สทศ. ออกข้อสอบเป็นแบบอัตนัย และนำไปสู่การพัฒนาผลคะแนนการทดสอบ PISA ให้สูงขึ้นด้วย
๔. ครูผู้สอนควรนำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ประโยชน์ในการวัดและประเมินผล ในระดับสถานศึกษาและระดับนานาชาติ และวางแผนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยควรนำแบบ ปพ.๕ ที่มีผลคะแนนทุกรายวิชามาพิจารณาประกอบการวางแผนการสอน และเน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลการทดสอบ O-NET และ PISA ให้ดีขึ้น

“นักเรียน ครู และผู้บริหารสามารถนำผลการทดสอบระดับชาติและนานาชาติ (O-NET และ PISA) ไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการประเมินและพัฒนาตนเอง รวมทั้งหน่วยงานระดับนโยบายสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแผนและนโยบายการศึกษา และกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับเทียบเท่าระดับสากล”

จากข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การพัฒนา คุณภาพการศึกษาไทย

ความสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดบทบัญญัติ ด้านการศึกษาและหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา ๕๔ วรรคสาม “รัฐต้อง ดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ *โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล...*” และวรรคสี่ “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการเรียนรู้ โดยได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา รวมทั้งมีเจตนารมณ์และมุ่งมั่นให้การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาคน เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายที่สำคัญเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้ง ผลិតกำลังคนให้ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ และคณะกรรมการอิสระ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ซึ่งเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๑ ได้กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญ ของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education) โดยให้ครอบคลุมผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (Learning

Outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง และรู้จักดูแลสุขภาพ เพื่อการจัดการ
เรื่องการค้ารงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๔ วรรคสี่ รวมทั้งครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

นอกจากนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๕ ได้กำหนดเป้าหมาย
การพัฒนาการศึกษาในระยะ ๒๐ ปี ประกอบด้วย ๕ ด้าน โดยเป้าหมายที่สำคัญ
ด้านหนึ่ง คือ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality) สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ
ขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นเป้าหมาย
สำคัญของการจัดการศึกษา เพราะคุณภาพการศึกษาที่ดีย่อมส่งผลต่อคุณภาพ
ของคนในประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างคุณภาพคน
โดยคุณภาพคนมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนตั้งแต่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ความสนใจ
เอาใจใส่ต่อการศึกษาของบุตรหลาน รวมทั้งให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ผู้บริหาร/
ครู/อาจารย์ ให้ความรู้ จัดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่
เป้าหมายที่ต้องการ และพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยดำเนินงานให้เป็นไป
ตามนโยบายของต้นสังกัด ตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์
ของการจัดตั้งสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้นสังกัด/
กระทรวง สนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพและจำนวนที่เพียงพอ สนับสนุนงบประมาณ
และวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา
ทางการบริหารจัดการในสถานศึกษา รัฐกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพบริบท
ของสังคม สอดรับกับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างเป็นระบบ จัดสรร
งบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการ รวมทั้งภาคประชาสังคม
องค์กรเอกชน องค์กรทางสังคม หน่วยราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะผู้ใช้ผลผลิตจากสถานศึกษา รวมทั้งสังคมและชุมชน
รอบสถานศึกษา ในฐานะที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตของสถานศึกษาต้องร่วมกัน
ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา รวมทั้งร่วมสะท้อนภาพที่แท้จริงจากการรับรู้และติดตาม
การดำเนินการของสถานศึกษา ดังนั้น หากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลังใน

กระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพ เป็นรากฐานของสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถพัฒนาประเทศให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

ประเด็นการเสวนากับการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดประชุมทางวิชาการหรือสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา และเป็นเวทีกลางในการประชุมทางวิชาการ โดยได้เลือกประเด็นหัวข้อสำคัญทางการศึกษาที่สังคมให้ความสนใจ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการตอบโจทย์ปัญหาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย และประเด็นเกี่ยวข้องเชื่อมโยงที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เป็นความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมเป็นพลังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย โดยมีหัวข้อการประชุม ๕ เรื่อง ดังนี้

๑. รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
๒. การปฏิรูปครูทั้งระบบ
๓. บุพเพสันนิวาสกับความรู้อายุทางประวัติศาสตร์
๔. โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน
๕. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

จากการประชุมทางวิชาการทั้ง ๕ ครั้ง มีผลการดำเนินงานและความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่สำคัญที่มีการนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา แยกตามประเด็น ดังนี้

รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากประชุม ดังนี้

๑. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทำ PLC ในสถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเผยแพร่

แนวปฏิบัติที่ดีผ่านช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สามารถขยายผลได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

๒. สถานศึกษาทุกแห่งควรกำหนดให้มีโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการทำ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และควรมีการนำกระบวนการ PLC ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทและความแตกต่างของสถานศึกษา

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี และเหมาะสมต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของการทำ PLC ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ครูควรศึกษาเรียนรู้วิธีการของกระบวนการทำ PLC รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสรรค์ และพัฒนากระบวนการ PLC ให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างยั่งยืน

กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้นำกระบวนการ PLC ไปใช้ในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งมีแนวคิดให้ “สถาบันครูพัฒนา” สังกัดสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ทำหน้าที่พิจารณาหลักสูตรที่จะใช้อบรม PLC โดยให้หน่วยงานทุกภาคส่วนสามารถร่วมเสนอหลักสูตรการอบรมให้สถาบันพิจารณาได้

จากรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลของกระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๔ (วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ - ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑) ด้านการพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่ากระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่จัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ จำนวนมากกว่า ๑๐๐ เครือข่าย และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผ่านระบบเทคโนโลยี Google Classroom (e-PLC) ในปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ เป็นจำนวนมากกว่าสองหมื่นคน

ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีครูที่นำกระบวนการ PLC ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการกำหนดแผนการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั่วประเทศมากกว่าร้อยละ ๘๐ จึงสามารถสรุปได้ว่าปัจจุบันกระบวนการ PLC ได้มีการนำไปใช้ในสถานศึกษาของประเทศเกือบทุกแห่ง

นอกจากนี้ ตามประกาศหลักเกณฑ์ใหม่ในการขอเลื่อนวิทยฐานะครู โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่งประกาศให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ได้มีการปรับระบบการพัฒนาวิทยฐานะครูให้สอดคล้องกับภาระงานสอนที่แท้จริงในห้องเรียน เพื่อให้ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนโดยตรง และเป็นระบบที่มีความยุติธรรมเพื่อตอบแทนครูที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจสอนนักเรียนและมีการปรับปรุงพัฒนาความรู้และทักษะการสอนเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนโดยตรง โดยกำหนดให้ครูที่ต้องการเลื่อนวิทยฐานะไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติงาน PCL จำนวน ๕๐ ชั่วโมงต่อปี

การปฏิรูปครูทั้งระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุม ดังนี้

๑. ในการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูทั้งระบบ ตั้งแต่ปฏิรูปการผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนาครู ควรเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นองค์รวมทั้งหน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานระดับปฏิบัติ โดยต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่หน่วยงานระดับจังหวัดให้มากขึ้น
๒. ควรส่งเสริมสนับสนุนสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครูโดยตรงให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น
๓. ควรปฏิรูปวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีความมั่นคงและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเหมือนวิชาชีพแพทย์ พยาบาล ทหาร และตำรวจ โดยต้องมีระบบคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่วิชาชีพครูอย่างมีคุณภาพ

๔. การปฏิรูปครูต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์หรือสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ เพื่อพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับโมเดลการพัฒนาประเทศไทยแลนด์ ๔.๐

๕. ควรปรับแก้พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้ครอบคลุมครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการกำกับดูแลเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน สมรรถนะ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยอย่างเป็นองค์รวมในอนาคตต่อไป

ครูนับเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาไม่อาจประสบผลสำเร็จได้หากปราศจากการยกระดับคุณภาพครู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา กำหนดบทบัญญัติเรื่องครูไว้ว่า “(๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถ อย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู”

จากการศึกษากรณีตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จเรื่องการผลิตและพัฒนาครู พบว่าประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีการทุ่มเททั้งการลงทุนทางการเงิน และความคิดเพื่อการศึกษา และพบว่าจากนโยบายและความทุ่มเทในการผลิตและพัฒนาครูของสิงคโปร์ ส่งผลให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับในระดับทั่วโลก ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์มีระบบการส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาครู โดยเน้นการผลิตครูที่มีคุณภาพในวงกว้าง มีการเรียนรู้และทำงานร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ครู และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนทั้งระบบดีขึ้น และไม่เพียงแต่ส่งเสริมนวัตกรรมในโรงเรียนเท่านั้น แต่มีการเผยแพร่นวัตกรรมออกไปสู่โรงเรียนต่างๆ ในวงกว้าง ดังนั้น สิงคโปร์จึงเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งประเทศไทยควรศึกษาและนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการปฏิรูปครูทั้งระบบต่อไป (ประวิต เอราวรรณ์, ๒๕๖๐)

ในรอบปีที่ผ่านมา (กันยายน ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑) รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครูอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีผลการดำเนินงานโครงการที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงการผลิตครูในระบบปิดเพื่อดึงดูดและจูงใจให้เด็กและเยาวชนที่เป็นคนดี คนเก่ง ได้เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันฝ่ายผลิตที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งในภูมิลำเนาของตนเองเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น และลดอัตราการโยกย้าย (๒) การรับครูผู้สอนในสาขาวิชาขาดแคลน เป็นการเปิดโอกาสให้คนเก่ง ในสาขาขาดแคลนมาสอบเป็นครูได้ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน (๓) การจัดตั้งสถาบันครูพัฒนาเพื่อรองรับการคัดเลือกหลักสูตรพัฒนาครู โดยในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ มีหลักสูตรการพัฒนาครูและมีการรับรองหลักสูตรมากกว่า ๓,๐๐๐ หลักสูตร โดยมีหน่วยจัดอบรมกระจายอยู่ทั่วประเทศ (๔) โครงการคูปองพัฒนาครู เป็นการพัฒนาครูในรูปแบบครบวงจร โดยรับหลักสูตรที่สถาบันครูพัฒนารับรองมาคัดเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ครูมีสิทธิ์เลือกหลักสูตรที่จะอบรมผ่านระบบการลงทะเบียนออนไลน์ โดยมีส่วนกลางทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐาน ทำให้ครูได้อบรมในหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจของตน ซึ่งครูทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้าถึงการพัฒนา (๕) การพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่จัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังได้ดำเนินโครงการสำคัญเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตครู เช่น โครงการปรับปรุงบ้านพักครูโดยดำเนินการซ่อมแซมบ้านพักครูทั่วประเทศ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ และเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน รวมถึงการอุดหนุนเพิ่มเงินเดือนให้ครูโรงเรียนเอกชน โดยเพิ่มเงินสมทบเงินเดือนครูโรงเรียนเอกชน ๗๘๐ ล้านบาทต่อปี หรือ ๗๕๐ บาทต่อเดือน เพื่อช่วยลดภาระรายจ่ายของโรงเรียนเอกชนในฐานะผู้รับผิดชอบดูแลนักเรียน

กว่า ๒ ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๑ ของนักเรียนทั่วประเทศ การจ้างครูธุรการ เพื่อให้ครูมีเวลาทุ่มเทให้กับการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ โดยมีนโยบายให้มีการจ้างผู้ปฏิบัติงานธุรการทำหน้าที่แทนครูให้ครบทุกโรงเรียนทั่วประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดสรรอัตราจ้างผู้ปฏิบัติงานธุรการให้แก่โรงเรียนกว่าหมื่นอัตรา เป็นเงินงบประมาณกว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท และเป็นการจ้างตลอดปีงบประมาณ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงกันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้น

บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุม ดังนี้

๑. การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ควรมีการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตามยุคสมัย โดยไม่จำเป็นต้องยึดมั่นว่าสิ่งที่เคยเรียนมาตั้งแต่ในอดีตจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้องคงเดิมทั้งหมดเสมอไป

๒. การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจนนอกเหนือจากเรื่องความรักชาติ รักแผ่นดินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะประวัติศาสตร์สามารถอธิบายบริบทของสังคมในมิติอื่นของแต่ละยุคสมัยได้ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ การค้าขาย และการเข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยของชาวต่างประเทศ เป็นต้น

๓. ควรส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เพราะเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อม และความเชื่อจากช่วงเวลาในอดีต รวมทั้งการเติบโตตามวัฒนธรรมที่มีการสั่งสมมาเป็นกระบวนการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวิถีคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการพิจารณาหลักฐานประกอบ และพิจารณาปัจจัยอื่นอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ และสามารถนำไปสู่ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๔. ควรส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้มีคุณภาพและมีวิธีการที่ดี เพราะประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ของการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนข้างหน้าหรือคนในยุคปัจจุบันให้พร้อมรับความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร และความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในโลกอนาคต

จากปรากฏการณ์กระแสความนิยมละครโทรทัศน์เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ทำให้คนไทยตื่นตัวเห็นความสำคัญ และให้ความสนใจกับการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ทั้งด้านวรรณกรรม การทูต และความสัมพันธ์ทางการค้ากับหลายชาติ จนถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้าในระดับนานาชาติ นอกจากนี้เนื้อหาของละครที่ได้อ้างอิงจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ยังอ้างอิงตัวละครหลายคนที่มีหลักฐานระบุว่า มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม รวมถึงมีการสืบค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนเพิ่มเติมจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละคร สร้างปรากฏการณ์ตื่นตัวทางวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ ให้หันมาสนใจประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งความสนใจเรื่องการใช้ภาษา วัฒนธรรม อาหาร ตลอดจนวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ทำให้คนไทยเพิ่มความนิยมในการสวมใส่ชุดไทยท่องเที่ยวตามโบราณสถานและสถานที่ต่างๆ อีกทั้ง นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ยังได้ให้ความสนใจละครดังกล่าว เนื่องจากเป็นละครที่ส่งเสริมและสร้างความตระหนักในมิติทางวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแง่มุมต่างๆ อาทิ อาหารไทย ผ้าไทย รวมถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ช่างไทยโบราณแขนงต่างๆ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้คนไทยและคนทั่วโลกเห็นถึงความงดงามของศิลปวัฒนธรรมของไทยในแง่มุมต่างๆ ผ่านจากละครและภาพยนตร์ มีการเชิญชวนข้าราชการให้แต่งกายด้วยชุดไทยตามความเหมาะสม และมีข้อสั่งการให้กระทรวงวัฒนธรรม เผยแพร่ “หนังสือจินตตามณี” แบบเรียนเล่มแรกของไทยที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยา ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปได้ศึกษา เพื่อส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และจารีตประเพณีอันดีงามของไทยในอดีต โดยให้เผยแพร่ไปยังหน่วยงานราชการ ห้องสมุดสถานศึกษาทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนของประเทศให้เป็นที่คนดี เก่ง และมีความสุข รวมทั้งมีอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยในขณะที่ได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยียุคดิจิทัลในปัจจุบัน ยังได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดการศึกษา

เพื่อสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียน (Character Education) และกำหนดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ ศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย โดยส่งเสริมค่านิยมของสถานศึกษาตามนโยบายค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการในทุกกระดับและประเภทการศึกษา ให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในวิชาประวัติศาสตร์ และจัดกิจกรรมต่างๆ อันเป็นการปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยมีการพัฒนาครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งอบรมครู กศน. เพื่อขยายผลให้กับประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งได้จัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์/ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม/ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ฉบับกระทรวงศึกษาธิการ ในลักษณะแยกเล่มทุกระดับในชั้นประถมศึกษา จัดทำหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือเสริมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียน และหนังสือส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และจัดทำชุดหนังสือให้ความรู้สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข่าว เหตุการณ์และวันสำคัญ ตลอดจนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนไปทัศนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการคุณธรรม เป็นต้น

โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุม ดังนี้

๑. รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขยายผลไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศให้มากที่สุด เพื่อให้เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน

๒. รัฐควรบรรณรงค์และเชิญชวนภาคเอกชนเข้าร่วมสนับสนุนโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถาบันอุดมศึกษา และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของประเทศ

๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผ่อนคลายหรือปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านการจัดสรรงบประมาณ การบริหารงานบุคคล หลักสูตรการเรียนการสอน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล

โรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นต้นแบบของโรงเรียนทั่วประเทศ ก่อกำเนิดขึ้นจากมติการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) เป็นประธาน ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยได้กำหนดให้จัดการศึกษาในรูปแบบ “โรงเรียนร่วมพัฒนา” (Partnership School) และมอบหมายให้ นายมีชัย วีระไวทยะ และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์ ขับเคลื่อนโครงการนี้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยขอให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ให้มีความเหมาะสม ด้วยการปรับทัศนคติใหม่เพื่อตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เน้นทักษะการสร้างอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ ฝึกให้เด็กคิดวิเคราะห์และสร้างนวัตกรรมได้มากขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง วัตถุประสงค์หลักของดำเนินการโครงการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการบริหารจัดการ ร่วมพัฒนา และสนับสนุนสถานศึกษาภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาคุณภาพและสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคน ในชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและคุณภาพชีวิต เพื่อให้สถานศึกษาได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ผู้สนับสนุนสามารถร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความก้าวหน้าของโลก ภายใต้กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๕๖ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗ ทั้งนี้ ผู้สนับสนุนสามารถร่วมกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งการจัดซื้อหนังสือและสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมที่เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้สนับสนุน และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ

สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการรุ่นที่ ๑ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมจำนวน ๕๐ แห่ง ภายใต้การสนับสนุนของบริษัท มูลนิธิ องค์กรหรือสถาบันทางการเงินจำนวน ๑๑ แห่ง เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) กลุ่มปตท. และกลุ่มมิตรผล มูลนิธิมิชชั่น วีระไวทยะ และ IKEA เป็นต้น

การคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ รุ่นที่ ๒ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีโรงเรียนสนใจเข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา จำนวน ๔๒ โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนที่มีผู้ให้การสนับสนุนแล้วจำนวน ๑๖ โรงเรียน (๙ บริษัท) โรงเรียนที่ยังไม่มีผู้ให้การสนับสนุน จำนวน ๒๖ โรงเรียน และบริษัทผู้สนับสนุนแต่ยังไม่มีโรงเรียนจำนวน ๔ บริษัท ซึ่งกลุ่มโรงเรียนที่มีผู้ให้การสนับสนุนแล้ว ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบ Partnership School ซึ่งมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร) เป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการได้

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุม ดังนี้

๑. ประเทศไทยควรเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนที่เน้นการอ่านหรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอ่านมากขึ้น โดยเน้นการอ่านที่ทำให้ผู้เรียนอ่านแล้วสามารถสรุปประเด็น วิเคราะห์และประเมินสิ่งที่ได้จากการอ่าน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลที่สูงขึ้นในวิชาการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในการทดสอบระดับนานาชาติ

๒. กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักและความเข้าใจบริบทที่เกิดขึ้นในการทดสอบ O-NET แก่นักเรียน ครู และผู้บริหาร รวมถึงการลดภารกิจของโรงเรียนและครูผู้สอน เพื่อให้ครูมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๓. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาออกข้อสอบแบบอัตนัยในการสอบระดับสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และฝึกผู้เรียนให้มีความคุ้นชินกับข้อสอบ O-NET ที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ สทศ. ออกข้อสอบเป็นแบบอัตนัย และนำไปสู่การพัฒนาผลคะแนนการทดสอบ PISA ให้สูงขึ้นด้วย

๔. ครูผู้สอนควรนำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ประโยชน์ในการวัดและประเมินผลในระดับสถานศึกษาและระดับนานาชาติ และวางแผนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยควรนำแบบ ปพ.๕ ที่มีผลคะแนนทุกรายวิชามาพิจารณาประกอบการวางแผนการสอน และเน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลการทดสอบ O-NET และ PISA ให้ดีขึ้น

ตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๕ ได้กำหนดตัวชี้วัดเป้าหมายคุณภาพการศึกษา (Quality) ที่เกี่ยวข้องกับผลคะแนนการทดสอบ O-NET ดังนี้ ร้อยละของนักเรียนที่มีผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET)

โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ผลปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่สอบตกทุกวิชา โดยจากหลักฐานการสอบ O-NET ซึ่งมีจำนวนผู้เรียนเข้าสอบ ๓๗๐,๐๐๐ คน ปรากฏผลคะแนนเฉลี่ยผู้เข้าสอบทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของคะแนนเต็ม ถือได้ว่าสอบตกหมดทุกวิชา และเมื่อใช้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็น ๑๐ ถึง ๑๕ แล้ว ก็ยังนับว่าส่วนใหญ่สอบตก มีการกระจายคะแนนตั้งแต่ ๐ ถึง ๑๐๐ แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาก (จรัส สุวรรณเวลา, ๒๕๖๑)

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยังได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดของคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของนักเรียนอายุ ๑๕ ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์เป็นตัวชี้วัดตามเป้าหมายคุณภาพการศึกษาด้วย โดยกำหนดว่าผลคะแนนการทดสอบจากโครงการประเมินผล PISA สูงขึ้น เป็น ๕๐๐ คะแนนในอีก ๕ ปีข้างหน้า ทั้งนี้ ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการประเมินผล PISA ในฐานะประเทศร่วมโครงการ (Partner Countries) ตั้งแต่ครั้งแรกในปี ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน โดยประเมินทุก ๓ ปี โครงการประเมินผล PISA ริเริ่มและดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) โดยมีเป้าหมายหลักในการให้ข้อมูลแก่ระดับนโยบายว่าระบบการศึกษาของแต่ละประเทศสามารถเตรียมความพร้อมให้เยาวชนเพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะในการแข่งขัน เน้นการประเมินเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงมากกว่าการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

จากผลการประเมิน PISA ของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มเข้าโครงการปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงผลการประเมินครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่าผลการประเมินทั้งสามด้านมีแนวโน้มลดต่ำลง แม้ว่า พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕ ผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์จะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ผลการประเมินทั้งสามด้านกลับลดลงต่ำสุดจากการประเมินทุกครั้งที่ผ่านมา กล่าวคือ การอ่านมีผลคะแนน

ที่ ๔๐๙ เป็นต้นที่มีคะแนนลดลงมากที่สุด (ลดลง ๓๒ คะแนน) รองลงมาคือวิทยาศาสตร์ มีผลคะแนนที่ ๔๒๑ (ลดลง ๒๓ คะแนน) ส่วนด้านคณิตศาสตร์มีผลคะแนนที่ ๔๑๕ (ลดลง ๑๑ คะแนน)

จุดเน้นการประเมิน PISA ๒๐๑๘ (พ.ศ. ๒๕๖๑) ซึ่งมีการทดสอบไปแล้วในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ เน้นเรื่องการอ่านเป็นหลัก โดยได้เพิ่มการประเมินในมิติใหม่คือ คุณภาพของการเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายต่อระบบการศึกษาว่าสามารถสร้างเยาวชนให้มีความสามารถที่จะปฏิบัติตนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จได้ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดของโลกในยุคปัจจุบัน หรือเรียกว่าการประเมิน “สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก” (Global Competence) ส่วน PISA ๒๐๒๑ (พ.ศ.๒๕๖๔) หรือในอีก ๓ ปีข้างหน้าจะเน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพเยาวชนในการสร้างนวัตกรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาผลการประเมิน PISA ให้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) มีนโยบายมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ประสานงานร่วมกันในการพัฒนาข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยให้ สสวท.และสพฐ. ร่วมกันกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการออกข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และให้ สสวท.เป็นผู้รับผิดชอบในการออกข้อสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และให้นำไปใช้ในการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑

ส่วนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการประเมิน PISA สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีประกาศจัดตั้งศูนย์ PISA เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยให้เป็นกลุ่มภายใต้สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ ประกอบด้วย (๑) กำหนดกลยุทธ์

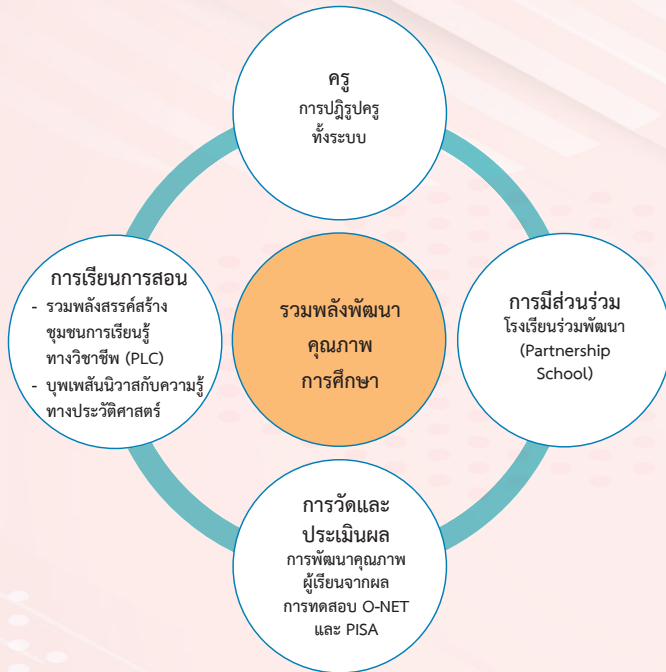
แนวทางการพัฒนาและดำเนินการเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน กับการประเมินผล PISA ในส่วนของสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. (๒) วางแผน ออกแบบ วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาเพื่อนำผล PISA ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ ผู้เรียน (๓) ขับเคลื่อนการนำผล PISA ไปใช้ในการพัฒนาระบบการประเมินผล ในชั้นเรียนและระดับชาติร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ (๔) ออกแบบ จัดทำ และเผยแพร่สื่อและนวัตกรรมทางด้านการประเมินเพื่อส่งเสริมและเตรียมความพร้อม รับการประเมินผล PISA ให้กับสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. และ (๕) ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อการเป็นเครือข่ายดำเนินงานร่วมกับด้านการประเมินผลการศึกษาอื่นๆ เพื่อวางระบบ การประเมินของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการประเมิน PISA

ทั้งนี้ ในปัจจุบัน ได้มีการนำผลคะแนนการประเมิน PISA ไปใช้เป็นตัวชี้วัด ในการจัดอันดับของประเทศในระดับนานาชาติ อาทิ สถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ นานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) จัดอันดับ ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศโดยใช้ผลคะแนนการทดสอบ PISA เป็นตัวชี้วัดย่อยหนึ่งในจำนวน ๑๘ ตัวชี้วัด ธนาคารโลกจัดอันดับดัชนีการพัฒนา ทุมนมนุษย์ (The Human Capital Indicator : HCI) โดยใช้ผลคะแนนการทดสอบ PISA เป็นตัวชี้วัดย่อยหนึ่งใน ๖ ตัวชี้วัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลคะแนนการทดสอบ จากโครงการ PISA มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เติบโต เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากประเด็นหัวข้อการประชุมทางวิชาการทั้ง ๕ ครั้ง พบว่าเป็นประเด็นที่ล้วนส่งผล โดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของประเทศ เริ่มต้นจากครู ซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ คุณภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ด้วยคุณภาพของครู จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปครูทั้งระบบ ทั้งการผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนา เพื่อให้ได้ครูที่มีสมรรถนะสูง มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ทั้งนี้คุณภาพของครูจะเกิดขึ้นได้ ส่วนหนึ่งต้องมาจากความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีการถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูกับครู และระหว่างครูกับผู้บริหาร

สถานศึกษา จนเกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC รวมทั้งการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างบุคลิกหรืออุปนิสัยที่ดีให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ของความเป็นไทย และมีความภูมิใจ ในชาติ จำเป็นต้องส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ ชาติไทยและสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งส่งเสริมจัดกิจกรรมต่างๆ อันเป็นการปลูกฝัง ให้เกิดความรักชาติ และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการจัดการ ศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุน ทางการศึกษา ซึ่งรัฐไม่สามารถลงทุนได้ทั้งหมด จำเป็นต้องใช้พลังการมีส่วนร่วม จากผู้อยู่นอกวงการการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งรัฐส่วนกลาง ท้องถิ่น และภาคเอกชนหรือการจัดการศึกษา ในรูปแบบของโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ที่เป็นการรวมพลังจาก ทุกภาคส่วน และเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพ ผู้เรียนว่าได้รับความรู้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระดับช่วงชั้น รวมทั้งสามารถ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต มีทักษะอาชีพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในโลกยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ เรียน ซึ่งต้องเป็นการวัดประเมินที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ และนำผล ไปใช้ทั้งในระดับดีและนานาชาติในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคเทคโนโลยี ดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคต เพื่อส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการ ศึกษาของประเทศที่สูงขึ้น และนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ ปานกลาง

ทั้งนี้ หากกระทรวงศึกษาธิการและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมร่วมกัน ผลักดันการดำเนินงานและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามประเด็น หัวข้อการประชุมเสนาฯ ทั้ง ๕ ครั้ง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะสามารถยกระดับคุณภาพ การศึกษาของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับและเทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งคนไทย จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า โดยเป็นทั้งคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญ ได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ สอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ และเป้าหมายในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๕ ที่เกิดจากการรวมพลัง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทุกภาคส่วนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อยกระดับ ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๘). รายงานผลการศึกษสถานภาพการผลิต และพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๐). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๑) Academic Focus : บทบัญญัติด้านการศึกษตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (๒๕๖๐). หลักเกณฑ์ และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูมีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะ. ค้นเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ จาก [http://www.moe.go.th/moe/upload/news_policy PRAYUT/FileUpload/53315-9885.pdf](http://www.moe.go.th/moe/upload/news_policy%20PRAYUT/FileUpload/53315-9885.pdf) ประวิต เอราวรรณ์. (๒๕๖๑). ลิงค์โปรผลิตและพัฒนาครูอย่างไร. ค้นเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ จาก <http://www.ires.or.th/wp-content/uploads/2018/01/ลิงค์โปรผลิตและพัฒนาครูอย่างไร-.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๖๑). โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School Project). กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา
- ศาสตราจารย์กิตติคุณจรัส สุวรรณเวลา. (๒๕๖๑). สะท้อนวิกฤตสู่แนวคิดปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอกสารเผยแพร่.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์

นายกวิน เสือสกุล

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

พิจารณารายงาน

นางโชติกา วรรณบุรี

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา

รวบรวม สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นางณิชกมล ดวงมาลัย

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวบรรณาการณ อมรพรสิน

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางจุฬารพ เหมวรรณวดีกุล

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวรัตนวดี ภูพันธ์เจริญสุข

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๓๑๔

โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๗๙๑๕

เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ ๔๙/๒๕๖๑

ISBN 978-616-270-187-0

